

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie lubuskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Lubuskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
lubuskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Lubuskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze Statistical Office in Zielona Góra

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Zielonej Górze - Lubuski Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Zielona Góra - Lubuskie Regional Research Centre

pod kierunkiem

supervised by

Iwony Goździckiej

Zespół autorski

Author team

Zuzanna Sikora, Joanna Przybysz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphic design

Edyta Leśniarek

Tłumaczenie

Translation

Roksana Bach

Recenzent

Reviewer

Roman Fedak

ISBN 83-89553-38-4

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

zielonagora.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Zam. /2024/nakł. 150

Przedmowa

Niniejsza publikacja przedstawia wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r. według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

Obszerny zakres informacji zebranych w badaniu pozwala na dokonanie analizy i bilansu zmian demograficznych oraz społeczno-ekonomicznych, jakie dokonały się w latach 2011-2021. Opracowanie zawiera informacje na temat stanu i struktury demograficznej ludności województwa lubuskiego, wzbogacone o charakterystykę społeczną w zakresie kraju urodzenia oraz posiadanego obywatelstwa, przynależności narodowo-etnicznej i wyznaniowej, poziomu wykształcenia, a także niepełnosprawności. W opracowaniu omówiono również zagadnienia z obszaru migracji. Zaprezentowano także charakterystykę osób przebywających w obiektach zbiorowego zamieszkania.

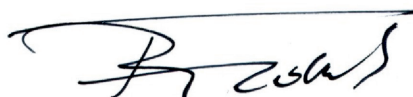
Opis wymienionych zjawisk demograficznych został wzbogacony prezentacją graficzną w postaci zestawu map i wykresów.

Opracowanie dostępne także w wersji elektronicznej w Internecie na stronie Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze. Dane w szerszym zakresie tematycznym opublikowane są w Banku Danych Lokalnych (Narodowe Spisy Powszechne) oraz na stronie GUS w obszarze tematycznym „Spisy Powszechne”.

Mam nadzieję, że niniejsze opracowanie okaże się przydatne i będzie źródłem wiedzy o sytuacji demograficzno-społecznej w regionie.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze

Roman Fedak

Preface

The publication presents the results of the National Population and Housing Census which was conducted from April 1 to September 30, 2021, as of the state on March 31, 2021.

A wide range of information obtained therefrom may be the basis for analyses and carrying out of balance of demographic and socioeconomic changes that took place in 2011–2021.

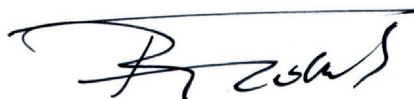
This publication is a thematic study on the status and demographic structure of Lubuskie Voivodship population, enriched with social characteristics in terms of the country of birth and citizenship, national-ethnic and religious affiliation, level of education and disability. The study also includes a section dedicated to the migration. The characteristics of persons living in the collective living quarters was also presented.

The analytical part of the study is enriched with a graphical presentation in the form of maps and charts.

The study is also available in electronic version on the Statistical Office in Zielona Góra website. Data in a broader thematic area are published in the Local Data Bank (National Censuses) and on the Statistics Poland website in the “Censuses” thematic area.

I hope that this study will be useful and provide insight into the demographic and social situation in the region.

Director
of the Statistical Office in Zielona Góra

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R. Fedak', with a long horizontal stroke above it.

Roman Fedak

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	7
List of tables	
Spis wykresów	8
List of charts	
Spis map	10
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	12
Symbols and major abbreviations	
Synteza	13
Executive summary	16
Rozdział I. Stan i struktura demograficzna ludności	19
Chapter I. Size and demographic structure of population	
1.1. Stan ludności	19
1.1. Size of population	
1.2. Ludność według płci i wieku	23
1.2. Population by sex and age	
1.3. Ludność według stanu cywilnego	31
1.3. Population by marital status	
Rozdział II. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	37
Chapter II. Population by country of birth and citizenship	
2.1. Ludność według kraju urodzenia	37
2.1. Population by country of birth	
2.2. Ludność według kraju obywatelstwa	41
2.2. Population by citizenship	
Rozdział III. Wykształcenie ludności	45
Chapter III. Education of the population	
3.1. Poziom wykształcenia ludności w latach 2011 i 2021	45
3.1. Education level of the population in 2011 and 2021	
3.2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci	49
3.2. Population aged 13 and more by educational level and sex	
3.3. Ludność według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania	53
3.3. Population by educational level and place of residence	
3.4. Poziom wykształcenia ludności według wieku	56
3.4. Educational level of the population by age	

	Str. Page
Zróźnicowanie regionalne	57
Regional diversity	
Rozdział IV. Osoby z niepełnosprawnościami.....	58
Chapter IV. Persons with disabilities	
4.1. Stan i struktura osób niepełnosprawnych	58
4.1. Size and structure of disabled persons	
4.2. Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności	60
4.2. Disabled persons by disability degree and activity limitations	
4.3. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku	64
4.3. Disabled persons by economic age groups	
4.4. Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń.....	65
4.4. Disabled persons by groups of medical conditions	
4.5. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego	70
4.5. Disabled persons aged 15 and more by marital status	
4.6. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia	70
4.6. Disabled persons aged 15 and more by educational level	
4.7. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy	71
4.7. Disabled persons by labour market status	
Rozdział V. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności.....	72
Chapter V. Characteristics of national-ethnic identity	
5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności	72
5.1. National-ethnic structure of the population	
5.2. Przynależność wyznaniowa	75
5.2. Religious affiliation	
Rozdział VI. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	79
Chapter VI. Population in the collective living quarters	
Rozdział VII. Zasoby migracyjne	84
Chapter VII. Migration resources	
7.1. Migracje wewnętrzne ludności	84
7.1. Internal migration of population	
7.2. Imigranci przebywający czasowo w województwie lubuskim	87
7.2. Immigrants staying temporarily in Lubuskie Voivodship	
7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą	90
7.3. Emigrants staying abroad temporarily	
Uwagi ogólne	93
General remarks	103

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci..... Table 1. Population in urban and rural areas by sex	20
Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku Table 2. Population by biological age groups	25
Tablica 3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r..... Table 3. Population aged 15 years and more by marital status in 2021	32
Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia Table 4. Population by country of birth	37
Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa..... Table 5. Population by citizenship	42
Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania Table 6. Population aged 13 and more by educational level, sex and place of residence	47
Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci Table 7. Population aged 13 and more by educational level and sex	49
Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz miejsca zamieszkania Table 8. Population aged 13 and more by educational level and place of residence	54
Tablica 9. Osoby niepełnosprawne według płci i kategorii niepełnosprawności Table 9. Disabled persons by sex and category of disability	59
Tablica 10. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w 2021 r..... Table 10. Disabled persons by sex, place of residence, category and degree of disability and activity limitation in 2021	62
Tablica 11. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r. Table 11. Population by kind and order of the national-ethnic identities in 2021	73
Tablica 12. Ludność według języka używanego w domu w 2021 r. Table 12. Population by language used at home in 2021	75
Tablica 13. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r..... Table 13. Population by the declaration of religious affiliation in 2021	76
Tablica 14. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r. Table 14. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021	80
Tablica 15. Migracje wewnętrzne według kierunków w latach 2011-2021..... Table 15. Internal migration by fields in 2011-2021	86

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Współczynnik feminizacji według grup wieku Chart 1. Feminisation rate by age groups	23
Wykres 2. Ludność według płci i wieku Chart 2. Population by sex and age	26
Wykres 3. Ludność według grup wieku i płci w 2021 r. Chart 3. Population by age groups and sex in 2021	27
Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku Chart 4. Structure of population by economic age groups	28
Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ... Chart 5. Non-working age population per 100 persons of working age	28
Wykres 6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i wieku w 2021 r..... Chart 6. Population aged 15 and more by marital status, sex and age in 2021	33
Wykres 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r. Chart 7. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021	34
Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia w miastach i na wsi w 2021 r. Chart 8. Population by place of birth in urban and rural areas in 2021	38
Wykres 9. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r. Chart 9. Population by place of birth and sex in 2021	39
Wykres 10. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia Chart 10. Foreign-born population by selected country of birth	40
Wykres 11. Struktura ludności według płci i obywatelstwa w 2021 r. Chart 11. Population structure by sex and citizenship in 2021	43
Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci Chart 12. Population aged 13 and more by the level of education and sex	53
Wykres 13. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r. Chart 13. Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021	60
Wykres 14. Osoby niepełnosprawne prawnie według płci Chart 14. Legally disabled persons by sex	61
Wykres 15. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku Chart 15. Percentage of disabled persons in total number of population of age group	64

	Str. Page
Wykres 16. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.	66
Chart 16. Biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021	
Wykres 17. Wybrane niepolskie identyfikacje narodowo-etniczne w 2021 r.	73
Chart 17. Selected non-Polish national-ethnic identifications in 2021	
Wykres 18. Ludność według wybranych języków niepolских używanych w domu w 2021 r.	74
Chart 18. Population by selected non-Polish languages used at home in 2021	
Wykres 19. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.	81
Chart 19. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021	
Wykres 20. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów i płci w 2021 r.	82
Chart 20. Structure of population in the collective living quarters by category of objects and sex in 2021	
Wykres 21. Ludność według okresu zamieszkiwania w obecnej miejscowości	85
Chart 21. Population according to the period of residence in the current locality	
Wykres 22. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia	86
Chart 22. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival	
Wykres 23. Imigranci przebywający w województwie lubuskim czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.	88
Chart 23. Immigrants staying in Lubuskie Viovodship temporarily by economic age groups and sex in 2021	
Wykres 24. Emigranci przebywający czasowo za granicą według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.	90
Chart 24. Emigrants temporary staying abroad by economic age groups and sex in 2021	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.	21
Map 1. Population density in 2021	
Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011-2021	22
Map 2. Change in the number of population in 2011-2021	
Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.....	24
Map 3. Feminisation rate in 2021 in 2021	
Mapa 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.....	29
Map 4. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021	
Mapa 5. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.	30
Map 5. Median age of population by sex in 2021	
Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.	31
Map 6. Ageing index in 2021	
Mapa 7. Żonaci/zamężne w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.	35
Map 7. Married persons aged 15 and more in 2021	
Mapa 8. Kawalerowie/panny w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.	36
Map 8. Single persons aged 15 and more in 2021	
Mapa 9. Ludność urodzona za granicą w 2021 r.	40
Map 9. Population born abroad in 2021	
Mapa 10. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.	41
Map 10. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021	
Mapa 11. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r.....	43
Map 11. Population with non-Polish citizenship by gminas of residence in 2021	
Mapa 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem średnim	51
Map 12. Population aged 13 and more with secondary education	
Mapa 13. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym	52
Map 13. Population aged 13 and more with tertiary education	
Mapa 14. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym	52
Map 14. Population aged 13 and more with basic vocational/sectoral education	
Mapa 15. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności	67
Map 15. Disabled persons per 1000 population	
Mapa 16. Osoby z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 ludności	68
Map 16. Disabled persons in urban areas per 1000 population	
Mapa 17. Osoby z niepełnosprawnościami na wsi na 1000 ludności	69
Map 17. Disabled persons in rural areas per 1000 population	

	Str. Page
Mapa 18. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności Map 18. Disabled persons by category of disability	69
Mapa 19. Imigranci przebywający w województwie lubuskim czasowo w 2021 r. Map 19. Immigrants staying in Lubuskie Voivodship temporarily in 2021	88
Mapa 20. Imigranci przebywający w województwie lubuskim czasowo na 10 tys. mieszkańców w 2021 r. Map 20. Immigrants staying in Lubuskie Voivodship temporarily per 10 thousand residents in 2021	89
Mapa 21. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r. Map 21. Emigrants staying abroad temporarily in 2021	91
Mapa 22. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 10 tys. mieszkańców w 2021 r. Map 22. Emigrants staying abroad temporarily per 10 thousand residents in 2021	92

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
pkt	punkt point
p. proc.	punkt procentowy percentage point

Synteza

Obserwowane zmiany liczby i struktury ludności jakie zaszły na przestrzeni dekady poprzedzającej Narodowy Powszechny Spis Ludności i Mieszkań 2021 potwierdzają niekorzystną sytuację demograficzną występującą w województwie lubuskim. Trwający proces starzenia się ludności regionu będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest stosunkowo długie trwanie życia, jest pogłębiany przez niski poziom dzietności. Malejący odsetek dzieci i młodzieży oraz starzenie się ludności w wieku produkcyjnym, a także coraz większy udział ludności w wieku emerytalnym stanowią stały, obserwowany od szeregu lat trend.

W ciągu 10 lat poprzedzających NSP 2021 liczba osób w starszym wieku (65 lat i więcej) wzrosła o ponad połowę, tj. ze 121,1 tys. do 183,1 tys., a ich udział w ludności województwa wzrósł o ponad 6 p. proc. do 18,5%. Co piąty mieszkaniec miał być osobą starszą. Mediana wieku mieszkańca województwa lubuskiego wyniosła 42 lata, tj. wzrosła w ciągu 10 lat o ponad 4 lata.

Wyniki ostatniego spisu pokazują również zmiany, jakie zaszły w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się w porównaniu z NSP 2011 o prawie 1 p. proc. i wyniósł 18,4%. O ponad 6 p. proc., tj. do 59,3% zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym. Natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o nieco ponad 7 p. proc. i wyniósł 22,4%.

Porównanie wyników spisów z 2011 i 2021 roku ukazuje zmiany, jakie nastąpiły w strukturze ludności według stanu cywilnego. Najbardziej liczną grupą wśród osób w wieku 15 lat i więcej nadal były osoby pozostające w związku małżeńskim, które stanowiły nieco ponad połowę tej populacji (54,6%). Kolejną grupę stanowili kawalerowie i panny, których udział obniżył się o 3 p. proc. (27,0%). Wyraźną zmianę odnotowano także wśród osób rozwiedzionych, których udział wzrósł o 3 p. proc. (do 9,0%).

Według wyników NSP 2021 96,5% stałych mieszkańców województwa lubuskiego wskazało Polskę jako kraj swojego urodzenia, a 3,4% urodziło się poza obecnymi granicami Polski. W porównaniu z poprzednim spisem odsetek osób urodzonych za granicą zmniejszył się o 1,3 p. proc. O 3/4 zmniejszyła się liczba osób urodzonych w Rumunii, nieco mniej – urodzonych w Rosji, o ponad połowę – urodzonych na Litwie. Największy wzrost, prawie 3-krotny, wystąpił wśród osób urodzonych w Irlandii. Prawie 3-krotny wzrost odnotowano również wśród osób urodzonych w Holandii oraz 2-krotny dla urodzonych w Wielkiej Brytanii.

Wśród osób urodzonych za granicą i mieszkających w województwie lubuskim na stałe, najwięcej było osób urodzonych w Ukrainie (33,8% ogółu). Znaczny był również odsetek osób urodzonych w Niemczech (17,0%), w Białorusi (14,6%), Wielkiej Brytanii (10,1%) i Litwie (4,2%). Urodzeni w tych pięciu państwach stanowili ponad 3/4 osób urodzonych za granicą i mieszkających w województwie lubuskim.

Wyniki NSP 2021 wskazują także, że w grupie mieszkańców województwa nie posiadających obywatelstwa polskiego w największym stopniu wzrosła liczba obywateli Ukrainy (prawie 5-krotnie). Była to najliczniejsza grupa obywateli niepolskich mieszkających w województwie lubuskim (stanowiąca 62,2% ogółu mieszkańców nieposiadających obywatelstwa polskiego). Kolejną grupę stanowili Niemcy (8,5%), następnie Białorusini (7,1%), Rosjanie (3,4%) oraz Bułgarzy (2,7%). Obywatele tych pięciu państw stanowili ponad 84% cudzoziemców zamieszkałych w województwie.

W okresie międzyspisowym wystąpił wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców województwa lubuskiego. Według wyników NSP 2021 r. ponad 55% osób w wieku 13 lat i więcej posiadało wykształcenie wyższe, średnie i policealne (w 2011 r. osoby te stanowiły 46% omawianej populacji). Warto podkreślić znaczny wzrost udziału osób z wyższym wykształceniem, o blisko 6 p. proc.

do 20%. W strukturze ludności według poziomu wykształcenia nadal znaczny udział miały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (23,6%). Zmniejszył się udział osób z wykształceniem podstawowym o ok. 6 p. proc. do 11,9% oraz gimnazjalnym o ok. 2 p. proc. do 3,0%.

Według wyników NSP 2021 liczba osób z niepełnosprawnościami wyniosła 180,0 tys., co stanowiło 18,2% ogólnej populacji województwa lubuskiego. Na przestrzeni 10 lat nastąpił wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami o ponad 5%. W 2021 r. w zbiorowości osób z niepełnosprawnościami przeważały kobiety (55,2%).

Najliczniejszą grupę osób z niepełnosprawnościami stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym; ich udział w grupie osób z niepełnosprawnościami ogółem wyniósł 55,7%. Dalsze 39,3% osób z niepełnosprawnościami stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, a 5,0% – w wieku przedprodukcyjnym.

Wśród osób z niepełnosprawnościami dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność. Ich liczba w 2021 r. wyniosła 141,4 tys., co stanowiło 78,5% ogółu osób z niepełnosprawnościami. Było to o 7,7% więcej w porównaniu z 2011 r. W okresie międzyspisowym zmniejszyła się natomiast liczba (o 1,7%) i udział (o 1,6 p. proc.) osób niepełnosprawnych tylko biologicznie, tzn. nie posiadających prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności.

W 2021 r. w województwie lubuskim odnotowano najwyższy w kraju wskaźnik natężenia niepełnosprawności, mierzony liczbą osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 ludności. Wskaźnik dla regionu wyniósł 182 i był zdecydowanie wyższy od średniego wskaźnika dla kraju (143).

Wśród mieszkańców województwa dominuje ludność o jednorodnej polskiej tożsamości narodowej (stanowiąca 98,4% ogółu ludności wobec 97,7% w 2011 r.). Deklarujący wyłącznie niepolską przynależność narodową lub etniczną stanowili grupę obejmującą 1,6% populacji. Do najliczniejszych innych niż polskie identyfikacji narodowo-etnicznych należy zaliczyć deklaracje niemieckie (3,5 tys.), ukraińskie (2,5 tys.), łemkowskie (1,7 tys.) oraz angielskie (1,2 tys.). W porównaniu z deklaracjami odnotowanymi podczas spisu w 2011 r. można zauważyć dominację tych samych grup identyfikacji narodowo-etnicznych. We wszystkich wymienionych grupach odnotowano przyrosty deklaracji – w przypadku identyfikacji niemieckiej o 88,4%, ukraińskiej – o 106,1%, łemkowskiej – o 6,5%, angielskiej – ponad 4,5-krotny.

W zdecydowanej większości ludność województwa posługuje się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie tego języka zadeklarowało łącznie 99,7% ogółu ludności, a większość w tej grupie, bo 97,0%, posługuje się nim jako jedynym. Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski, w tym także na przemian z językiem polskim, stanowiły zbiorowość stanowiąca 3,0% ludności województwa.

Według danych NSP 2021 językami niepolskimi, którymi ludność województwa lubuskiego najczęściej posługuje się w kontaktach domowych są: angielski (14,2 tys.), niemiecki (9,2 tys.), ukraiński (1,7 tys.), rosyjski (1,3 tys.) i łemkowski (0,8 tys.). W porównaniu z poprzednim spisem powszechnym nie zmienił się zakres wykorzystywania w kontaktach domowych języka polskiego, natomiast znacząco, bo ponad 4-krotnie wzrosła liczba osób posługujących się w kontaktach domowych językami niepolskimi.

W przypadku pytania o wyznanie odnotowano znaczny udział odmów odpowiedzi na poziomie 23,9% populacji, który jest blisko 3-krotnie większy niż w spisie z 2011 r. (8,0%). Skala odmów odpowiedzi na pytanie wyznaniowe poważnie utrudnia zadanie stworzenia precyzyjnego opisu stanów liczebnych poszczególnych wyznań, jak i liczebności społeczności bezwyznaniowców, a tym samym – znacząco ogranicza możliwości porównywania wyników z zakresu wyznania z dwóch ostatnich spisów.

Niemniej jednak wyniki spisu wskazują, że większość społeczeństwa regionu identyfikuje się z instytucjami wyznaniowymi: 677,4 tys. mieszkańców województwa uznaje siebie za członków oraz wiernych – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowi 68,3% ogółu ludności województwa oraz 89,8% populacji osób o rozpoznanym statusie wyznaniowym.

W ciągu 10 lat od poprzedniego spisu wśród udzielających odpowiedzi na pytanie o wyznanie zmniejszył się udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych (o 6,7 p. proc. do 89,8% w 2021 r.). Jednocześnie odnotowano taki sam wzrost odsetka osób bezwyznaniowych.

Według wyników NSP 2021 47,6% ogółu ludności województwa lubuskiego, nie opuszczało swojej miejscowości na okres 12 miesięcy lub na dłużej (w 2011 r. było to odpowiednio 51,5%). Ponad dwie piąte ogółu mieszkańców to migranci, którzy przybyli lub powrócili do miejscowości obecnego zamieszkania – wcześniej mieszkali w innym miejscu przez co najmniej rok. Z ogółu migrantów w województwie 12,3% migrowało w latach 2011–2021, tj. w ostatnim okresie międzyspisywym.

Zdecydowanie dominowały migracje wewnętrzne – dla 88,6% ludności przybyłej w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, a dla 11,2% – zagranica.

W województwie lubuskim 58,2 tys. imigrantów przebywało czasowo, w tym 37,4 tys. przebywało przez okres powyżej 3 miesięcy. Najwięcej imigrantów przybyło do województwa z Ukrainy – 70,3% ogółu imigrantów, Niemiec – 6,5%, Białorusi – 2,2%, Gruzji – 1,8%, Mołdawii – 1,4% i Bułgarii – 0,8% imigrantów. Wśród imigrantów pochodzących z najliczniej reprezentowanych krajów około 2/3 stanowili mężczyźni.

Najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej były Niemcy, gdzie przebywało w 2021 r. 35,7% wszystkich emigrantów. Na drugim miejscu wśród krajów emigracji znalazła się Wielka Brytania – 19,6%. Znacząca liczba mieszkańców województwa przebywała również w Holandii – 8,0%, Irlandii – 3,6%, Norwegii – 2,6% oraz Stanach Zjednoczonych – 1,8%.

W NSP 2021 zbadanych zostało 1077 obiektów zbiorowego zakwaterowania (OZZ), a liczba osób w nich przebywająca wyniosła 7,8 tys. Najwięcej osób, tj. 43,4% ogółu mieszkańców OZZ, przebywało w obiektach związanych z nauką i pracą. Na kolejnym miejscu pod względem liczby mieszkańców tam przebywających były obiekty związane z opieką i leczeniem (34,3% ogółu osób przebywających w OZZ). W obiektach systemu pieczy zastępczej oraz placówkach dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przebywało 9,6% ogółu mieszkańców OZZ, w obiektach tymczasowego schronienia – 6,5% i obiektach instytucji wyznaniowych – 3,2%.

Executive summary

Observed changes in the number and structure of the population that occurred over the decade preceding the 2021 National Population and Housing Census confirm the unfavourable demographic situation occurring in Lubuskie Voivodship. The ongoing aging of the Voivodship's population as a result of the favourable phenomenon of relatively long life expectancy is exacerbated by low fertility rates. The declining proportion of children and youth and the aging of the working-age population, as well as the increasing proportion of the population of retirement age, represent a steady trend that has been observed for a number of years.

Over the 10 years preceding the 2021 Census, the number of elderly people (65 years and older) increased by more than half, i.e. from 121.1 thousand to 183.1 thousand, and their share in the Voivodship's population increased by more than 6 percentage points to 18.5%. One in five urban residents was an elderly person. The median age of a resident of Lubuskie Voivodship was 42, i.e. it increased by more than 4 years in 10 years period.

The results of the 2021 Census also show the changes that have taken place in the population structure by economic age groups. The percentage of people in the pre-working age group decreased compared to the 2011 Census by almost 1 percentage point and amounted to 18.4%. The percentage of people of working age decreased by more than 6 percentage points to 59.3%. In contrast, the percentage of people in the post-working age group increased by just over 7 percentage points and amounted to 22.4%.

A comparison of the results of the 2011 and 2021 Censuses shows the changes that have occurred in the population structure by marital status. The most numerous group among those aged 15 and over continued to be the married, who accounted for just above half of this population (54.6%). Another group consisted of the single ones, whose share decreased by 3 percentage points (27.0%). There was also a marked change among divorced people, whose share increased by 3 percentage points (to 9.0%).

According to the results of the 2021 Census, 96.5% of permanent residents of Lubuskie Voivodship indicated Poland as the country of their birth, while 3.4% were born outside the current borders of Poland. Compared to the previous census, the percentage of foreign-born persons decreased by 1.3 percentage points. The number of persons born in Romania decreased by 3/4, slightly less - those born in Russia and by more than half - those born in Lithuania. The largest increase, almost threefold, occurred among those born in Ireland. There was also an almost threefold increase for those born in the Netherlands and a twofold increase for those born in the United Kingdom.

Among those born abroad and living permanently in Lubuskie Voivodship, most were born in Ukraine (33.8% of the total). There was also a significant percentage of those born in Germany (17.0%), Belarus (14.6%), the United Kingdom (10.1%) and Lithuania (4.2%). Those born in these five countries accounted for more than 3/4 of those born abroad and living in Lubuskie Voivodship.

The results of the 2021 Census also indicate that in the group of residents of the Voivodship who do not have Polish citizenship, the number of Ukrainian citizens increased to the greatest extent (almost five times). This was the most numerous group of non-Polish citizens living in Lubuskie Voivodship (accounting for 62.2% of the total number of residents without Polish citizenship). Germans (8.5%) were another group, followed by Belarusians (7.1%), Russians (3.4%) and Bulgarians (2.7%). Citizens of these five countries accounted for more than 84% of foreigners residing in the Voivodship.

In the inter-census period, there was an increase in the level of education of Lubuskie Voivodship residents. According to the results of the 2021 Census, more than 55% of people aged 13 and over had higher, secondary and post-secondary education (in 2011, 46% of the population in question). It is worth noting the significant increase in the share of people with higher education, by nearly 6 percentage points to 20%. In the structure of the population by level of education, people with basic vocational education still had a significant share (23.6%). The share of people with primary education declined by about 6 percentage points to 11.9% and lower secondary education by about 2 percentage points to 3.0%.

According to the results of the 2021 Census, the number of people with disabilities amounted to 180.0 thousand, accounting for 18.2% of the total population of Lubuskie Voivodship. Over 10 years, there has been an increase of more than 5% in the number of people with disabilities. In 2021, the population of people with disabilities was predominantly female (55.2%).

The largest group of people with disabilities were those of post-working age; their share in the total group of people with disabilities was 55.7%. A further 39.3% of people with disabilities were of working age and 5.0% of pre-working age. Among people with disabilities, those with legal disability certificates predominated. In 2021 their number accounted for 141.4 thousand, which comprised 78.5% of the total number of people with disabilities. This was 7.7% more compared to 2011. However, in the inter-census period, the number (by 1.7%) and share (by 1.6 percentage points) of people with only biological disabilities, i.e. those who do not have a legal certificate stating disability, but who declare that they feel a limitation in their ability, decreased.

In 2021, Lubuskie Voivodship had the highest disability intensity rate in the country, measured by the number of disabled people per 1,000 population. The rate for the Voivodship was 182, which was significantly higher than the average rate for the country (143).

Among the residents of the Voivodship, the population with a homogeneous Polish national identity dominated (comprising 98.4% of the total population, compared to 97.7% in 2011). Those declaring only non-Polish national or ethnic affiliation were a group comprising 1.6% of the population. The most numerous non-Polish national-ethnic identifications included declarations of German (3.5 thousand), Ukrainian (2.5 thousand), Lemko (1.7 thousand) and English (1.2 thousand). Compared to the declarations recorded during the 2011 Census, there's a visible dominance of the same groups of national-ethnic identifications. All of the aforementioned groups noted increases in declarations - in the case of German identification by 88.4%, Ukrainian by 106.1%, Lemko by 6.5%, English by more than 4.5 times.

The vast majority of the Voivodship's population uses Polish in their home contacts. The use of this language was declared by a total of 99.7% of the total population, and most of this, 97.0%, use it as the only language. Those who use a language other than Polish in their family contacts, including alternating with Polish, constituted a collective 3.0% of the Voivodship's population.

According to 2021 Census data, the non-Polish languages most commonly used by the population of Lubuskie Voivodship in household contacts are: English (14.2 thousand), German (9.2 thousand), Ukrainian (1.7 thousand), Russian (1.3 thousand) and Lemko (0.8 thousand). Compared to the previous census, there was no change in the extent of use of the Polish language in household contacts, while the number of speakers of non-Polish languages in household contacts increased significantly, more than 4 times.

In the case of the question about religion, there was a significant share of refusals to answer at 23.9% of the population, which is nearly three times higher than in the 2011 Census (8.0%). The scale of refusals to answer the denomination question severely hinders the task of creating an accurate description of the states of particular denominations, as well as the size of the non-denominational community, and thus - significantly limits the ability to compare denominational results from the last two censuses.

Nevertheless, the 2021 Census results indicate that the majority of the Voivodship's population identifies with religious institutions: 677.4 thousand residents of the Voivodship consider themselves as members - believers, supporters - of churches, religious associations, denominations and religious movements. This figure represents 68.3% of the Voivodship's total population and 89.8% of the population of those with recognised religious status.

Over the 10 years since the previous census, among those answering the question about religion, the share of the population declaring affiliation with churches and religious associations has decreased (by 6.7 percentage points to 89.8% in 2021). At the same time, there was an equal increase in the percentage of non-religious people.

According to the results of the 2021 Census, 47.6% of the total population of Lubuskie Voivodship, did not leave their locality for a period of 12 months or longer (in 2011, the corresponding figure was 51.5%). More than two-fifths of the total population are migrants who have arrived or returned to the locality of their current residence - having previously lived elsewhere for at least a year. Of the total migrants in the province, 12.3% migrated between 2011 and 2021, i.e. during the most recent inter-census period. Internal migration dominated by far - for 88.6% of the population arriving in 2011-2021, the previous place of residence was another place in the country, and for only 11.2% - abroad.

In Lubuskie Voivodship, 58.2 thousand migrants stayed temporarily, of which 37.4 thousand stayed for more than 3 months. The largest number of immigrants came to the Voivodship from Ukraine - 70.3% of total immigrants, following Germany - 6.5%, Belarus - 2.2%, Georgia - 1.8%, Moldova - 1.4% and Bulgaria - 0.8% of immigrants. Among immigrants coming from the most represented countries, about 2/3 were men.

The most common country of temporary emigration was Germany, where in 2021 stayed 35.7% of all emigrants. In second place among emigration countries was the United Kingdom with 19.6%. A significant number of residents of the Voivodship also stayed in the Netherlands - 8.0%, Ireland - 3.6%, Norway - 2.6% and the United States - 1.8%.

In the 2021 Census, 1,077 collective living quarters (CLQs) were surveyed, and the number of people staying there amounted to 7.8 thousand. The largest number of people, i.e. 43.4% of the total CLQs residents, stayed in facilities related to study and work. Next, in terms of the number of residents residing, there were facilities related to care and treatment (34.3% of the total number of people residing in CLQs). Facilities of the foster care system and facilities for children and youth with special educational needs housed 9.6% of the total number of residents in CLQs, temporary shelter facilities 6.5% and facilities of religious institutions 3.2%.

Rozdział I

Chapter I

Stan i struktura demograficzna ludności

Size and demographic structure of population

1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 r. pokazały, że w dniu 31 marca 2021 r. ludność województwa lubuskiego liczyła 991,2 tys. osób zaliczanych do ludności według definicji krajowej. Od ostatniego spisu powszechnego, tj. od dnia 31 marca 2011 r. liczba ludności zmniejszyła się o 31,6 tys. osób, tj. o 3,1%. Jednocześnie spadła liczba ludności w miastach – o 8,7 tys. jak i na wsi – o 22,9 tys. osób. Liczba ludności w kraju zmniejszyła się o 1,2% w porównaniu z 2011 r. Pod względem liczby mieszkańców województwo uplasowało się na 15. miejscu w kraju, a mniejszą liczbą ludności charakteryzowało się województwo opolskie.

W 2021 r. ludność miejska stanowiła 64,6% ogółu mieszkańców, na wsi mieszkało 35,4% (w 2011 r. udziały wynosiły – 63,5% i 36,5%). Zmniejszenie udziału ludności wiejskiej na korzyść miast w dużej mierze jest następstwem połączenia w 2015 r. gmin Zielonej Góry miejskiej i wiejskiej. W okresie międzyspisowym tempo ubytku ludności wiejskiej wyniosło minus 6,1%, w miastach stopa ubytku kształtowała się na poziomie minus 1,3%. W kraju struktura ludności według miejsca zamieszkania zmieniła się na korzyść terenów wiejskich (wzrost udziału ludności wiejskiej z 39,2% do 40,2%).

Kategoria ludności według definicji krajowej. W kategorii tej są ujmowani stali mieszkańcy Polski, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie w Polsce, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający w Polsce czasowo.

W województwie lubuskim w 2021 r. najwięcej ludności mieszkało w miastach na prawach powiatu: Zielona Góra – 140,0 tys. osób (14,1% ogółu ludności województwa) i Gorzów Wlkp. – 120,0 tys. osób (12,1%). Z powiatów ziemskich najwięcej ludności odnotowały powiaty: żarski – 93,4 tys., nowosolski – 83,4 tys., żagański – 75,8 tys., zielonogórski – 75,1 tys. oraz gorzowski – 72,6 tys. mieszkańców. Łącznie mieszkało w nich 400,2 tys. osób, co stanowiło 40,4% ogółu ludności województwa. Najmniej liczny był powiat sulęciński – 34,3 tys. mieszkańców, gdzie na przestrzeni lat międzyspisowych liczba ludności obniżyła się o 1,7 tys. (4,7%).

Najliczniejszymi pod względem liczby ludności w województwie były gminy: miejska Nowa Sól licząca 36,8 tys. mieszkańców, miejska Żary – 36,0 tys., miejsko-wiejska Świebodzin – 29,5 tys., miejsko-wiejska Sulechów – 26,1 tys. osób, miejska Żagań – 24,4 tys. osób oraz miejsko-wiejska Międzyrzecz – 24,2 tys. osób. W porównaniu z poprzednim spisem wymienione gminy odnotowały spadek liczby ludności; największe miasto Nowa Sól – o 3,5 tys. osób (8,7%). Najmniej liczna natomiast była gmina wiejska Wymiarki – 2,2 tys. mieszkańców.

Średnia gęstość zaludnienia, tj. liczba osób przypadających na 1 km² powierzchni województwa zmniejszyła się w okresie międzypisowym – z 73 w 2011 r. do 71 w 2021 r. (w kraju spadek ze 123 osób na 1 km² do 122). W miastach województwa lubuskiego na 1 km² przypadało średnio 731 osób, a na obszarach wiejskich 27 osób. W porównaniu z poprzednim spisem wartość wskaźnika zmniejszyła się zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich odpowiednio o 276 osób na 1 km² i o 1 osobę na 1 km².

Omawiany wskaźnik wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa. W miastach na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. i Zielona Góra wyniósł odpowiednio 1399 i 503 osoby na 1 km². Wśród powiatów najbardziej zaludniony był powiat nowosolski, w którym na 1 km² przypadało 108 osób. Wysoka gęstość zaludnienia charakteryzowała także powiaty: żagański i żarski (po 67). Najmniejszą liczbę ludności na 1 km² zanotowano w powiecie sulęcińskim – 29 osób.

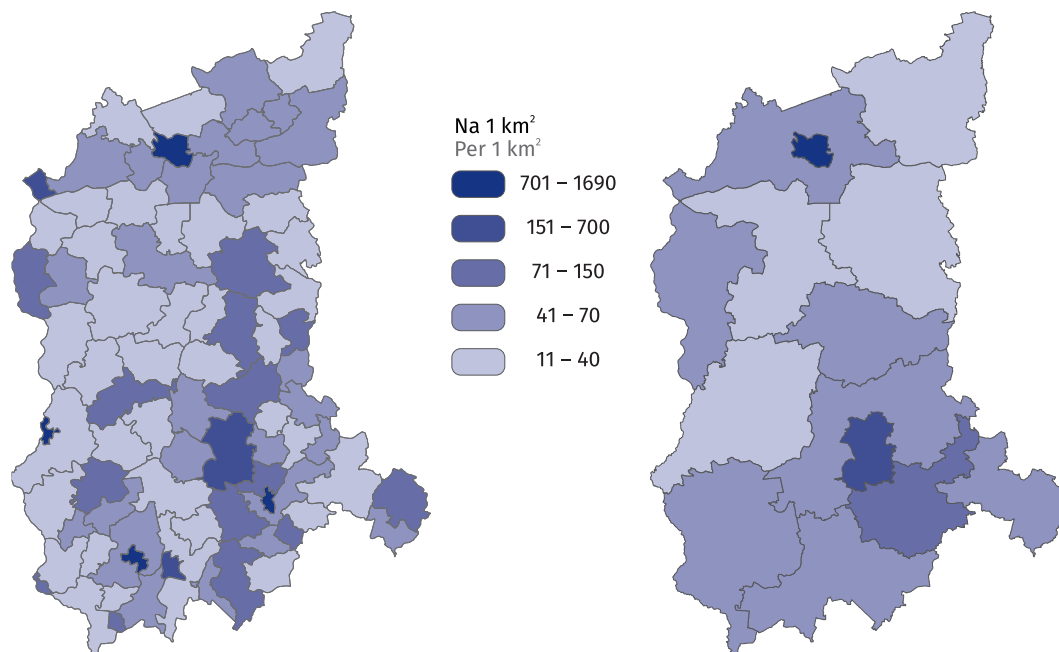
Tablica 1. Ludność w miastach i na obszarach wiejskich według płci
 Table 1. Population in urban and rural areas by sex

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1022843	100,0	991213	100,0	96,9
Mężczyźni Males	498180	48,7	481717	48,6	96,7
Kobiety Females	524663	51,3	509496	51,4	97,1
Miasta Urban areas	649297	63,5	640591	64,6	98,7
Kobiety Females	338308	33,1	334898	33,8	99,0
Mężczyźni Males	310989	30,4	305693	30,8	98,3
Wieś Rural areas	373546	36,5	350622	35,4	93,9
Mężczyźni Males	187191	18,3	176024	17,8	94,0
Kobiety Females	186355	18,2	174598	17,6	93,7

W przekroju gmin województwa największą gęstość zaludnienia odnotowano w gminie miejskiej Nowa Sól, gdzie na 1 km² przypadało 1690 osób. Wysokie wartości wskaźnika zaludnienia obserwowano również w gminach miejskich, m.in.: Żary (1075 osób), Gubin (779) oraz Żagań (605 osób). Najniższa wartość wskaźnika była w gminach wiejskich: Bytnica (11 osób na 1 km²), Brody i Maszewo (po 13 osób).

Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.

Map 1. Population density in 2021

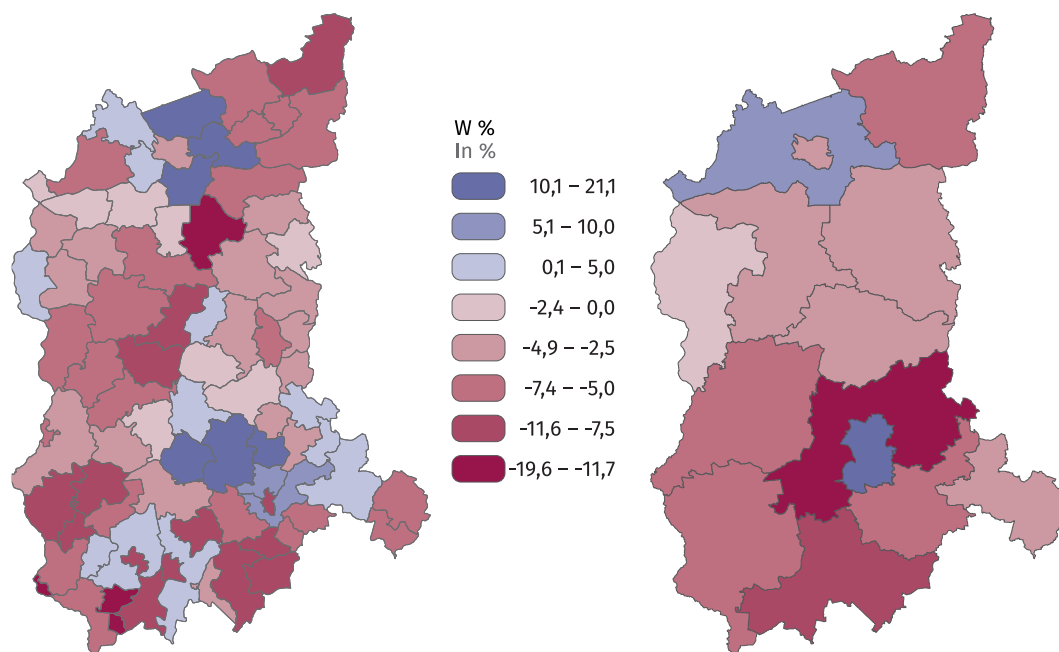

W porównaniu z wynikami spisu 2011 r. średnia gęstość zaludnienia zmniejszyła się prawie we wszystkich powiatach województwa. Największe zmiany, obserwowane były w mieście na prawach powiatu Zielona Góra, w którym wskutek włączenia w 2015 r. w obszar miasta gminy wiejskiej, liczba osób na 1 km² zmniejszyła się o ponad 1,5 tys. W kolejnych latach (do 2019 r.) wskaźnik ten w mieście Zielona Góra jednak sukcesywnie wzrastał. W przypadku miasta Gorzów Wlkp. średnia gęstość zaludnienia zmniejszyła się o 54 osoby na 1 km² od poprzedniego spisu, natomiast w pozostałych powiatach na 1 km² przypadało od 2 do 6 osób mniej. Zwiększenie gęstości zaludnienia w porównaniu z 2011 r. odnotowano jedynie w powiecie gorzowskim (o 3 osoby do 60 osób na km²).

Liczba osób na 1 km² zmniejszyła się w 58 (spośród 82) gminach województwa lubuskiego, w tym we wszystkich gminach miejskich. Największy spadek gęstości zaludnienia zanotowano w miastach: Nowa Sól (o 156 osób do 1690 osób na 1 km²), Żary (o 97 do 1075 osób), Żagań (o 55 do 605 osób) oraz Gubin (o 45 do 779 osób na km²). W 10 gminach gęstość zaludnienia wzrosła w porównaniu z poprzednim spisem. Były to szczególnie gminy skupione wokół największych ośrodków miejskich. Wzrost wskaźnika charakteryzował gminy wiejskie m. in.: Deszczno (o 10 osób do 61 na km²), Zabór (o 7 do 49), Santok (o 7 do 54), Kłodawa (o 5 do 38) i Świdnica (o 4 osoby do 42), oraz miejsko-wiejskie: Otyń (o 3 osoby do 76) i Czerwieńsk (o 1 osobę do 52). W 14 gminach w województwie liczba osób na 1 km² nie uległa zmianie w porównaniu z 2011 r.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011-2021

Map 2. Change in the number of population in 2011-2021

W porównaniu z wynikami NSP 2011 r. stan ludności w województwie lubuskim zmniejszył się w większości powiatów. W największym stopniu zmniejszyła się liczba ludności w powiatach: zielonogórskim (o 19,6%), żagańskim (o 8,3%), żarskim (o 6,5%), strzelecko-drezdeneckim (o 5,8%) i krośnieńskim (o 5,7%). Wzrost stanu populacji odnotowano w mieście na prawach powiatu Zielona Góra (o 17,7%) i w powiecie gorzowskim (o 5,3%).

W województwie spadek liczby ludności odnotowano w 63 gminach (76,8%). O więcej niż 5% populacja zmniejszyła się w 39 gminach, w tym ubytek na poziomie wyższym niż 10% zanotowano w 6 gminach: miejskiej Gozdnicza (o 15,2%), wiejskiej Wymiarki (o 12,9%), wiejskiej Bledzew (o 11,8%), miejskiej Łęknica (o 11,7%), wiejskiej Bytnica i miejsko-wiejskiej Szprotawa (po 10,2%). W 24 gminach spadek nie przekraczał 5%. Jednocześnie wzrost liczby ludności odnotowano w 19 gminach, głównie na obszarach wiejskich, m. in. w gminach: Deszczno (o 21,1%), Kłodawa (o 18,9%), Zabór (o 18,4%), Santok (o 16,0%) i Świdnica (o 10,5%).

Szczególne koncentracje gmin, które odnotowały duży spadek ludności znajduje się w południowej części województwa, na obszarach przy granicy z Niemcami. Największym wzrostem ludności z kolei charakteryzują się przede wszystkim gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie miast na prawach powiatu: Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry, co wynika z siły przyciągania wielkich aglomeracji jako atrakcyjnych rynków pracy i miejsc zamieszkania.

1.2. Ludność według płci i wieku

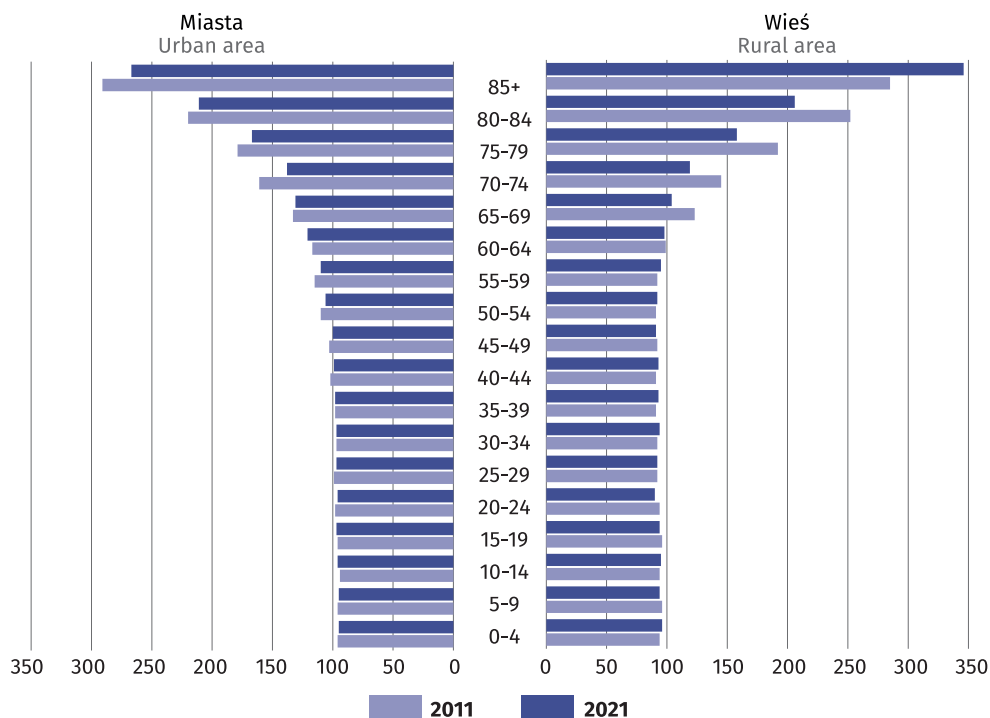
1.2. Population by sex and age

W okresie międzypisowym nie zmieniły się istotnie proporcje ludności według płci. W 2021 r. udział kobiet w liczbie ludności zwiększył się o 0,1 p. proc. do 51,4%, mężczyźni stanowili 48,6% ogółu ludności (w kraju odpowiednio – 51,7% i 48,3%).

Współczynnik feminizacji utrzymał się na poziomie z 2011 r. – na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet, to nieco mniej niż średnio w kraju (107). Wśród ludności miejskiej współczynnik feminizacji wyniósł 110 tj. o 1 pkt. więcej niż w 2011 r., na wsi – 99 tj. o 1 pkt. mniej niż w 2011 r. Współczynnik ten zmieniał się wraz ze wzrostem wieku ludności; mężczyźni przeważali liczebnie do wieku 48 lat – współczynnik wynosi 95. Wśród ludności w wieku od 49. roku życia na 100 mężczyzn przypadało 124 kobiet, a w starszych rocznikach (70 lat i więcej) – 167. Granica wieku liczebnej przewagi mężczyzn przesunęła się o 1 rok w stosunku do wyników z 2011 r., kiedy to odnotowano większą liczbę mężczyzn niż kobiet do wieku 47 lat.

Wykres 1. Współczynnik feminizacji według grup wieku

Chart 1. Feminisation rate by age groups

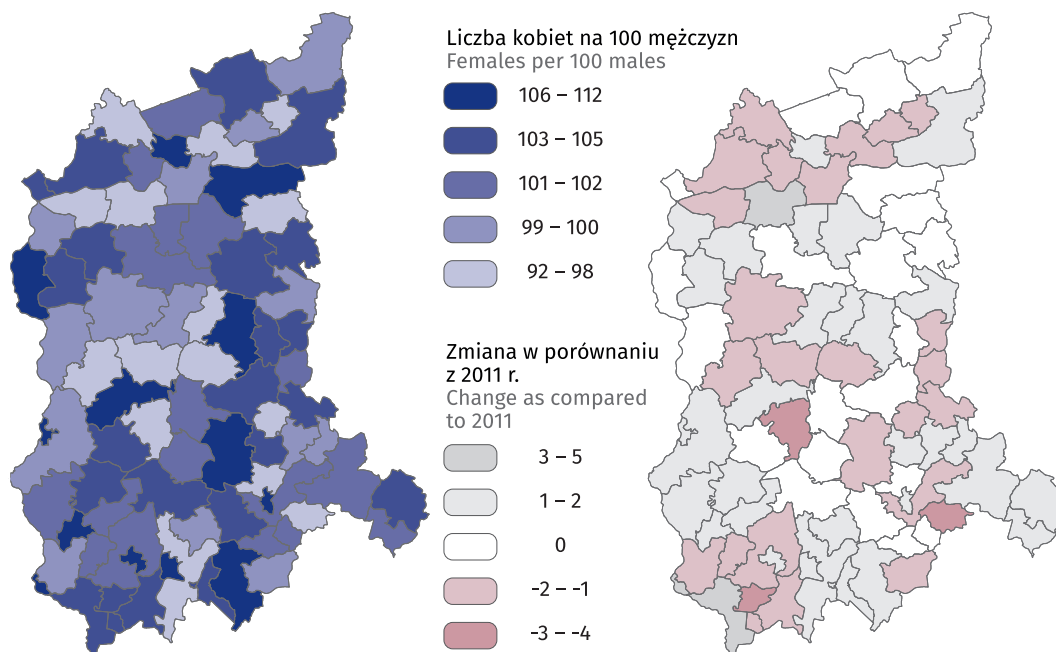

W województwie największe wartości współczynnika feminizacji charakteryzowały miasta na prawach powiatu, Gorzów Wkp. (112 kobiet na 100 mężczyzn) i Zieloną Górę (111 kobiet), najmniejsze zaś powiat gorzowski (101) i sulęciński, w którym wskaźnik wyniósł 100, co oznacza, że liczba kobiet była równa liczbie mężczyzn. Współczynnik feminizacji na poziomie średniej dla województwa zanotowano w powiecie żarskim (106). W pozostałych powiatach wskaźnik najczęściej osiągał wartość 103 i 105.

Przewaga liczebna kobiet występuje z reguły w dużych miastach. Największe wartości wskaźnika odnotowano w gminie miejskiej Żary, w której na każde 100 mężczyzn przypadało 112 kobiet, a także w gminie miejskiej Nowa Sól (111). Wyższy niż średnio w województwie wskaźnik zanotowano w gminach miejskich: Gubin (109), Żagań i Łęknica (po 108), a także miejsko-wiejskich: Słubice i Świebodzin (po 108), oraz Szprotawa (107). Kilka gmin charakteryzowała równowaga płci. Były to gminy wiejskie: Brzeźnica, Bojadła i Górzycza, a także miejsko-wiejskie: Torzym, Dobiegniew i Trzciel. Z kolei w 23 gminach (28,0%) odnotowano przewagę mężczyzn w liczbie ludności. Taka sytuacja była charakterystyczna przede wszystkim dla gmin wiejskich, wśród nich znajdowały się m. in.: Przytoczna i Dąbie (po 92), także Lubrza i Trzebiechów (po 95).

Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.

Map 3. Feminisation rate in 2021

W porównaniu z wynikami z 2011 r. współczynnik feminizacji zwiększył się w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp. (o 2 pkt. do 112), w powiecie słubickim (o 1 pkt. do 105) i wschowskim (o 1 pkt. do 103), natomiast zmniejszył się w powiecie sulęcińskim (o 1 pkt. do 100) i gorzowskim (o 1 pkt. do 101). W 34 gminach województwa odnotowano wzrost wskaźnika, w tym największy w gminie miejskiej Łęknica (o 5 pkt. do 108) i wiejskiej Przewóz (o 4 pkt. do 105). Spadek wartości wskaźnika zanotowano natomiast w 26 gminach, przy tym największy charakteryzował gminę wiejską Wymiarki (o 4 pkt. do 103) oraz Siedlisko (o 4 pkt. do 97).

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 roku).

Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku
 Table 2. Population by biological age groups

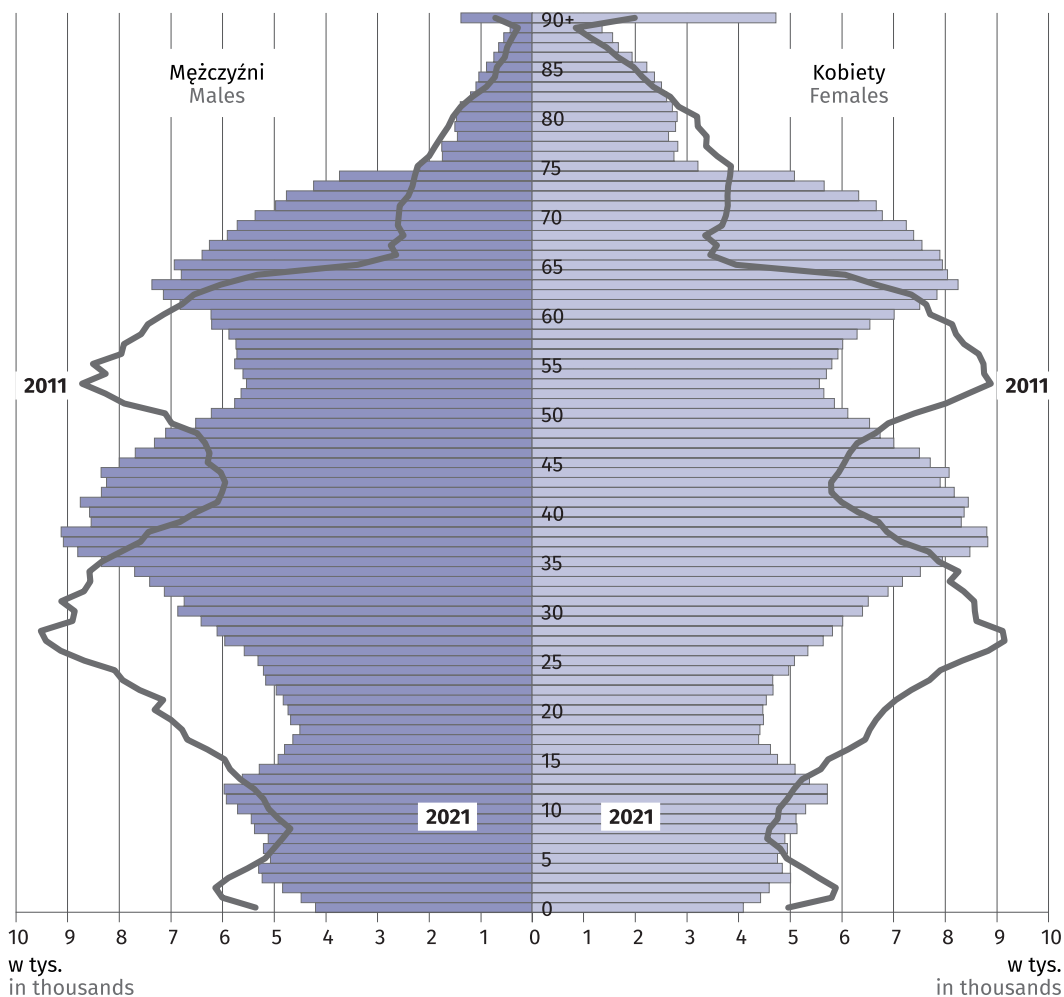
Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011-2021 Change in 2011-2021		2011	2021
	w tys. in thousands		w % in %		w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1022,8	991,2	-31,6	-3,1	100,0	100,0
0-14 lat 0-14 years	157,5	153,8	-3,7	-2,3	15,4	15,5
15-64 15-64	744,3	654,3	-90,0	-12,1	72,8	66,0
65 lat i więcej 65 years and more	121,1	183,1	62,0	51,2	11,8	18,5
Miasta Urban areas	649,3	640,6	-8,7	-1,3	63,5	64,6
0-14 lat 0-14 years	93,7	94,6	0,9	1,0	9,2	9,5
15-64 15-64	474,4	417,9	-56,5	-11,9	46,4	42,2
65 lat i więcej 65 years and more	81,2	128,1	46,9	57,7	7,9	12,9
Wieś Rural areas	373,5	350,6	-22,9	-6,1	36,5	35,4
0-14 lat 0-14 years	63,8	59,2	-4,6	-7,2	6,2	6,0
15-64 15-64	269,9	236,4	-33,5	-12,4	26,4	23,8
65 lat i więcej 65 years and more	39,9	55,0	15,1	38,0	3,9	5,5

Wyniki spisów 2021 i 2011 w zakresie struktury wieku ludności różnią się znacząco. Różnica ta jest przede wszystkim efektem przesuwania się w czasie wyżów i niżów demograficznych przez kolejne grupy wieku ludności. Zmiany w strukturze wieku ludności przedstawia piramida wieku (Wykres 2).

W okresie międzyspisowym liczba osób w wieku 15 lat i więcej zmniejszyła się o 28,0 tys. (3,2%), natomiast liczba dzieci (0-14 lat) zmniejszyła się o 3,7 tys. (2,3%), co jest efektem obserwowanej w minionym dziesięcioleciu niskiej dzietności. Udział dzieci i młodzieży w wieku 0-14 lat w strukturze ludności wyniósł 15,5% (więcej o 0,1 p. proc. w porównaniu z 2011 r.). Odsetek ludności z tej grupy wieku w kraju był nieznacznie wyższy (15,6%).

Wykres 2. Ludność według płci i wieku

Chart 2. Population by sex and age

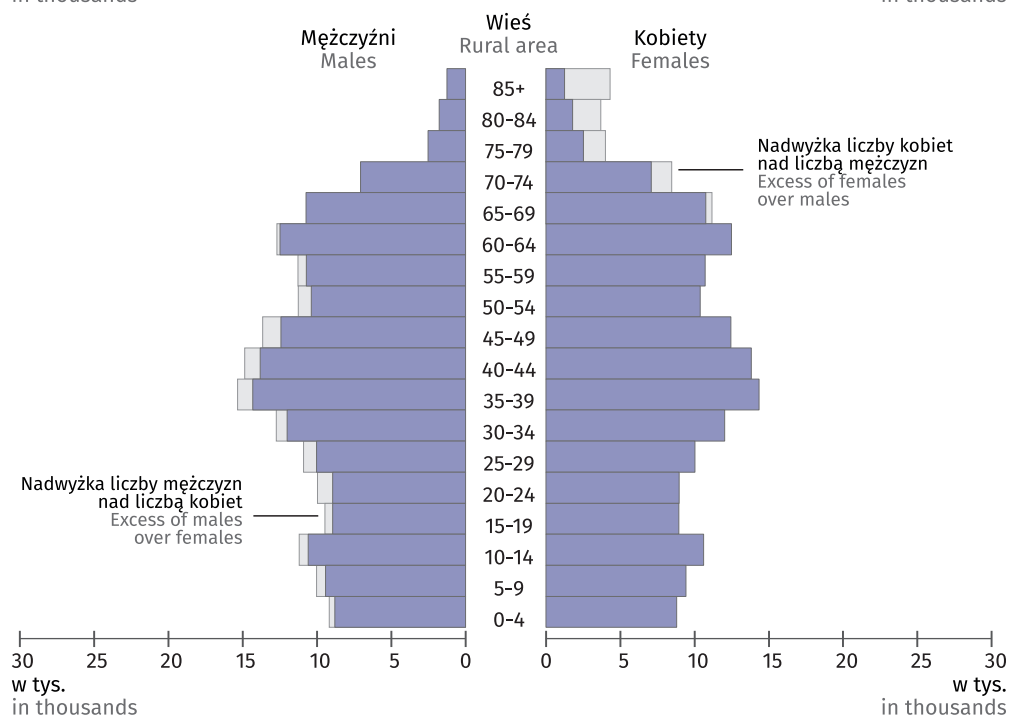
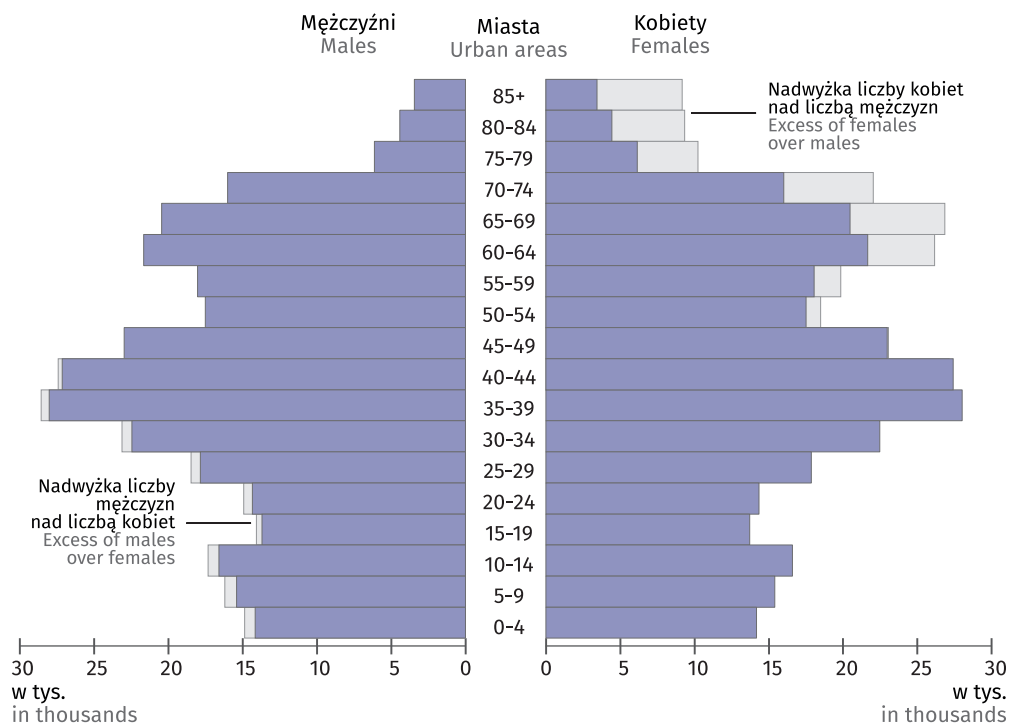
W województwie stale rośnie grupa osób w starszym wieku (65 lat i więcej). W porównaniu z 2011 r. liczba osób z tej grupy wieku wzrosła o ponad połowę, tj. z 121,1 tys. do 183,1 tys. Wyraźnie zwiększył się także udział tej grupy w liczbie ludności województwa – o 6,7 p. proc. do 18,5%.

W kraju odsetek osób starszych kształtował się na nieznacznie wyższym poziomie (18,6%).

Więcej osób starszych odnotowano zarówno wśród ludności miejskiej (wzrost udziału o 7,5 p. proc. do 20,0%), jak i wiejskiej – udział tej grupy ludności wyniósł 15,7% i w stosunku do 2011 r. wzrósł o 5,0 p. proc.

Wykres 3. Ludność według grup wieku i płci w 2021 r.

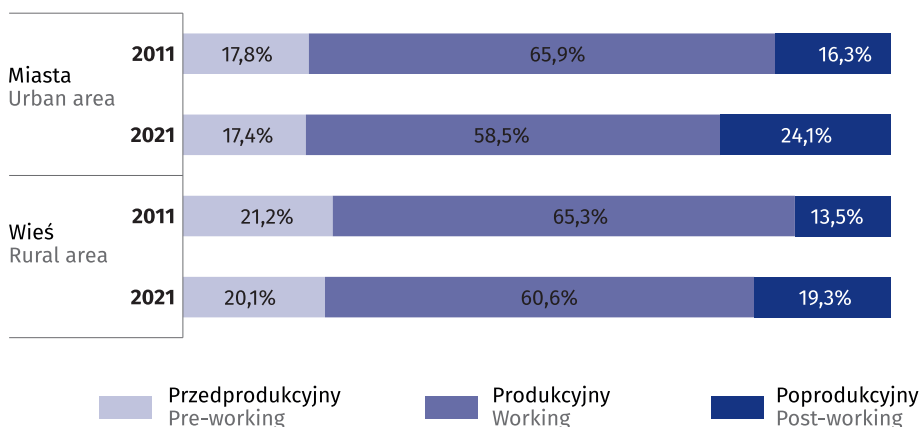
Chart 3. Population by age groups and sex in 2021

Wyniki spisu 2021 wykazały, że w wieku produkcyjnym było 587,5 tys. osób., tj. o 84,1 tys. osób mniej niż w 2011 r. W wieku przedprodukcyjnym było 182,0 tys. osób (spadek o 12,8 tys. tj. o 6,6% w porównaniu z 2011 r.), natomiast w wieku poprodukcyjnym – 221,8 tys. osób (wzrost o 65,3 tys., tj. o 41,7%).

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Chart 4. Structure of population by economic age groups

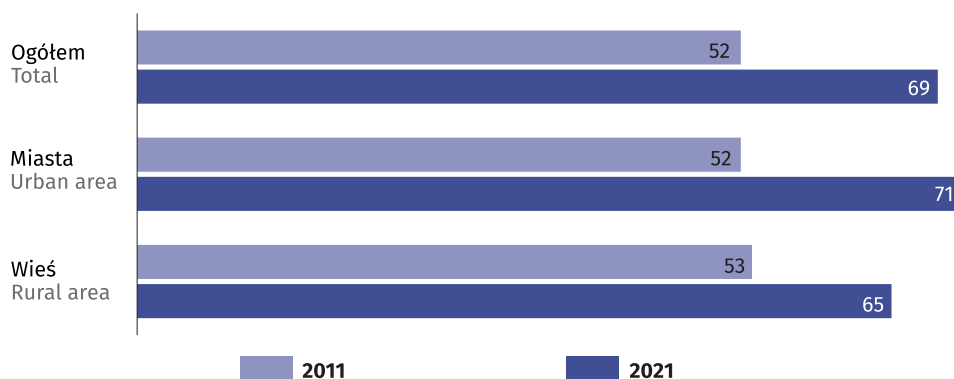
Analizując strukturę ludności województwa w podziale na ekonomiczne grupy wieku zauważa się, że w stosunku do 2011 r. nastąpiły wyraźne zmiany. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się o 0,6 p. proc., z 19,0% w 2011 r. do 18,4% w 2021 r. Jednocześnie o ponad 6,4 p. proc. – z 65,7% do 59,3% – zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym.

Wyraźnie zwiększył się natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym – z 15,3% do 22,4%, tj. o 7,1 p. proc. W ciągu dekady przybyło ponad 65 tys. osób w grupie wieku 60/65 i więcej, a tym samym częściej niż co 5 mieszkańców województwa miał ponad 60 lat.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2021 r. w kraju kształtowała się podobnie: odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 18,4%, w wieku produkcyjnym 59,3% i w wieku poprodukcyjnym 22,3%.

Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Chart 5. Non-working age population per 100 persons of working age

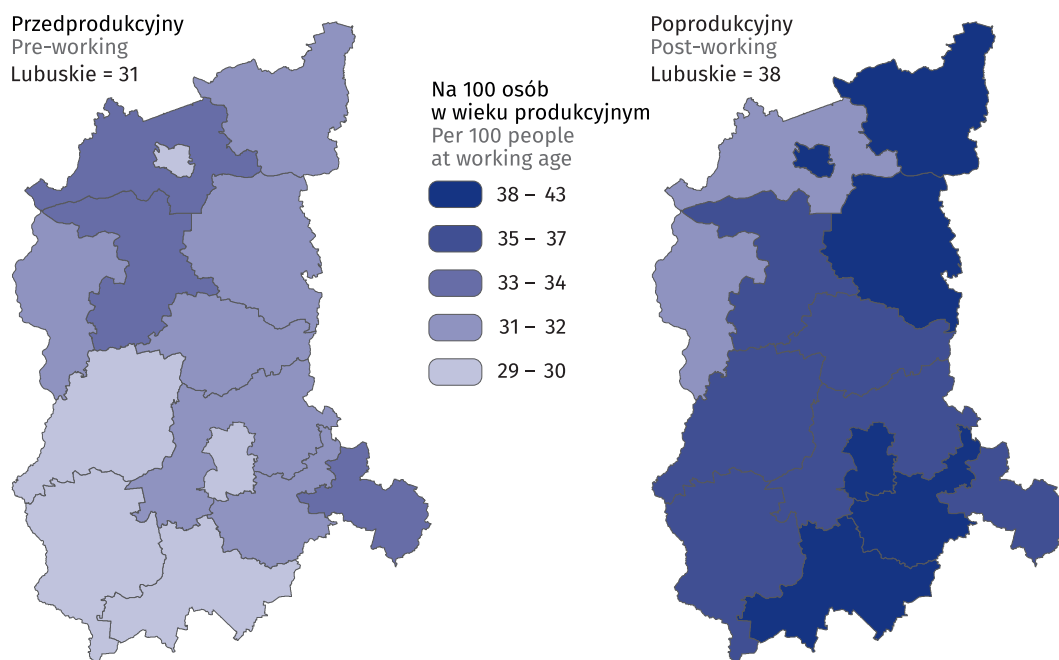
Na skutek zmian w ekonomicznych grupach wieku wzrósł współczynnik obciążenia demograficznego. W 2021 r. na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało – podobnie jak w kraju – 69 osób w wieku nieprodukcyjnym, to o blisko 17 osób więcej niż w 2011 r.

Wskaźnik obciążenia demograficznego przyjął wyższą wartość dla wieku poprodukcyjnego, niż dla wieku przedprodukcyjnego. W przypadku grupy wieku poprodukcyjnego odnotowano wzrost o 15 pkt. (z 23 w 2011 r. do 38 w 2021 r.), natomiast wskaźnik dla wieku przedprodukcyjnego wzrósł o 2 pkt. do 31.

Wzrost wskaźnika odnotowano zarówno dla ludności miejskiej – o 19 pkt., jak i wiejskiej – o 12 pkt. Wyraźne zwiększenie współczynnika obciążenia dotyczy kobiet zamieszkałych w miastach, dla których odnotowano wzrost o 26 pkt. (z 64 w 2011 r. do 90 w 2021 r.). Wskaźnik dla mężczyzn wzrósł o 14 pkt. (z 40 do 54).

Mapa 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Map 4. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021

Współczynnik obciążenia demograficznego przyjął najniższą wartość w powiecie słubickim – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 63 osoby w wieku nieprodukcyjnym, najwyższy współczynnik (72) zanotowano w mieście na prawach powiatu Gorzów Wlkp.

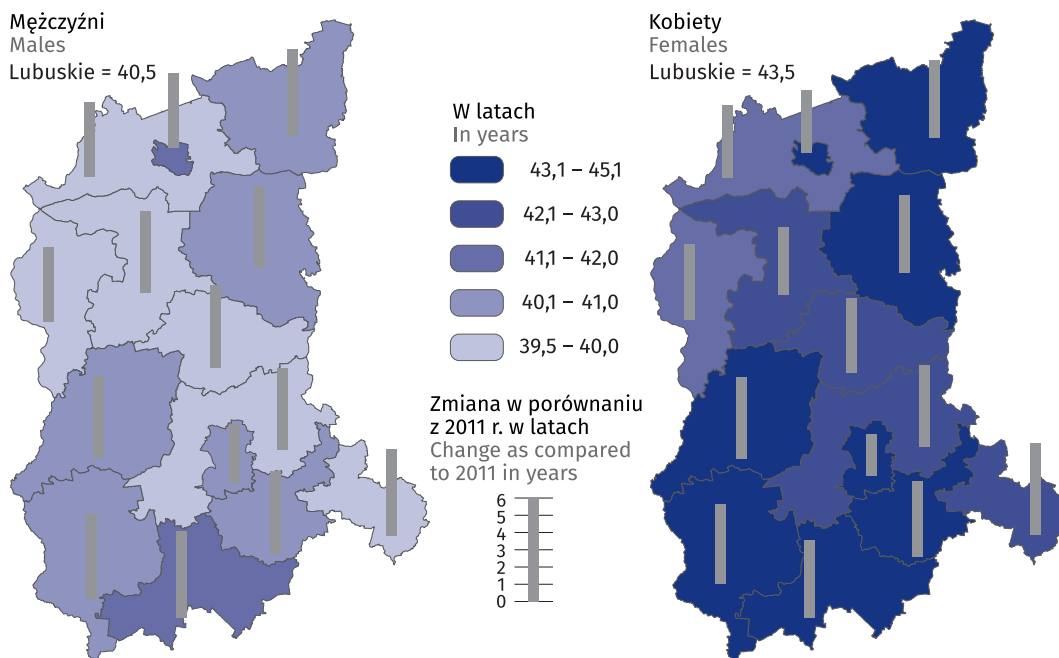
Malejący odsetek dzieci i młodzieży oraz starzenie się ludności w wieku produkcyjnym, a także coraz większy udział ludności w wieku emerytalnym stanowią stały, obserwowany od szeregu lat trend. Podstawową przyczyną jest niska dzietność, nie gwarantująca prostej zastępowalności pokoleń, co pogłębia proces starzenia się społeczeństwa.

Porównanie wyników spisów z 2011 i 2021 roku pokazuje szybki proces starzenia się ludności. W 2011 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej był wyższy niż 13% w 7 gminach. W 2021 r. 80 gmin w województwie lubuskim notowało udział osób starszych przekraczający 13%, w tym 7 gmin ponad 20%. Najstarsze demograficznie są duże ośrodki miejskie: Nowa Sól, Żagań, Gorzów Wlkp., Żary, Zielona Góra, a z mniejszych – Gozdnicza.

Wiek środkowy mieszkańca województwa (mediana wieku – wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła) wyniósł 42 lata. Mediana wieku kobiet wyniosła 43,5 lat, a mężczyzn – 40,5 lat. Oznacza to wzrost tego parametru o ponad 4 lata w stosunku do danych ze spisu 2011, wartości wynosiły wówczas: ogółem – 37,5, dla kobiet – 39,3 i dla mężczyzn – 36 lat.

Mapa 5. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.

Map 5. Median age of population by sex in 2021

Wyniki spisu 2021 r. wskazują, na znaczący wzrost udziału osób starszych w populacji województwa lubuskiego i utrzymujący się na względnie stałym poziomie udział osób młodych. W rezultacie relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków znacznie się pogorszyła w porównaniu z 2011 r. W 2021 r. na 100 osób w wieku 0-14 lat przypadają, podobnie jak w kraju, 119 osób w wieku 65 lat i więcej, wobec 77 w 2011 r.

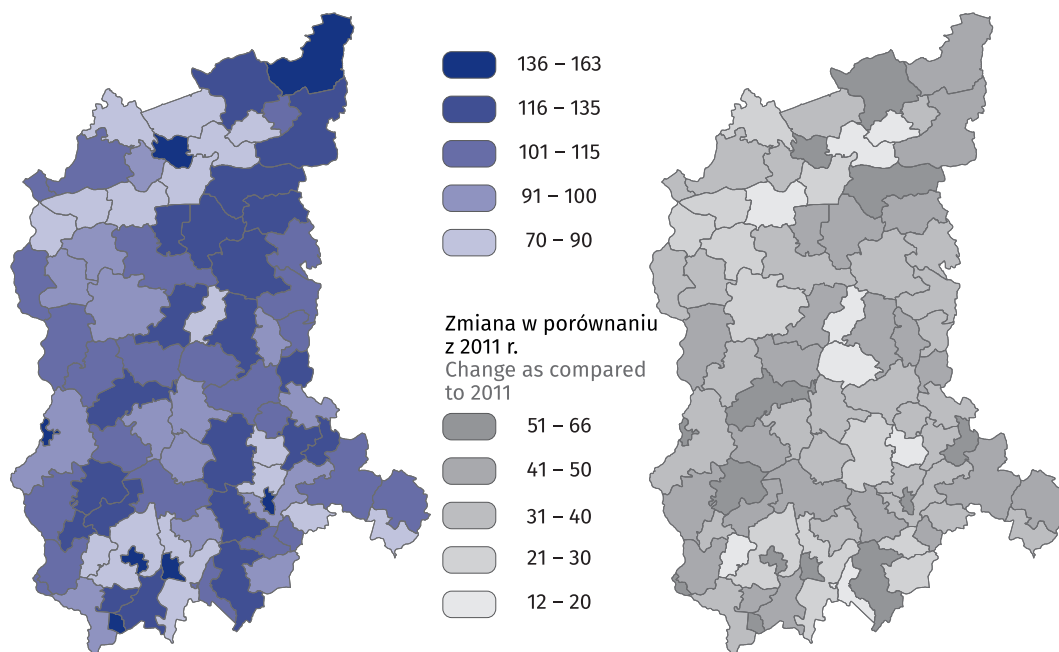
Spośród powiatów i miast na prawach powiatu w województwie lubuskim najniższy indeks starości odnotowano w powiecie gorzowskim (88) i słubickim (98). Znacznie mniej korzystna relacja pokoleniowa występowała w miastach na prawach powiatu: Gorzów Wlkp. i Zielona Góra, w których na 100 wnuczków przypadają odpowiednio 146 i 133 dziadków. Wysokie wartości indeksu charakteryzowały także powiat żagański (128) i nowosolski (127).

We wszystkich powiatach indeks starości istotnie pogorszył się w porównaniu z 2011 r., najbardziej w Gorzowie Wlkp. (wzrost o 55 pkt.), w powiecie krośnieńskim i nowosolskim (po 49 pkt.), także w żagańskim (o 48 pkt.). Najmniej dynamiczny wzrost wskaźnika zanotowano w powiecie gorzowskim (o 28 pkt.).

Indeks starości, określający liczbę osób w wieku 65 lat i więcej przypadającą na 100 osób w wieku do 14 lat, najniższe wartości osiągnął w 4 gminach: Santok (70), Zabór (72), Deszczno i Kłodawa (po 73). Poniżej średniej wartości indeks charakteryzował 59 gmin. Do gmin o najwyższych wartościach indeksu zaliczały się miasta: Gozdnicza (163), Nowa Sól (162), także Żagań (149) i Żary (143).

Mapa 6. Indeks starości w 2021 r.

Map 6. Ageing index in 2021

1.3. Ludność według stanu cywilnego**1.3. Population by marital status**

Struktura ludności według stanu cywilnego uwarunkowana jest czynnikami demograficznymi, tj. liczbą osób w poszczególnych grupach wieku, liczbą małżeństw i rozwodów, liczbą zgonów, a także sytuacją społeczno-ekonomiczną kraju, wpływającą na podejmowanie decyzji prorodzinnych, tj. dotyczących zawierania związków małżeńskich i posiadania dzieci.

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia - w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Wyniki spisu 2021 pokazują zmiany, jakie zaszły w strukturze ludności według stanu cywilnego w stosunku do spisu 2011. Najbardziej liczną grupą wśród osób w wieku 15 lat i więcej były nadal osoby pozostające w związku małżeńskim, które stanowiły nieco ponad połowę tej populacji – 54,6% (457,2 tys. osób). W porównaniu z 2011 r. odnotowano wzrost udziału o 1,0 p. proc. Kolejną grupą byli kawalerowie i panny, stanowiący 27,0% badanej populacji (w 2011 r. – 30,0%). Strukturę dopełniały osoby rozwiedzione stanowiące 9,0% (w 2011 r. – 6,0%) oraz osoby owdowiałe, których udział zmniejszył się – z 9,1% w 2011 r. do 8,4% w 2021 r.

W kraju osoby pozostające w związku małżeńskim stanowiły 56,0% ludności w wieku 15 lat i więcej, kawalerowie i panny – 27,5%, wdowcy i wdowy – 8,4%, a osoby rozwiedzione 7,6%.

Tablica 3.
Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.

Table 3.

Population aged 15 years and more by marital status in 2021

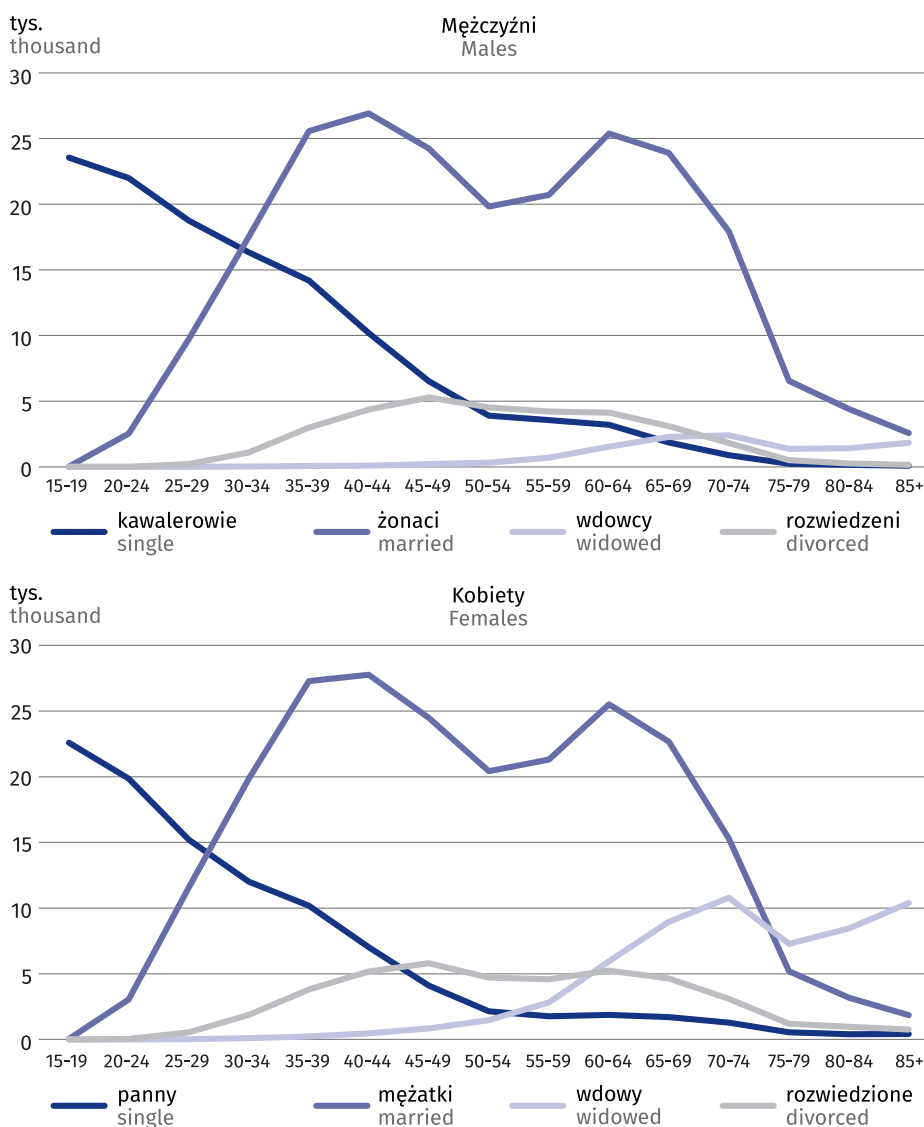
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kawalerowie, panny Single	Żonaci, zamężne Married	Wdowcy, wdowy Widowed	Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	Nieustalony Unknown
w tys. in thousands						
Ogółem Total	837,4	226,5	457,2	70,0	75,0	8,8
Mężczyźni Males	402,9	125,4	227,7	12,2	32,6	5,0
Kobiety Females	434,5	101,1	229,5	57,8	42,4	3,8
Miasta Urban areas	546,0	143,3	293,8	46,7	55,7	6,4
Wieś Rural areas	291,4	83,1	163,4	23,3	19,3	2,3
struktura pozioma (w %) horizontal structure (in %)						
Ogółem Total	100,0	27,0	54,6	8,4	9,0	1,0
Mężczyźni Males	100,0	31,1	56,6	3,0	8,1	1,2
Kobiety Females	100,0	23,2	52,8	13,3	9,8	0,9
Miasta Urban areas	100,0	26,3	53,8	8,6	10,2	1,2
Wieś Rural areas	100,0	28,5	56,1	8,0	6,6	0,8

Struktura ludności według stanu cywilnego była zróżnicowana w zależności od miejsca zamieszkania osób. W przypadku kawalerów i pań oraz osób zamężnych stanowili oni zdecydowanie większe grupy wśród ludności mieszkającej na wsi niż wśród mieszkańców miast. Na wsi kawalerowie/panny to 28,5% ogółu osób tam zamieszkałych (w miastach – 26,3%). Osoby zamężne na wsi stanowiły 56,1% , tj. o 2,3 p. proc. więcej niż w miastach. Odsetek osób owdowiałych w miastach (8,6%) był nieznacznie wyższy niż na wsi (8,0%). W przypadku osób rozwiedzionych – zdecydowanie więcej mieszkało ich w miastach i stanowili tam 10,2% populacji; na wsi 6,6%.

W 2021 r. nieco ponad 31% mężczyzn w wieku 15 lat i więcej było kawalerami; odsetek panien był niższy i stanowił 23,2% ogółu kobiet w wieku 15 lat i więcej. Różnica wynika z różnego wieku zawierania małżeństwa; kobiety w chwili ślubu są przeciętnie o dwa lata młodsze od mężczyzn.

W przypadku osób pozostających w związkach małżeńskich odsetek żonatych mężczyzn był wyższy (56,6%) w porównaniu z odsetkiem zamężnych kobiet (52,8%). Wśród osób w tej grupie stanu cywilnego do ok. 54. roku życia utrzymywała się przewaga zamężnych kobiet nad żonatymi mężczyznami, która była wyraźna wśród 20-latków (wynosi 6,0 p. proc.) i utrzymywała się jeszcze wśród 30-latków (różnica to 7,3 p. proc.), a dla 40-latków była już znacznie mniejsza (3,5 p. proc.). W kolejnych grupach wieku tendencja ta uległa odwróceniu – przewaga udziału żonatych mężczyzn nad zamężnymi kobietami wśród 60-latków sięgała 12,3 p. proc., a po 70 roku życia była większa o ponad połowę.

Wykres 6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i wieku w 2021 r.
Chart 6. Population aged 15 and more by marital status, sex and age in 2021

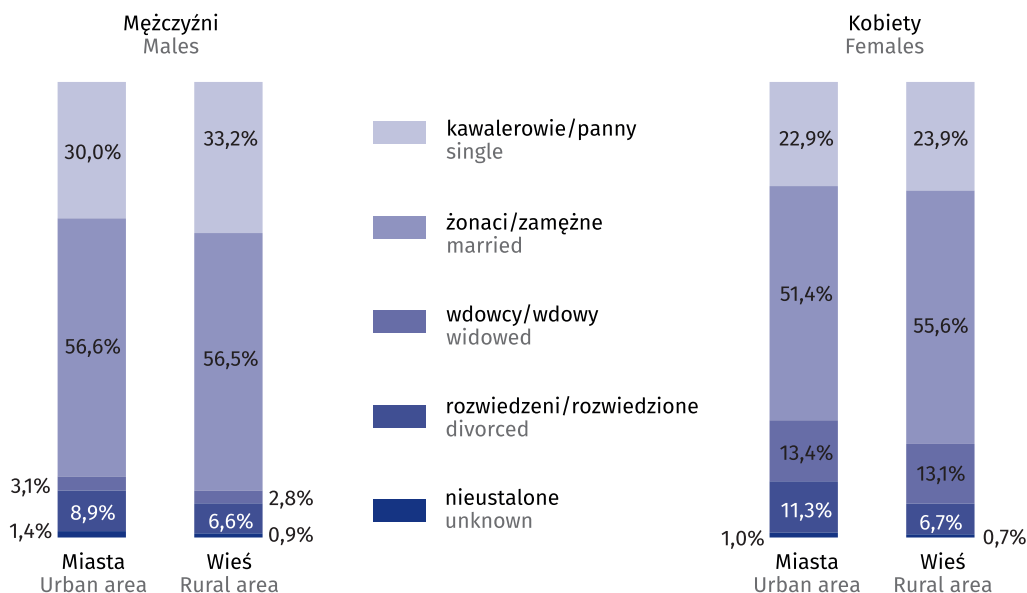
Przedstawione tendencje wynikają ze zjawiska wyższej umieralności mężczyzn, która w konsekwencji powoduje częstsze owdowienia kobiet. Tym samym odsetek wdów był znacznie wyższy (13,3%) w porównaniu z odsetkiem wdowców (3,0%). Większy udział wdów nad wdowcami dotyczył wszystkich grup wieku. Wśród ludności po 80. roku życia aż 71,1% kobiet to wdowy, wdowcy wśród mężczyzn w tym wieku stanowili 29,7%.

Osoby rozwiedzione stanowiły w województwie lubuskim najmniejszą grupę osób (8,1% mężczyzn i 9,8% kobiet). Odsetki rozwiedzionych wzrastały w kolejnych grupach wieku – sięgając 15-16% wśród osób w wieku 45-54 lata, następnie malejąc wraz ze wzrostem wieku.

Przedstawione różnice w strukturze stanu cywilnego pod względem płci i wieku wynikają z odmiennych dla kobiet i mężczyzn wzorców zawierania związku małżeńskiego oraz różnic w zakresie umieralności i trwania życia. Nie bez znaczenia jest tu także proces rozpadu małżeństw poprzez ich rozwiązywanie. Jak wynika z bieżących badań demograficznych – wiek środkowy (mediana) zawierania pierwszych małżeństw jest o dwa lata niższy dla kobiet (w 2021 r. wyniósł 27,9 w stosunku do 30,1 dla mężczyzn).

Zmiany jakie zaszły w 2021 r. w strukturze stanu cywilnego ludności w stosunku do 2011 r. szczególnie uwidaczniają się wśród kobiet w wieku 65 lat i więcej. Na przestrzeni dekady udział wdów w tej grupie wieku obniżył się o 17,7 p. proc., z 59,7% do 42,0%. Natomiast odsetek mężatek zwiększył się o 12 p. proc., a ich udział wyniósł 44,1%. Wzrost odnotowano również w przypadku rozwiedzionych kobiet w najstarszej grupie wieku (o 5,5 p. proc. do 9,7%).

Wykres 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r.
 Chart 7. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021

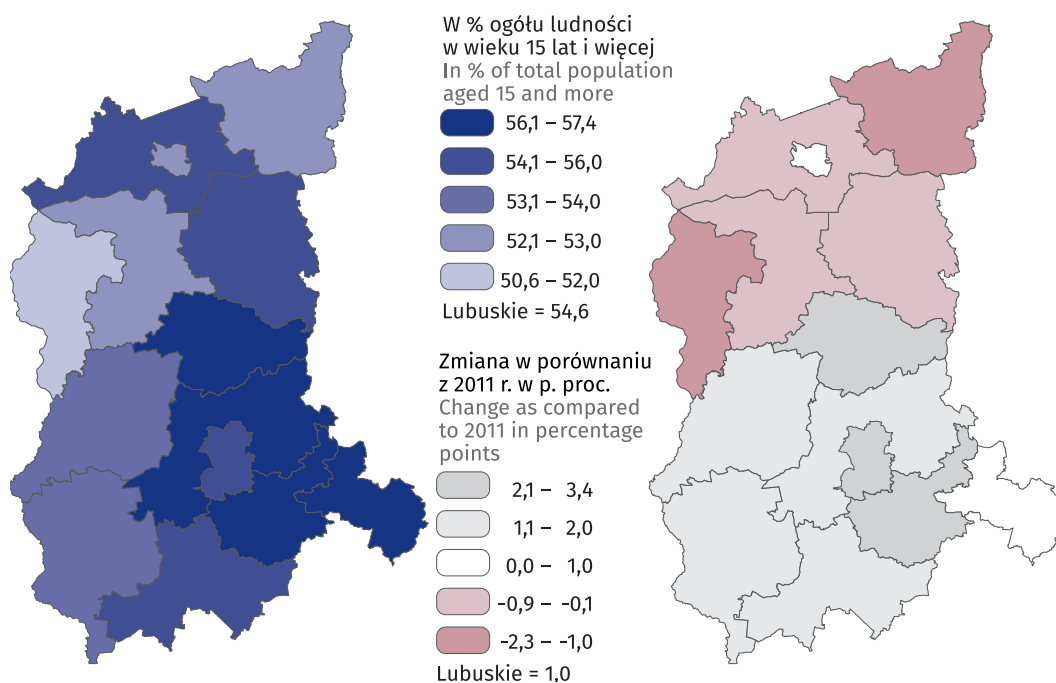

Struktura ludności według stanu cywilnego była zróżnicowana w zależności od miejsca zamieszkania. Odsetek kawalerów na wsi był większy niż w miastach (33,2% wobec 30,0%), odmiennie niż panien, które stanowiły 23,9% kobiet na wsi oraz 22,9% w miastach. Mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast pozostawali w związku małżeńskim (56,1% osób wobec 53,8%), a różnica ta była widoczna szczególnie w przypadku kobiet – mężatki stanowiły 55,6% kobiet na wsi wobec 51,4% w miastach. Odsetek osób owdowiałych na wsi i w miastach był zbliżony i wyniósł odpowiednio 8,0% oraz 8,6%. Natomiast udział osób rozwiedzionych w miastach był zdecydowanie wyższy niż wśród mieszkańców wsi (10,2% wobec 6,6%).

Województwo lubuskie (także zachodniopomorskie oraz dolnośląskie) charakteryzował jeden z najwyższych w kraju udział osób rozwiedzionych w populacji ludności w wieku 15 lat i więcej (9%, a odsetek dla Polski wyniósł 7,6%). W 2021 r. w stosunku do 2011 r. odnotowano w województwie wzrost odsetka osób rozwiedzionych o 3 p. proc.

Mapa 7. Żonaci/zamężne w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.

Map 7. Married persons aged 15 and more in 2021

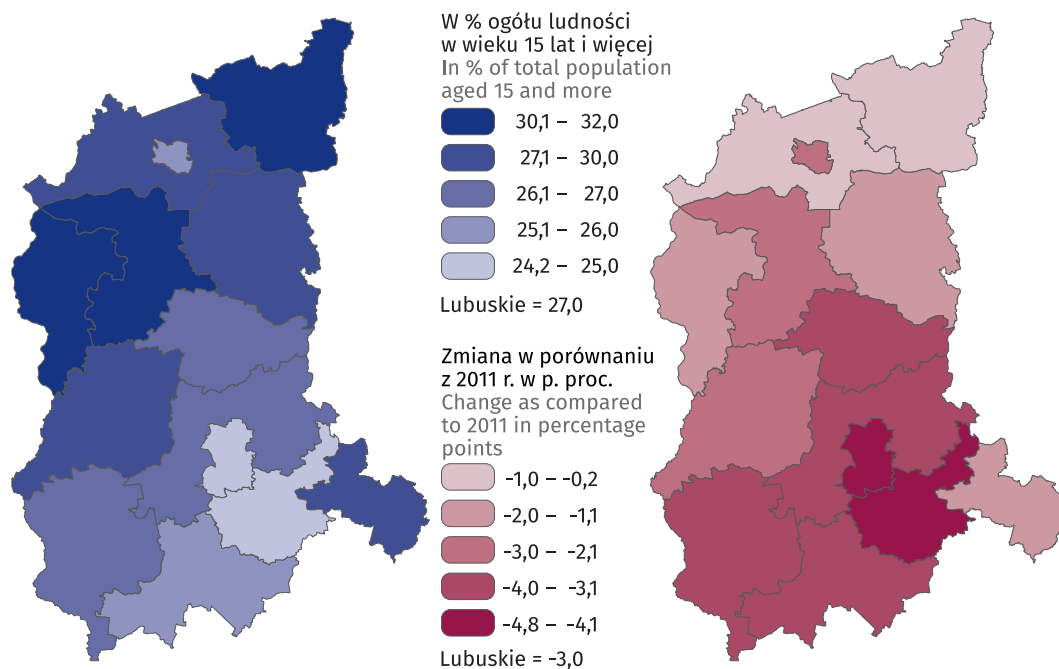

Obserwowane zmiany struktury ludności jakie zaszły na przestrzeni ostatniej dekady wskazują, że sytuacja ludnościowa województwa jest nadal trudna. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie trwania życia i dalszego trwania życia, jest pogłębiany przez niski poziom dzietności. Malejący odsetek dzieci i młodzieży oraz starzenie się ludności w wieku produkcyjnym, a także coraz większy udział ludności w wieku emerytalnym stanowią stały, obserwowany od szeregu lat trend.

W ciągu 10 lat udział osób w starszym wieku w ludności ogółem województwa wzrósł o ponad 6 p. proc. i obecnie wynosi 18,5%. Mediana wieku ludności w województwie lubuskim to obecnie prawie 42 lata i w ciągu 10 lat wzrosła o nieco ponad 4 lata. Wyniki spisu 2021 pokazują również zmiany, jakie zaszły w strukturze ludności według stanu cywilnego w stosunku do spisu 2011. Najbardziej liczną grupą wśród osób w wieku 15 lat i więcej są nadal osoby pozostające w związku małżeńskim, które stanowią ponad połowę tej populacji (wzrost udziału o 1 p. proc.). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu największe zmiany odnotowano wśród osób rozwiedzionych, których udział wzrósł o 3 p. proc. w 2021 r. W podobnym zakresie zmniejszył się udział kawalerów i panien.

Mapa 8. Kawalerowie/panny w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.

Map 8. Single persons aged 15 and more in 2021

Rozdział II

Chapter II

Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Population by country of birth and citizenship

2.1. Ludność według kraju urodzenia

2.1. Population by country of birth

Wyniki spisu 2021 wykazały, że 96,5% (956,9 tys. osób) stałych mieszkańców województwa lubuskiego wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia, a 3,4% (33,4 tys. osób) urodziło się poza jego obecnymi granicami. To najwyższy po województwie dolnośląskim odsetek ludności urodzonej poza granicami Polski wśród województw. W porównaniu z poprzednim spisem odsetek osób urodzonych za granicą zmniejszył się o 1,3 p. proc. Dla 0,1% ludności (928 osób) miejsce urodzenia nie zostało ustalone.

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia
Table 4. Population by country of birth

Kraj urodzenia Country of birth	2011		2021		
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1022843	100,0	991213	100,0	96,9
Polska Poland	974509	95,2	956906	96,5	98,2
Inny kraj Other country	47668	4,7	33379	3,4	70,0
Nieustalony Unknown	666	0,1	928	0,1	139,3

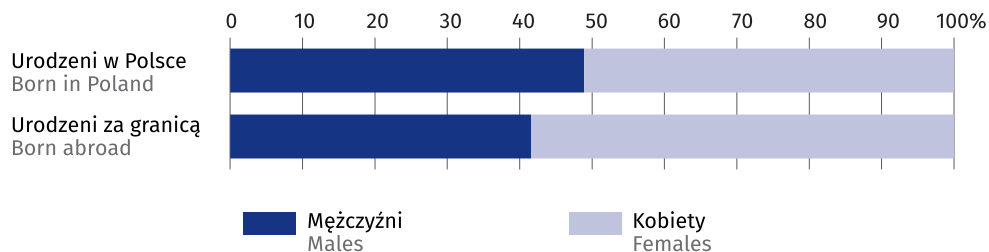
Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia (dok.)
Table 4. Population by country of birth (cont.)

Kraj urodzenia Country of birth	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	w % in %	2011=100
Miasta Urban areas	649297	63,5	640591	64,6	99,0
Polska Poland	617143	60,3	616900	62,2	100,0
Inny kraj Other country	31611	3,1	23001	2,3	72,8
Nieustalony Unknown	543	0,1	690	0,1	127,1
Wieś Rural areas	373546	36,5	350622	35,4	93,9
Polska Poland	357366	34,9	340006	34,3	95,1
Inny kraj Other country	16057	1,6	10378	1,0	64,6
Nieustalony Unknown	122	0,0	238	0,0	195,1

Osoby urodzone za granicą i zamieszkałe w województwie lubuskim najczęściej mieszkały w miastach (68,9%, wobec 66,3% w 2011 r.). Dla porównania – odsetek osób urodzonych w Polsce zamieszkałych w miastach wyniósł 64,5% (w 2011 r. było to 63,3%). Gminy miejskie najliczniej zamieszkałe przez osoby urodzone za granicą, to: Łęknica (2324, tj. 4,6% ogółu ludności w gminie), Kostrzyn nad Odrą (732, tj. 4,1%) oraz Gubin (627, tj. 3,9%).

Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia w miastach i na wsi w 2021 r.

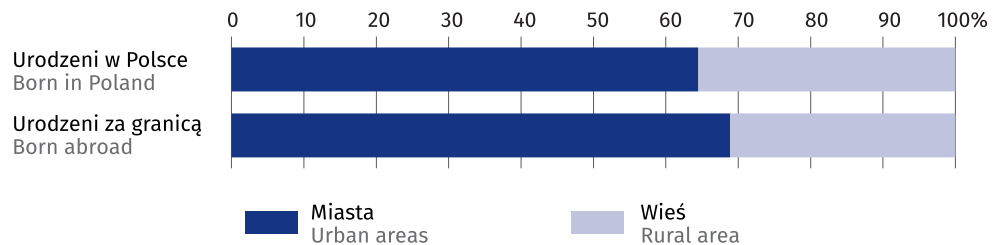
Chart 8. Population by place of birth in urban and rural areas in 2021

Wśród osób zamieszkałych na terenie województwa lubuskiego, zarówno urodzonych w Polsce jak i za granicą, dominowały kobiety (odpowiednio 51,1% oraz 58,4%). Przewagę kobiet odnotowano także w poprzednim spisie – kobiety urodzone w Polsce stanowiły wówczas 51,3% ogółu ludności mieszkającej w województwie lubuskim, a w przypadku kobiet urodzonych za granicą odsetek ten wyniósł 62,5%. Przewagę kobiet wśród osób urodzonych za granicą i zamieszkałych w województwie lubuskim zauważyć można także w gminach, w których odsetek osób urodzonych za granicą jest najwyższy. Przykładowo, w gminie Stubice (gdzie odsetek ten wyniósł 5,2%) kobiety urodzone za granicą stanowiły 54,8% ogółu osób urodzonych za granicą, a w gminie Kolsko (odsetek wyniósł 4,9%) – 63,4%.

Wykres 9. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.

Chart 9. Population by place of birth and sex in 2021

Odsetek ludności urodzonej za granicą różnił się wyraźnie w zależności od wieku – najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 70 lat i więcej – 52,6% (ponad 17,5 tys.). Jednocześnie prawie 1/3 osób urodzonych za granicą (prawie 9,5 tys.) stanowiły osoby poniżej 20. roku życia.

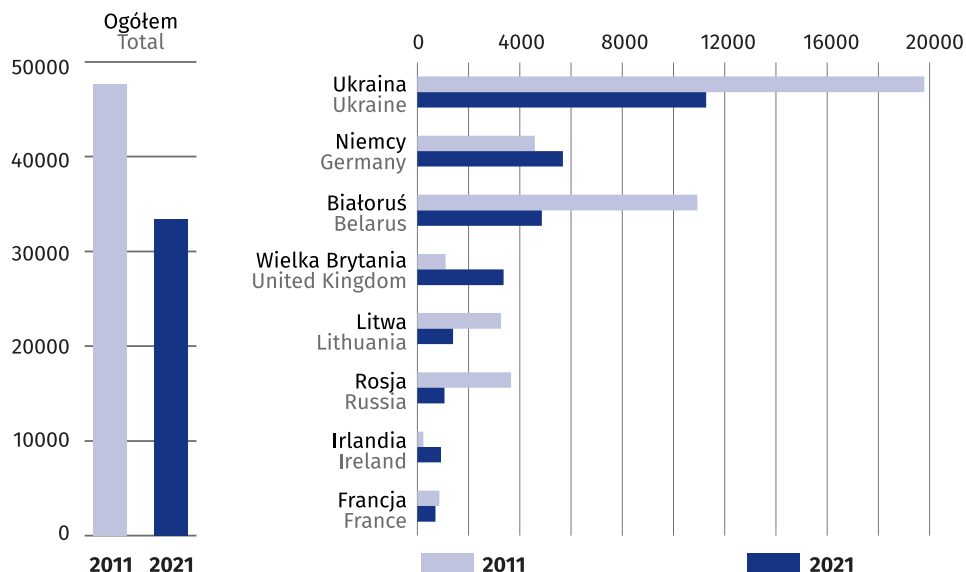
Warto zwrócić uwagę na różnicę w strukturze wieku osób urodzonych w Polsce i za granicą. W populacji urodzonych w kraju prawie co trzecia osoba była w wieku 30–49 lat (najliczniejsze grupy to osoby w wieku 30–39 i 40–49 lat – odpowiednio 16,2% i 16,1%). Dla populacji urodzonej za granicą osoby w wieku 30–49 lat stanowiły 7,4%, natomiast prawie 1/3 osób urodzonych za granicą była w wieku 0–19 lat (0–9 lat – 15,9% i 10–19 lat – 12,3%). W ciągu 10 lat od poprzedniego spisu nastąpiła naturalna zmiana w strukturze wieku osób urodzonych za granicą. W 2011 r. osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły 84,9% tej subpopulacji, natomiast w 2021 r. – 57,7%. Prawie 3-krotnie wzrósł natomiast odsetek osób urodzonych za granicą poniżej 20. roku życia (z 7,3% w 2011 r. do 28,3% w 2021 r.). Jednocześnie o ponad 6 p. proc. wzrósł odsetek osób w wieku 20–59 lat urodzonych za granicą (z 7,8% w 2011 r. do 14,1% w 2021 r.).

W zestawieniu z wynikami NSP 2011 r., liczba ludności urodzonej za granicą i zamieszkałej na terenie województwa lubuskiego zmniejszyła się o 30,0% (do 33,4 tys. osób w 2021 r.). Porównanie liczby ludności według wybranych krajów urodzenia według ostatniego i poprzedniego spisu ludności i mieszkańców (z 2011 r.) wskazuje, że o 3/4 zmniejszyła się liczba osób urodzonych w Rumunii (o prawie 400 osób), o ponad 70% urodzonych w Rosji, a także o ponad połowę urodzonych na Litwie. Jednocześnie największy wzrost, prawie 3-krotny, wystąpił wśród osób urodzonych w Irlandii (o prawie 700 osób). Prawie 3-krotny wzrost odnotowano również dla osób urodzonych w Holandii oraz 2-krotny dla urodzonych w Wielkiej Brytanii.

Wśród osób urodzonych za granicą i mieszkających w województwie lubuskim na stałe najwięcej było osób urodzonych w następujących państwach: Ukraina (33,8% ogółu), Niemcy (17,0%), Białoruś (14,6%), Wielka Brytania (10,1%) i Litwa (4,2%). Urodzeni w tych pięciu państwach stanowili ponad 3/4 osób urodzonych za granicą i mieszkających w województwie lubuskim.

Wykres 10. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia

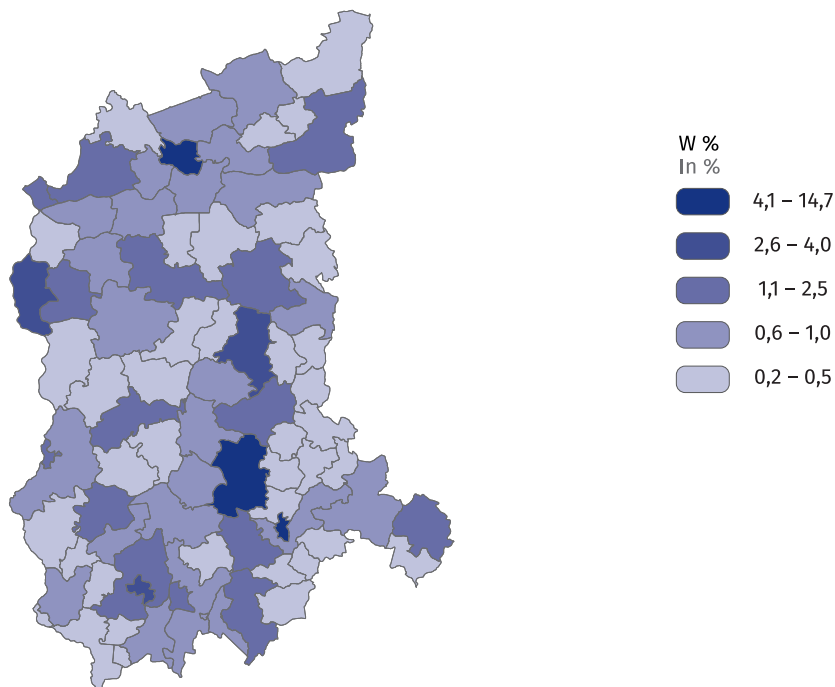
Chart 10. Foreign-born population by selected country of birth

Najwyższy odsetek osób urodzonych za granicą w stosunku do ogółu ludności urodzonej za granicą i mieszkającej w województwie lubuskim charakteryzował gminy Zielona Góra (14,7%) oraz Gorzów Wlkp. (13,5%). Najniższe wartości natomiast odnotowano w gminach Bytnica, Trzebiechów oraz Siedlisko (po 0,2%).

Mapa 9. Ludność urodzona za granicą w 2021 r.

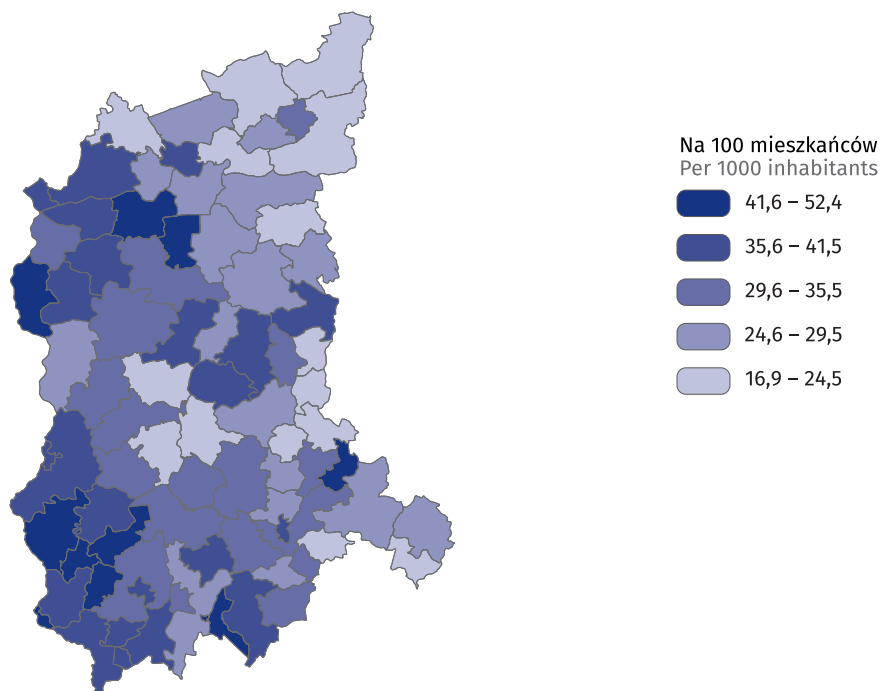
Map 9. Population born abroad in 2021

Średnio na 1000 mieszkańców województwa przypadają 33,7 osób urodzonych za granicą. W przypadku gmin, najwyższe wskaźniki osób urodzonych za granicą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano w gminach: Słubice (52,4), Kolsko (49,8) oraz Tuplice (49,0), natomiast najniższe wskaźniki wystąpiły w gminach: Babimost (16,9), Zbąszynek (17,4) oraz Przytoczna (19,3).

Mapa 10. Ludność urodzona za granicą na 1000 mieszkańców w 2021 r.

Map 10. Population born abroad per 1000 inhabitants in 2021

2.2. Ludność według kraju obywatelstwa

2.2. Population by citizenship

Wyniki spisu 2021 wykazały, że wśród stałych mieszkańców województwa lubuskiego 99,7% (988,1 tys. osób) to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a 0,3% (3,1 tys. osób) stanowili cudzoziemcy¹, tj. osoby bez polskiego obywatelstwa – w tym 3,1 tys. osób wskazało obywatelstwo innego kraju, 2 osoby określiły się jako bezpaństwowcy, natomiast dla 8 osób kraj obywatelstwa nie został ustalony.

¹ Analiza dotyczy osób z obywatelstwem innym niż polskie mieszkających w Polsce na stałe.

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemiec to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Tablica 5.
Table 5.

Ludność według kraju obywatelstwa

Population by citizenship

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011		2021		
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	w % in %	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1022843	100,0	991213	100,0	96,9
Polska Poland	1020913	99,8	988112	99,7	96,8
Inny kraj Other country	1606	0,2	3091	0,3	192,5
w tym of which					
Unia Europejska ^a European Union ^a	578	0,1	562	0,1	97,2
Ukraina Ukraine	417	0,0	1924	0,2	461,4
Bezpaństwowcy Stateless persons	39	0,0	2	0,0	5,1
Nieustalony Unknown	286	0,0	8	0,0	2,8

a Bez Wielkiej Brytanii.

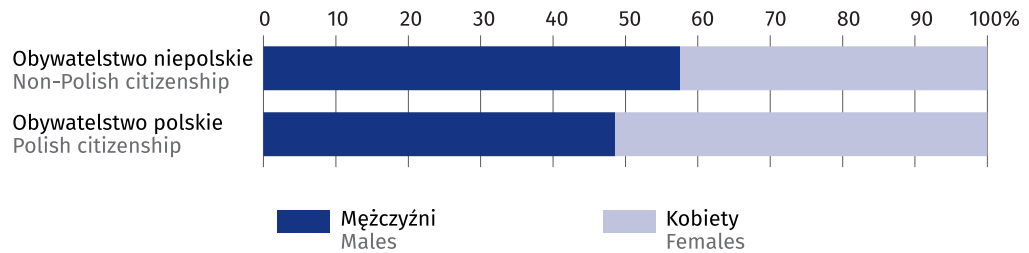
a Excluding the UK.

Porównując liczbę ludności z obywatelstwem innych krajów z poprzednim spisem ludności i mieszkań daje się zauważyć prawie 5-krotny wzrost liczby obywateli Ukrainy w ciągu 10 lat. Była to najliczniejsza grupa obywateli niepolskich mieszkających w województwie lubuskim (62,2% ogółu). Kolejną grupę stanowili Niemcy (8,5%), następnie Białorusini (7,1%), Rosjanie (3,4%) oraz Bułgarzy (2,7%). Obywatele tych pięciu państw stanowili ponad 84% cudzoziemców zamieszkałych w województwie.

Wśród ogółu osób z obywatelstwem niepolskim przeważali mężczyźni, którzy stanowili 57,6% tej subpopulacji. Odsetek mężczyzn wśród osób z obywatelstwem polskim wyniósł 48,6%.

Wykres 11. Struktura ludności według płci i obywatelstwa w 2021 r.

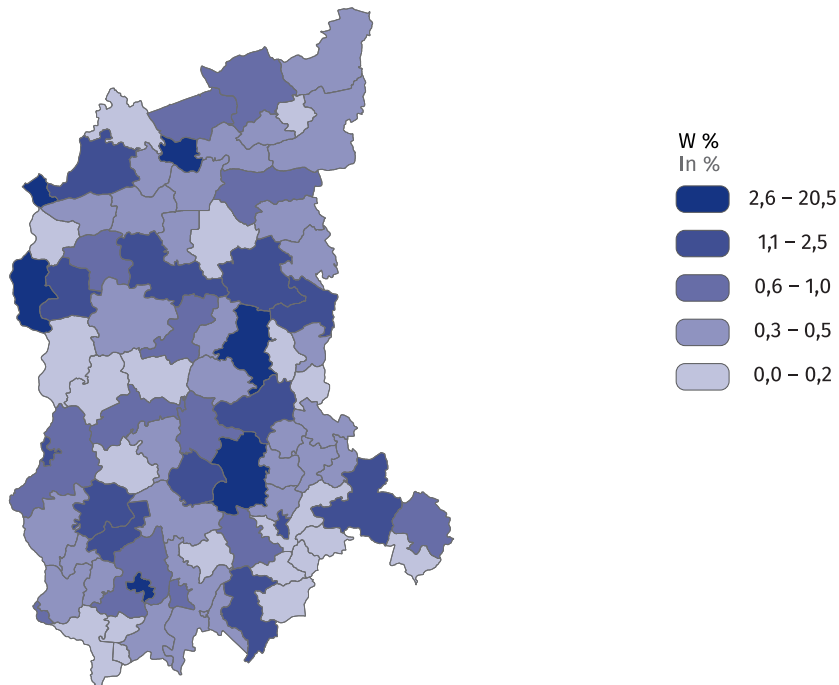
Chart 11. Population structure by sex and citizenship in 2021

Osoby, które decydują się na migrację są zwykle stosunkowo młode. W efekcie 59,1% mieszkańców województwa lubuskiego z obywatelstwem niepolskim było w wieku wysokiej aktywności zawodowej (20–49 lata), podczas gdy wśród osób z polskim obywatelstwem odsetek ten wyniósł 42,1%. Jednocześnie odsetek osób w wieku do 20 roku życia (13,3%) oraz po 60 roku życia (12,4%) w grupie osób z obywatelstwem niepolskim był znacznie niższy niż w grupie osób z obywatelstwem polskim (odpowiednio 20,2% i 25,9%).

Mapa 11. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r.

Map 11. Population with non-Polish citizenship by gminas of residence in 2021

Najchętniej wybieraną przez cudzoziemców gminą w województwie lubuskim jako miejsce stałego zamieszkania była Zielona Góra. Osiedliło się w niej 20,5% wszystkich cudzoziemców zamieszkałych w województwie lubuskim. Prawie 70% z nich to obywatele Ukrainy, a co dziesiąty cudzoziemiec był obywatelem Białorusi. Mieszkańcy z obywatelstwem niepolskim zamieszkali licznie także w gminach: Gorzów Wlkp. (16,7%) oraz Słubice (7,5%).

Znacząca część obywateli Ukrainy mieszkająca w województwie lubuskim w 2021 r. osiedliła się, oprócz gminy Zielona Góra (23,0%), w gminach: Gorzów Wlkp. (18,1%), Świebodzin (7,7%) oraz Słubice (6,3%). Białorusini wybierali chętnie jako miejsce zamieszkania gminy: Gorzów Wlkp. (29,0%), Zielona Góra (23,5%) oraz Słubice (8,1%).

Osoby z obywatelstwem niepolskim w województwie lubuskim w zdecydowanej większości mieszkały w miastach (76,4%). Dla porównania – odsetek osób z obywatelstwem polskim zamieszkałych w miastach wyniósł 64,6%. W 2021 r. województwo lubuskie zamieszkiwało 2,8% ogółu cudzoziemców mieszkających w kraju.

Średnio na 10 tys. mieszkańców województwa przypadało około 31 osób z obywatelstwem innym niż polskie (w 2011 r. – 16 osób), przy średniej dla całego kraju około 29 osób.

Rozdział III

Chapter III

Wykształcenie ludności

Education of the population

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa, podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą; pytanie zadawane osobom w wieku 13 lat i więcej.

3.1. Poziom wykształcenia ludności w latach 2011 i 2021

3.1. Education level of the population in 2011 and 2021

Według wyników NSP 2021 liczba ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia, wyniosła 858,8 tys. i w porównaniu z wynikami NSP 2011 r. zmniejszyła się o 3,3% (tj. o 28,9 tys. osób). Proporcje według płci dla tej grupy ludności nie uległy zmianie – nadal przeważały kobiety, a ich liczba w 2021 r. wyniosła 445,0 tys., co stanowiło 51,8% udziału (w 2011 r. było to 51,7%). Liczba mężczyzn wyniosła 413,8 tys. (tj. 48,2%). Dla porównania, w skali kraju proporcje te wyniosły odpowiednio 52,1% dla kobiet i 47,9% dla mężczyzn. Na zbliżonym poziomie pozostała struktura ludności w wieku 13 lat i więcej uwzględniając miejsce zamieszkania – w miastach udział tej zbiorowości osób wyniósł 65,1% i zwiększył się w porównaniu z 2011 r. o 1,0 p. proc. Było to o 4,6 p. proc. więcej niż w kraju.

Analiza poszczególnych kategorii poziomów wykształcenia wskazuje natomiast na różnicowanie poziomu wykształcenia ludności, jakie dokonało się w okresie międzypisowym – zarówno na szczeblu krajowym, jak i wojewódzkim.

Według wyników NSP 2021 w strukturze ludności w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia dominującą grupą byli absolwenci szkół średnich (ogólnokształcących i zawodowych), których liczba wyniosła 273,0 tys. Stanowili oni 31,8% ogółu tej populacji (wobec 29,0% według wyników NSP 2011 i 30,8% w kraju). W omawianym okresie zwiększył się o 2,5 p. proc. udział osób z wykształceniem średnim zawodowym i wyniósł 20,1%. Udział osób, które ukończyły szkołę średnią ogólnokształcącą wyniósł, podobnie jak w 2011 r., ponad 11%. Udział osób z wykształceniem policealnym, zaliczanym do grupy wykształcenia średniego, nie zajmował znaczącej pozycji w strukturze ludności według poziomu wykształcenia i wyniósł w 2021 r. 3,5% (w 2011 r. – 2,5%), tj. tyle samo, co w skali kraju.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – zaznaczają osoby z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii należy również zaliczyć osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – zaznaczają osoby z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej) do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zaliczyć należy również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – zaznaczają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem;
- g) średnie zawodowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy. Osobom, które ukończyły gimnazjum przed 1932 r., należy zaznaczyć wykształcenie średnie ogólnokształcące;
- j) podstawowe ukończone – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania
Table 6. Population aged 13 and more by educational level sex and place of residence

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	
Ogółem Total	887693	100,0	858759	100,0	96,7
Mężczyźni Males	428914	48,3	413799	48,2	96,5
Kobiety Females	458779	51,7	444960	51,8	97,0
Miasta Urban areas	568571	64,0	558933	65,1	98,3
Wieś Rural areas	319122	36,0	299826	34,9	94,0
Wyższe^a Tertiary^a	128673	14,4	171804	20,0	134,4
w tym: of which:					
wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora an academic degree of at least doctorate	1770	0,2	2819	0,3	159,3
wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym a master's degree, master's degree in engineering or equivalent degree	88084	9,9	120750	14,1	137,1
wyższe z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym a bachelor's (licentiate), engineer's or equivalent degree	37959	4,3	46934	5,5	123,6
Policealne Post-secondary	22119	2,5	29789	3,4	134,7
Średnie Secondary	257255	29,0	273017	31,8	106,1
średnie zawodowe vocational secondary	156138	17,6	172671	20,1	110,6
średnie ogólnokształcące general secondary	101117	11,4	100346	11,7	99,2

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Tablica 6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania (dok.)
Table 6. Population aged 13 and more by educational level sex and place of residence (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	
Zasadnicze zawodowe/ branżowe Basic vocational/sectoral	210988	23,8	202833	23,6	96,1
Gimnazjalne Lower secondary	45165	5,1	26067	3,0	57,7
Podstawowe ukończone Primary completed	158252	17,8	101881	11,9	64,4
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkol- nego Primary not completed and without school education	14174	1,6	27510	3,2	194,1
Nieustalony poziom wy- kształcenia Unknown	51066	5,8	25858	3,0	50,6

Na drugim miejscu pod względem liczebności (171,8 tys.) były osoby legitymujące się wykształceniem wyższym, a ich udział wyniósł 20,0% wśród ludności w wieku 13 lat i więcej (w skali kraju udział ten wyniósł 24,5%). W okresie międzypisowym odnotowano dynamiczny wzrost liczebności tej grupy (o 43,1 tys., tj. o 5,5 p. proc.). Osoby posiadające tytuł magistra stanowiły 14,1% w strukturze ludności według poziomu wykształcenia, tytuł inżyniera, licencjata lub równorzędny 5,5%. Najniższy udział (0,3%) w strukturze miały osoby z najwyższym poziomem wykształcenia, tj. posiadające tytuł naukowy co najmniej doktora. We wszystkich poziomach wykształcenia wyższego obserwowany był dynamiczny wzrost dla osób ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz z tytułem magistra o prawie 38% w stosunku do 2011 r., natomiast dla osób posiadających tytuł inżyniera, licencjata lub równorzędny o prawie 24%.

Wykształcenie zasadnicze zawodowe nadal zajmowało znaczące miejsce w strukturze ludności według poziomu wykształcenia, a liczba osób o tym poziomie wykształcenia w 2021 r. wyniosła 202,8 tys., co stanowiło 23,6% ludności w wieku 13 lat i więcej (wobec 21,3% w skali kraju). W ciągu ostatnich 10 lat nastąpił nieznaczny spadek liczby osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe lub branżowe – o nieco ponad 8,0 tys., tj. o 3,9%. Spadek ten jest porównywalny do spadku odnotowanego w skali kraju, który wyniósł 3,6%.

Zbiorowość osób posiadających wykształcenie podstawowe w 2021 r. liczyła 101,9 tys. a jej udział w strukturze ludności według poziomu wykształcenia zmniejszył się z 17,8% w 2011 r. do poziomu 11,9% w 2021 r. Zmniejszył się również udział osób z wykształceniem gimnazjalnym – z 5,1% do poziomu 3,0%. Analogiczne zmiany można zauważyć w kraju, gdzie zmniejszył się udział osób z wykształceniem podstawowym z 18,3% do 11,8% oraz gimnazjalnym – z 4,9% do 2,8%. Zmiany te wynikają przede wszystkim z mniejszej liczby dzieci, które wchodziły w wiek edukacji w kolejnych latach, zmian w systemie edukacji oraz wymierania osób w najstarszych grupach wieku, które legitymowały się niższymi poziomami wykształcenia.

3.2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci

3.2. Population aged 13 and more by educational level and sex

Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci
Table 7. Population aged 13 and more by educational level and sex

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)
Mężczyźni Males				
Ogółem Total	428914	100,0	413799	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	54089	12,6	68387	16,5
Policealne Post-secondary	6084	1,4	8611	2,1
Średnie Secondary	115869	27,0	128742	31,1
średnie zawodowe vocational secondary	79864	18,6	89815	21,7
średnie ogólnokształcące general secondary	36004	8,4	38927	9,4
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	130829	30,5	121285	29,3
Gimnazjalne Lower secondary	24208	5,6	14909	3,6
Podstawowe ukończone Primary completed	68436	16,0	44360	10,7
Podstawowe nieukończone i bez wykształce- nia szkolnego Primary not completed and without school education	5215	1,2	13615	3,3
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown	24185	5,6	13890	3,4

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
 a Including persons holding a college graduation diploma.

Tablica 7. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci (dok.)
Table 7. Population aged 13 and more by educational level and sex (cont.)

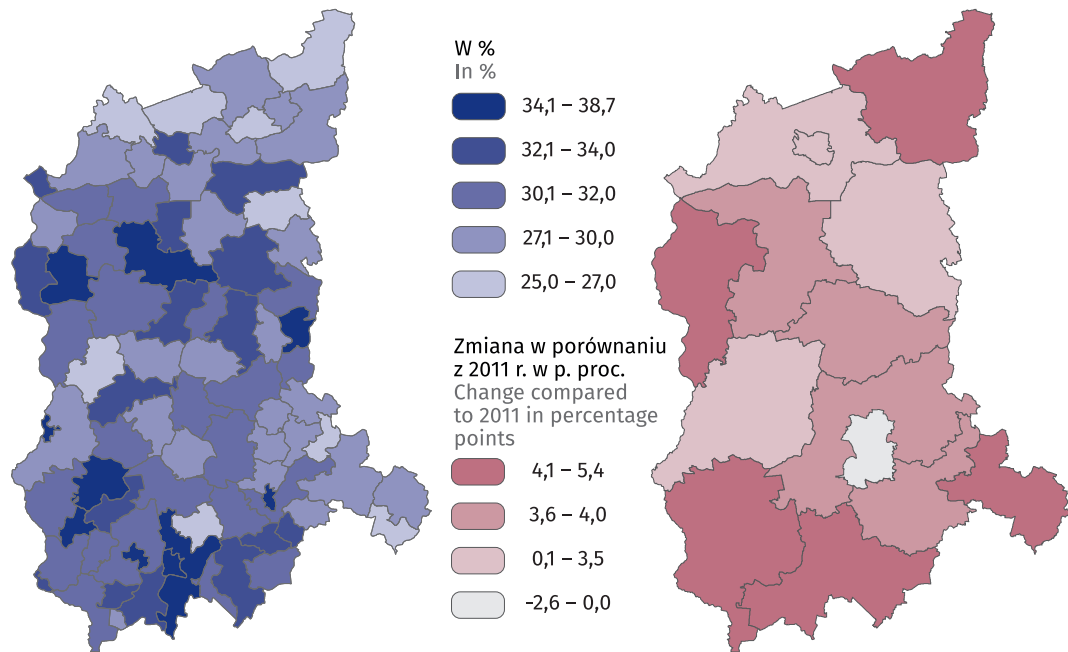
Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)
Kobiety Females				
Ogółem Total	458779	100,0	444960	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	74584	16,3	103417	23,2
Policealne Post-secondary	16035	3,5	21178	4,8
Średnie Secondary	141387	30,8	144275	32,4
średnie zawodowe vocational secondary	76274	16,6	82856	18,6
średnie ogólnokształcące general secondary	65112	14,2	61419	13,8
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/sectoral	80159	17,5	81548	18,3
Gimnazjalne Lower secondary	20957	4,6	11158	2,5
Podstawowe ukończone Primary completed	89816	19,6	57521	12,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształce- nia szkolnego Primary not completed and without school education	8959	1,9	13895	3,1
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown	26882	5,8	11968	2,7

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. Według wyników NSP 2021 zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, najwięcej było osób legitymujących się wykształceniem średnim – odpowiednio 128,7 tys., tj. 31,1% (wobec 31,2% w kraju) i 144,3 tys., tj. 32,4% (30,5% w kraju), a ich odsetek nie zmienił się znacząco w porównaniu z 2011 r. (27,0% dla mężczyzn oraz 30,8% dla kobiet). Wykształceniem średnim zawodowym, podobnie jak w kraju częściej legitymowali się mężczyźni (21,7%) niż kobiety (18,6%). W porównaniu z 2011 r. ich udziały wzrosły: dla mężczyzn o 3,1 p. proc., a dla kobiet o 2,0 p. proc. Natomiast wykształcenie ogólnokształcące nadal częściej deklarowały kobiety (13,8% ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej) niż mężczyźni (9,4%). W skali kraju, kobiety z wykształceniem ogólnokształcącym stanowiły 13,2% ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej, natomiast mężczyźni odpowiednio 9,6% mężczyzn.

Mapa 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem średnim

Map 12. Population aged 13 and more with secondary education

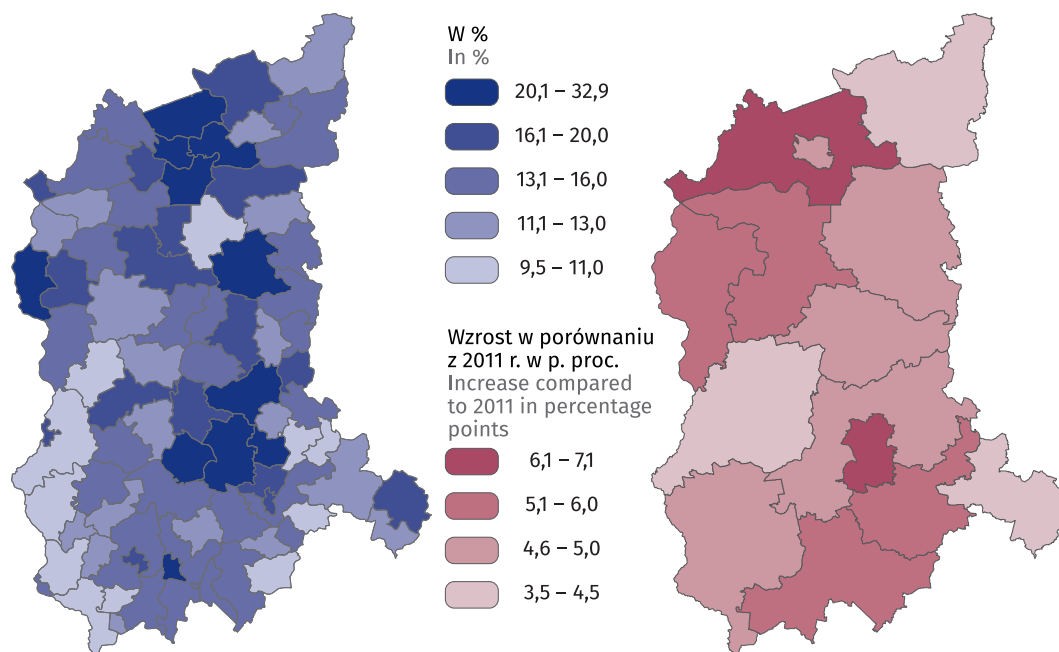

W 2021 r. kobiety częściej niż mężczyźni posiadały dyplom ukończenia studiów wyższych – 103,4 tys., tj. 23,2% ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej (w skali kraju udział ten wyniósł 28,3%). Wśród mężczyzn było to 68,4 tys., tj. 16,5% ogółu mężczyzn w wieku 13 lat i więcej (w kraju 20,3%). Dla obu płci udział osób z wykształceniem wyższym zwiększył się w porównaniu z 2011 r., kiedy wyniósł odpowiednio: 16,3% dla kobiet i 12,6% dla mężczyzn.

Wśród osób z wykształceniem wyższym, podobnie jak w kraju, najwięcej osób posiadało tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny. W 2021 r. 3/4 kobiet z wyższym wykształceniem ukończyło uczelnie zdobywając tytuł magistra, wśród mężczyzn udział był nieco niższy (66,4%). Nieco więcej mężczyzn z wyższym wykształceniem posiadało tytuł naukowy co najmniej doktora (2,3% wobec 1,2% dla kobiet) oraz kończyło szkoły uzyskując tytuł licencjata, inżyniera lub równorzędny (30,7% – kobiety 25,1%).

Mapa 13. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem wyższym

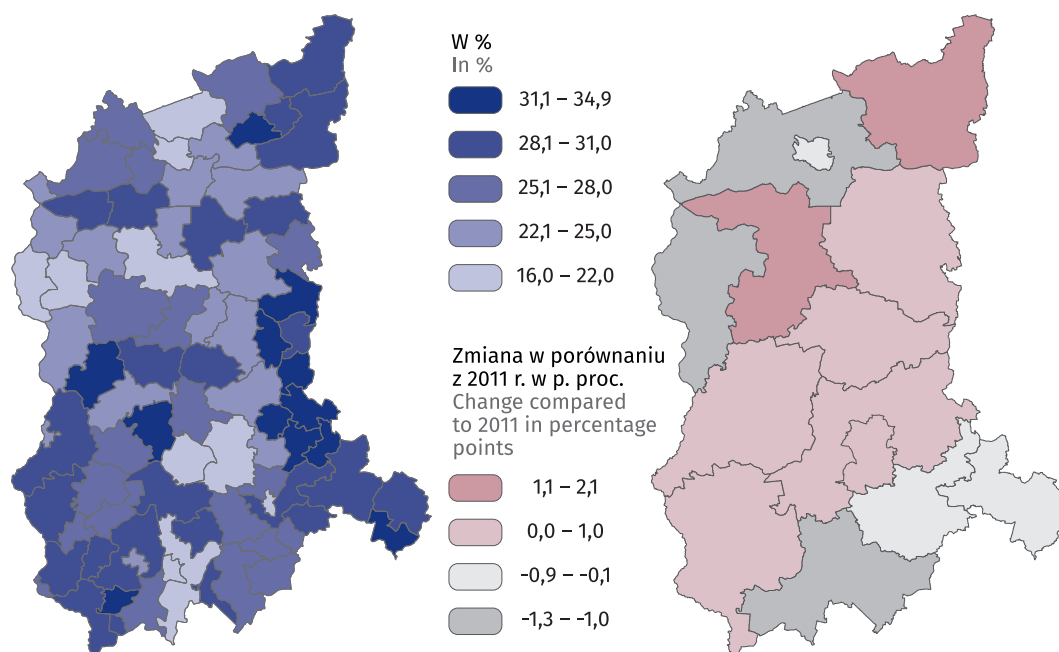
Map 13. Population aged 13 and more with tertiary education

Mężczyźni (121,3 tys., tj. 29,3% ogółu mężczyzn) zdecydowanie częściej niż kobiety (81,5 tys., tj. 18,3% ogółu kobiet) deklarowali ukończenie zasadniczej szkoły zawodowej (w kraju odpowiednio 26,6% oraz 16,5%). W porównaniu z 2011 r. udziały dla obu płci o tym poziomie wykształcenie pozostały na zbliżonym poziomie (30,5% dla mężczyzn oraz 17,5% dla kobiet).

Mapa 14. Ludność w wieku 13 lat i więcej z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym

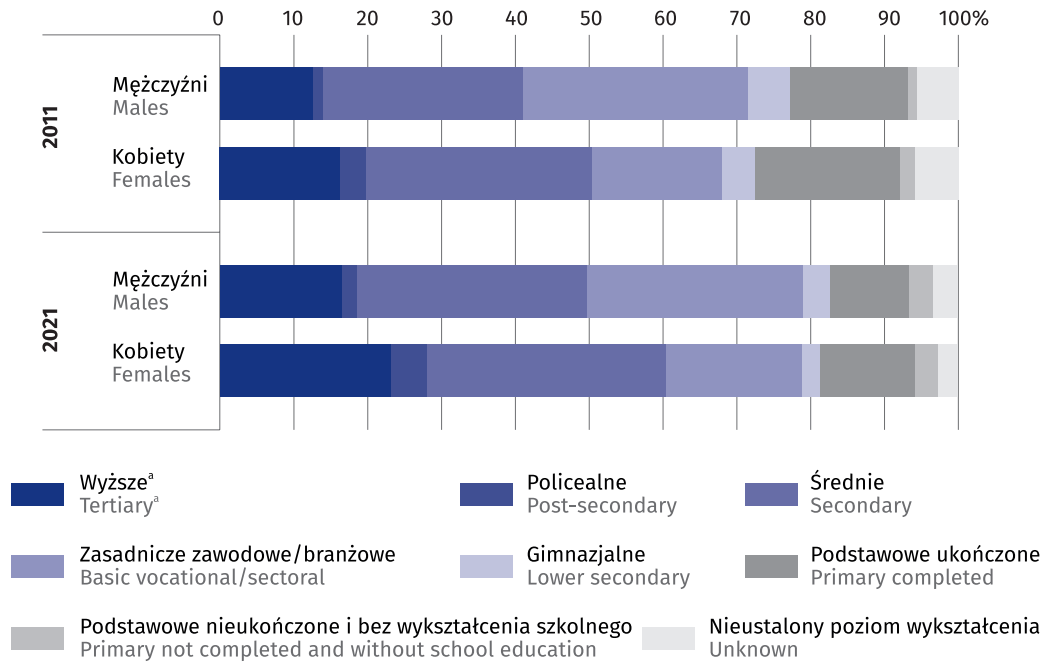
Map 14. Population aged 13 and more with basic vocational/sectoral education

Blisko 13% wśród ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej ukończyło szkołę podstawową, natomiast wśród mężczyzn udział ten był niższy i kształtował się na poziomie blisko 11% (obie wartości są zbliżone do wartości w kraju). W 2011 r. udziały te były znacznie wyższe (odpowiednio 19,6% i 16,0%).

Udział kobiet i mężczyzn, którzy mieli wykształcenie podstawowe lub brak wykształcenia szkolnego, podobnie jak w skali kraju, oscylował na poziomie około 3%, a dla 3,0% poziom wykształcenia nie został ustalony.

Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci
Chart 12. Population aged 13 and more by the level of education and sex

^a Łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
^a Including persons holding a college graduation diploma.

3.3. Ludność według poziomu wykształcenia i miejsca zamieszkania

3.3. Population by educational level and place of residence

Czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest również miejsce zamieszkania. Pomimo wzrostu poziomu wykształcenia ludności Polski w dalszym ciągu struktura poziomu wykształcenia ludności wiejskiej różni się od tej odnotowanej wśród mieszkańców miast. Tendencja ta jest zauważalna zarówno na poziomie wojewódzkim, jak i krajowym.

Według wyników spisu w 2021 r. wśród 558,9 tys. ludności w wieku 13 lat i więcej zamieszkałej w miastach prawie 1/4 (128,1 tys., tj. 22,9%) stanowiły osoby, które ukończyły uczelnię wyższą. Wśród 299,8 tys. osób zamieszkałych na wsi udział osób o wyższym wykształceniu był niższy i wyniósł 14,6%.

Dla porównania, według wyników spisu dla kraju, udziały te wyniosły odpowiednio 29,0% oraz 17,5%. Z kolei w 2011 r. częściej niż co szósty mieszkaniec miast i zaledwie co dziesiąty mieszkaniec wsi legitymował się dyplomem ukończenia studiów wyższych. Wzrost udziału osób z wyższym wykształceniem na wsi jest w dużej mierze skorelowany z rozwojem ośrodków podmiejskich.

Tablica 8. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz miejsca zamieszkania
Table 8. Population aged 13 and more by educational level and place of residence

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)
Miasta Urban areas				
Ogółem Total	568571	100,0	558933	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	99333	17,5	128097	22,9
Policealne Post-secondary	16962	3,0	22468	4,0
Średnie Secondary	181303	31,9	185220	33,1
z tego: of which:				
średnie zawodowe vocational secondary	107563	18,9	113643	20,3
średnie ogólnokształcące general secondary	73740	13,0	71577	12,8
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/ sectoral	121112	21,3	118149	21,1
Gimnazjalne Lower secondary	26215	4,6	15385	2,8
Podstawowe ukończone Primary completed	82365	14,5	55393	9,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształce- nia szkolnego Primary not completed and without school education	6578	1,2	16301	2,9
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown	34702	6,1	17920	3,2

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Tablica 8.
Table 8.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz miejsca zamieszkania (dok.)
Population aged 13 and more by educational level and place of residence (cont.)

Poziom wykształcenia Educational level	2011		2021	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)
Wieś Rural areas				
Ogółem Total	319122	100,0	299826	100,0
Wyższe ^a Tertiary ^a	29340	9,2	43707	14,6
Policealne Post-secondary	5157	1,6	7321	2,4
Średnie Secondary	75953	23,8	87797	29,3
z tego: of which:				
średnie zawodowe vocational secondary	48575	15,2	59028	19,7
średnie ogólnokształcące general secondary	27378	8,6	28769	9,6
Zasadnicze zawodowe/branżowe Basic vocational/ sectoral	89876	28,2	84684	28,2
Gimnazjalne Lower secondary	18950	5,9	10682	3,6
Podstawowe ukończone Primary completed	75887	23,8	46488	15,5
Podstawowe nieukończone i bez wykształce- nia szkolnego Primary not completed and without school education	7596	2,4	11209	3,7
Nieustalony poziom wykształcenia Unknown	16364	5,1	7938	2,6

a łącznie z osobami posiadającymi dyplom ukończenia kolegium.
a Including persons holding a college graduation diploma.

Zarówno wśród ludności zamieszkałej w miastach, jak i na wsi, w 2021 r. nadal dominującym poziomem wykształcenia było wykształcenie średnie – tendencja ta jest zauważalna także na poziomie krajowym. Zbiorowość osób legitymujących się tym poziomem wykształcenia w miastach wyniosła 185,2 tys., co stanowiło 33,1% (wobec 31,7% w kraju), natomiast na wsi 87,8 tys., tj. 29,3% (w kraju 29,4%). W porównaniu z 2011 r. w miastach udział osób z wykształceniem średnim pozostał na zbliżonym poziomie do stanu w 2011 r., natomiast wyższy udział osób tej grupy (o 5,5 p. proc.) odnotowano na wsi. Przeszło co piąta osoba zarówno w miastach, jak na wsi, miała ukończoną średnią szkołę zawodową. Udział osób, które ukończyły szkołę ogólnokształcącą w miastach wyniósł 12,8%, na wsi 9,6%.

Przeszło co czwarty mieszkaniec wsi (84,7 tys.) posiadał wykształcenie zasadnicze zawodowe – podobnie jak w kraju. W miastach zbiorowość ta liczyła 118,1 tys. – ich udział był niższy niż na wsi i stanowił 21,1% (w kraju 18,1%). Podobnie jak na poziomie krajowym, co dziesiąty mieszkaniec miasta posiadał wykształcenie podstawowe (55,4 tys.) – udział tej grupy w 2021 r. w ludności miast w wieku 13 lat i więcej wyniósł 9,9% i w porównaniu z 2011 r. zmniejszył się o 4,6 p. proc. W przypadku wsi spadek ten wyniósł 8,3 p. proc., osiągając w 2021 r. poziom 15,5% mieszkańców (wobec 15,8% w kraju).

3.4. Poziom wykształcenia ludności według wieku

3.4. Educational level of the population by age

Wielu informacji na temat wykształcenia ludności dostarcza również analiza prowadzona według grup wieku. Zauważa się, że w 2021 r. najwyższy odsetek osób legitymujących się wykształceniem wyższym stanowiły osoby pomiędzy 25 a 49 rokiem życia (66,8% wśród ogółu ludności o tym poziomie wykształcenia). W kolejnych grupach wieku odsetek osób z wykształceniem wyższym zmniejszał się: w grupie 50-64 lat przeszło co szósta osoba miała wyższe wykształcenie, a w grupie wieku 65-79 co dziesiąta. Natomiast osoby starsze – powyżej 80 roku życia – stanowiły 2,3% osób z wykształceniem wyższym.

Wśród osób posiadających wykształcenie średnie i policealne największą grupę (10,2%) stanowiły osoby w wieku 35-39. Wśród osób z wykształceniem ogólnokształcącym najwyższy 13,5% udział miały osoby z grupy wieku 20-24 lata, gdzie jeszcze kontynuowana jest nauka na kolejnym szczeblu edukacji. Dla porównania warto dodać, że wśród osób z wykształceniem średnim zawodowym co trzecia miała mniej niż 40 lat.

Z kolei wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym najczęściej były osoby z grupy wieku 40-69 lat, ich odsetek wyniósł 66,4%. Należy podkreślić, że osoby z młodszych grup wieku – do 30 roku życia – zdecydowanie najrzadziej legitymowały się wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Osoby, które ukończyły szkołę na poziomie gimnazjum i szkoły podstawowej, to głównie osoby młode w wieku 13-19 lat, które w większości kontynuują naukę. Ich udział wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym ukończonym wyniósł 27,4%. Udział osób pozostałych analizowanych grup wieku wśród osób o tych poziomach wykształcenia jest nieznaczny. Należy jednak zwrócić uwagę na wyższy udział osób po 64. roku życia wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym, który wyniósł 33,9%.

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego dotyczy głównie osób najmłodszych – 13-14 lat (75,7%), a także najstarszych w wieku 80 lat i więcej (7,2%).

Zróżnicowanie regionalne

Regional diversity

Poziom wykształcenia ludności jest zróżnicowany terytorialnie. Najwięcej osób w każdym z lubuskich powiatów posiada wykształcenie średnie. Udział osób o tym poziomie wykształcenia jest porównywalny we wszystkich powiatach i wynosi około 30%.

Większe zróżnicowanie obserwuje się wśród osób z wykształceniem wyższym. Największy odsetek takich osób zamieszkuje miasta: Zielona Góra (32,9% ludności miasta) – przy średniej dla województwa 20,0% oraz 24,5% dla kraju, Gorzów Wlkp.(24,9%) oraz powiaty: gorzowski (20,2%), zielonogórski (18,6%). Warto zaznaczyć, że w mieście Zielona Góra grupa osób z wykształceniem wyższym jest ponad dwa razy większa niż grupa osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Dla porównania najniższymi odsetkami osób posiadających wykształcenie wyższe charakteryzowały się powiaty: strzelecko-drezdenecki, wschowski, krośnieński i sulęciński z udziałem poniżej 16%.

Warto też zwrócić uwagę na udziały osób o wykształceniu zasadniczym zawodowym zamieszkujące w poszczególnych powiatach. Najwyższe udziały takich osób odnotowano w powiatach: wschowskim 30,9% ludności powiatu, strzelecko-drezdeneckim 28,6% i zielonogórskim 26,9%. Z kolei najniższe w miastach: Zielona Góra 16,0% oraz Gorzów Wlkp. 20,0%.

W 2021 r. najwięcej osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym zamieszkiwało w powiatach: strzelecko-drezdenecki (19,8%), gorzowski (17,0%), słubicki (17,0%) oraz sulęciński (16,9%).

Rozdział IV

Chapter IV

Osoby z niepełnosprawnościami

Persons with disabilities

4.1. Stan i struktura osób niepełnosprawnych

4.1. Size and structure of disabled persons

Wyniki spisu w 2021 r. wykazały, że liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 180,0 tys. osób, tj. 18,2% ogółu populacji województwa. W porównaniu z wynikami NSP 2011 liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 9,5 tys., tj. o 5,6% (w 2011 r. – 170,5 tys.). W skali kraju populacja osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 16,0%.

Biorąc pod uwagę podział osób niepełnosprawnych na podstawowe kategorie według wyników NSP 2021, wśród ogółu osób niepełnosprawnych – podobnie jak w 2011 r. – dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie), których liczba wyniosła 141,4 tys. (78,5%). W porównaniu z 2011 r. nastąpił wzrost liczebności tej grupy osób niepełnosprawnych o 7,7% (w kraju - o 10,8%).

W okresie międzypisowym zmniejszyła się natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie, tzn. nie posiadających prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności z 39,3 tys. w 2011 r. do 38,7 tys. w 2021 r., tj. o 1,7%. W kraju liczebność tej kategorii niepełnosprawnych zwiększyła się o 26,2%.

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przez czynności codzienne (podstawowe) dla danego wieku należy rozumieć:

- dla niemowląt – prawidłową reakcję na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy);
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników;
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć;
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego;
- dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Informacje o osobach niepełnosprawnych, zgodnie z przepisami ustawy o NSP, pozyskiwane były na zasadzie dobrowolności.

W 2021 r. w zbiorowości osób z niepełnosprawnościami nadal przeważały kobiety (55,2%, wobec 44,8% mężczyzn). W 2011 r. udział kobiet w strukturze niepełnosprawnych był nieco niższy (54,1%).

W okresie międzyspisowym nie uległy istotnej zmianie proporcje według płci biorąc pod uwagę kategorię niepełnosprawności. Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni deklarowały posiadanie ograniczeń sprawności i w grupie osób niepełnosprawnych tylko biologicznie stanowiły nieco ponad 59%.

Tablica 9.

Osoby niepełnosprawne według płci i kategorii niepełnosprawności

Table 9.

Disabled persons by sex and category of disability

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględ- nych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	
Osoby niepełnosprawne - ogółem Disabled persons total	170537	100,0	180031	100,0	105,6
prawnie legally	131201	76,9	141353	78,5	107,7
tylko biologicznie only biologically	39336	23,1	38678	21,5	98,3
Mężczyźni Males	78196	45,9	80669	44,8	103,2
Kobiety Females	92341	54,1	99362	55,2	107,6

W miastach w 2021 r. mieszkało 122,3 tys. osób niepełnosprawnych, tj. 19,1% ogółu ludności miast. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu zbiorowość ta zwiększyła się o 7,9%. Wśród ogółu niepełnosprawnych mieszkańców miast zdecydowanie przeważały kobiety, które stanowiły 56,4% (wobec 43,6% mężczyzn) i w porównaniu z 2011 r. proporcje według płci nieznacznie się zmieniły (kobiety 55,0%, mężczyźni 45,0%).

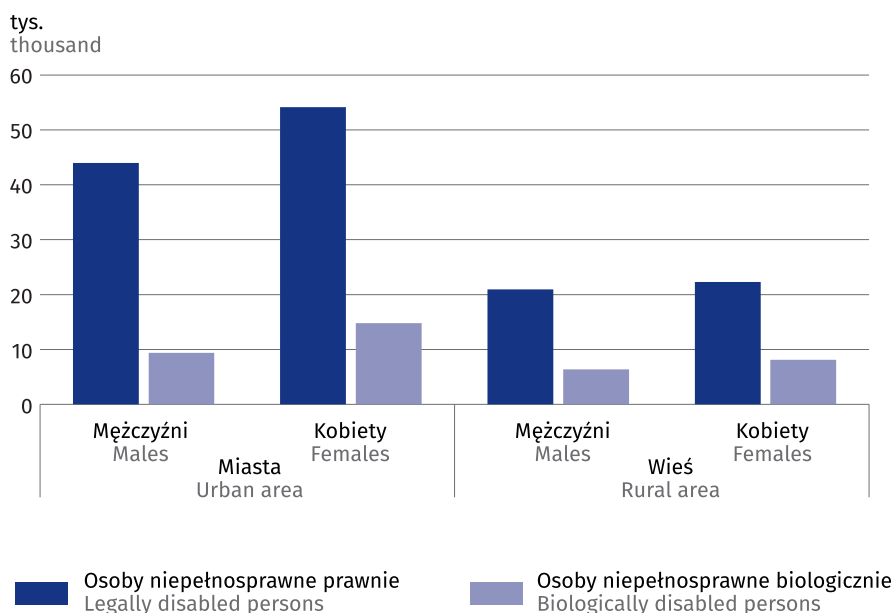
Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w miastach wyniosła 98,1 tys., co stanowiło 80,2% ogółu niepełnosprawnych mieszkańców miast i w porównaniu z 2011 r. ich liczba zwiększyła się o 10,9%. Natomiast w grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie mieszkańców miast obserwuje się spadek o 2,8% (z 24,9 tys. do 24,2 tys. w 2021 r.).

W okresie międzyspisowym większy wzrost (o 7,9%) liczby osób z niepełnosprawnościami wystąpił w miastach (wzrost z 113,4 tys. do 122,3 tys.) niż na wsi. Analogicznie jak wśród ludności miejskiej, tak i na wsi w 2021 r. dominowały kobiety (52,7%) i w porównaniu z 2011 r. ich udział zwiększył się o 2,3 p. proc. Uwzględniając kategorie niepełnosprawności również na wsi – w porównaniu z 2011 r. – obserwowany był nieznaczny wzrost (o 1,2%) liczby osób niepełnosprawnych prawnie, których liczba wyniosła 43,3 tys., tj. prawie 75% ogółu osób z niepełnosprawnościami. Również liczba mieszkańców wsi niepełnosprawnych tylko biologicznie nieznacznie wzrosła – z 14,4 tys. do 14,5 tys., tj. o 0,3%.

Wyniki spisu 2021 dotyczące osób niepełnosprawnych według płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności wskazują, że mężczyźni, którzy byli mieszkańcami miast częściej niż mężczyźni na wsi posiadali prawne orzeczenie o niepełnosprawności (niepełnosprawni prawnie) - odpowiednio 82,4% i 76,7%. Tym samym udział niepełnosprawnych tylko biologicznie mężczyzn był wyższy na wsi 23,3% (w miastach 17,6%). Również wśród ogółu niepełnosprawnych kobiet zamieszkających w miastach wyższy był udział niepełnosprawnych prawnie (78,5%) niż wśród kobiet mieszkających na wsi, gdzie ich udział wyniósł 73,3%.

Wykres 13. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.
Chart 13.

Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021

4.2. Osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności oraz posiadanych ograniczeń sprawności

4.2. Disabled persons by disability degree and activity limitations

Przy analizie wyników w zakresie zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie w kontekście stopnia ograniczenia sprawności oraz posiadanego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność należy mieć na uwadze wiek osób niepełnosprawnych.

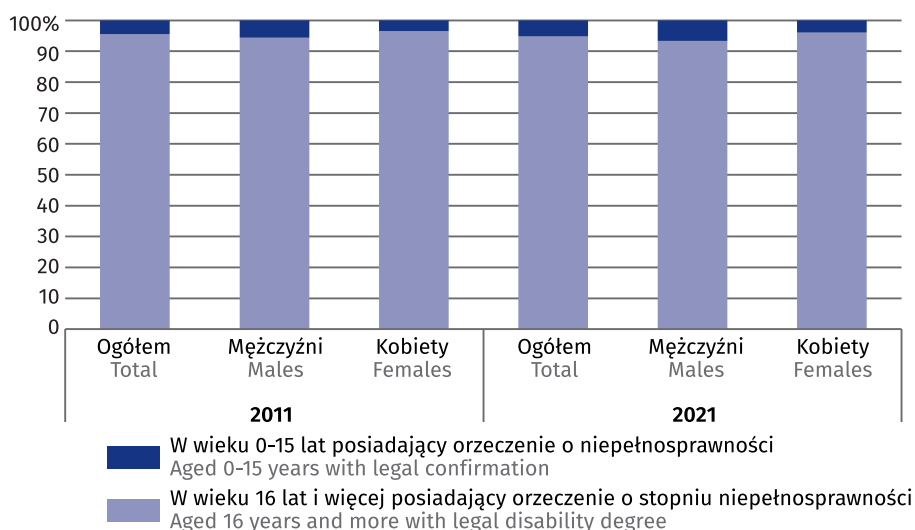
Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest wyłącznie osobom w wieku 16 lat i więcej. Natomiast osobom do 16 roku życia ustalany jest jedynie fakt posiadania prawnego orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2021 r. wśród 141,4 tys. niepełnosprawnych prawnie, osoby w wieku 16 lat i więcej stanowiły 94,8% i w porównaniu z 2011 r. ich udział zmniejszył się o 0,7 p. proc. Kobiety posiadające prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności stanowiły 96% ogółu kobiet niepełnosprawnych prawnie, a mężczyźni nieco ponad 93%. W 2011 r. udziały dla kobiet i mężczyzn wyniosły odpowiednio: 96,5% oraz 94,4%.

W porównaniu z 2011 r. wzrósł natomiast udział osób w wieku 0–15 lat posiadających prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (z 4,5% do 5,2%). Przy czym obserwowany jest większy wzrost udziału chłopców posiadających orzeczenie o niepełnosprawności o 1,1 p. proc., których udział w 2021 r. wyniósł 6,7%, natomiast udział dziewczynek wyniósł 4,0% (wzrost o 0,5 p. proc.). W miastach chłopcy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności stanowili 6,5% wśród niepełnosprawnych prawnie poniżej 16-tego roku życia, a dziewczynki 3,7%. Na wsi udziały dla najmłodszych niepełnosprawnych wyniosły odpowiednio: chłopcy 7,3%, dziewczynki 4,7%.

Wykres 14. Osoby niepełnosprawne prawnie według płci

Chart 14. Legally disabled persons by sex

Wyniki spisu 2021 r. pokazały, że niezależnie od płci – zarówno w miastach, jak i na wsi – wśród niepełnosprawnych prawnie powyżej 16 roku życia – najwięcej było osób posiadających umiarkowany stopień niepełnosprawności. W miastach udział osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności osiągnął poziom 49,1% wśród mężczyzn i 50,1% wśród kobiet, natomiast na wsi oscylował na poziomie ponad 45% dla obu płci. Na kolejnym miejscu znalazły się osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (28,1%). W miastach udział mężczyzn wyniósł 26,1%, kobiet 27,9%. Warto zauważyć, że na wsi udział osób niepełnosprawnych o znacznym stopniu niepełnosprawności był wyższy niż w miastach i wyniósł 32,0% dla kobiet i 28,4% dla mężczyzn. Zarówno w miastach jak i na wsi nieco ponad 18% osób niepełnosprawnych miało orzeczoną lekki stopień niepełnosprawności.

Analizując wyniki spisu uwzględniając subiektywną ocenę osób dotyczącą zdolności wykonywania czynności podstawowych dla danego wieku obserwuje się zróżnicowanie w ocenie występujących ograniczeń w zależności od tego, czy osoby posiadają orzeczenie prawne, czy tylko deklarują niepełnosprawność biologiczną.

Niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności, każda z osób niepełnosprawnych prawnie oceniała występujące ograniczenia (lub ich brak). Przy czym dotyczyło to stanów długotrwałych, tj. takich, które trwały lub przewidywano, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Ponad połowa (53,0%) niepełnosprawnych prawnie deklarowała posiadanie ograniczeń utrudniających codzienne funkcjonowanie czyli byli zarazem niepełnosprawnymi biologicznie. Wśród nich (bez względu na posiadany stopień niepełnosprawności) 5,2% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 14,1% poważne, natomiast 33,7% umiarkowane ograniczenie. Pozostali zaś (47,0%) to osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie, które nie wskazały jakichkolwiek ograniczeń w funkcjonowaniu lub ich ograniczenia były krótkotrwałe.

Tablica 10. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w 2021 r.

Table 10. Disabled persons by sex, place of residence, category and degree of disability and activity limitation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures						
Osoby niepełnosprawne - ogółem Disabled persons – total	180031	122296	53356	68940	57735	27313	30422
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	141353	98103	43958	54145	43250	20940	22310
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie Only biologically disabled persons	38678	24193	9398	14795	14485	6373	8112
	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)						
Osoby niepełnosprawne prawnie Legally disabled persons	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnospraw- ności: aged 16 years and more with disability degree:	94,8	95,1	93,5	96,3	94,1	92,7	95,3
znaczny considerable	28,1	27,1	26,1	27,9	30,3	28,4	32,0
umiarkowanym moderate	48,4	49,7	49,1	50,1	45,6	45,8	45,5
lekkim minor	18,3	18,3	18,3	18,3	18,2	18,5	17,9
w wieku 0-15 lat z orzecz- eniem o niepełnosprawności ^a aged 0-15 years with disa- bility certificate ^a	5,2	4,9	6,5	3,7	5,9	7,3	4,7

Tablica 10.

Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w 2021 r. (dok.)

Table 10.

Disabled persons by sex, place of residence, category and degree of disability and activity limitation in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)						
Osoby niepełnosprawne prawnie według ograniczeń sprawności: Legally disabled persons by activity limitation:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
odczuwający ograniczenia sprawności: perceiving activity limitations:	53,0	51,9	51,8	51,9	55,5	55,5	55,6
całkowite totally	5,2	4,7	4,8	4,6	6,4	6,0	6,8
poważne severely	14,1	13,8	13,9	13,8	14,6	14,6	14,5
umiarkowane moderately	33,7	33,3	33,1	33,5	34,5	34,9	34,2
nieodczuwający ograniczeń ^b having no limitation ^b	47,0	48,1	48,2	48,1	44,5	44,5	44,4
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie odczuwające ograniczenie sprawności: Disabled persons only biologically perceiving activity limitations:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
całkowite totally	2,7	2,6	2,4	2,8	2,9	2,5	3,2
poważne severely	15,3	15,6	15,4	15,7	14,8	15,0	14,7
umiarkowane moderately	82,0	81,7	82,2	81,4	82,3	82,6	82,1

a łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r. b Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.

a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021 r. b Only legally disabled persons.

W miastach brak jest istotnego różnicowania pomiędzy niepełnosprawnymi prawnie mężczyznami i kobietami oceniającymi występujące ograniczenia sprawności. Niepełnosprawni mieszkańcy miast najczęściej odczuwali je w sposób umiarkowany (33,3%). Całkowite ograniczenie deklarowało 4,7%, a poważne 13,8%. Niepełnosprawni nieodczuwający ograniczeń stanowili 48,1%.

Niepełnosprawni prawnie mieszkańcy wsi nieco częściej niż mieszkańcy miast deklarowali całkowite (6,4%), poważne (14,6%), a także umiarkowane ograniczenie sprawności (34,5%).

Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie znacznie rzadziej deklarowały całkowite ograniczenie sprawności (2,7%) niż osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność. Częściej (15,3%) niepełnosprawni odczuwali ograniczenie sprawności w stopniu poważnym, natomiast w stopniu umiarkowanym deklarowało ograniczenie aż 82,0% osób. Należy podkreślić, że nie obserwuje się znaczącego zróżnicowania między mieszkańcami miast i wsi dla kategorii niepełnosprawnych biologicznie.

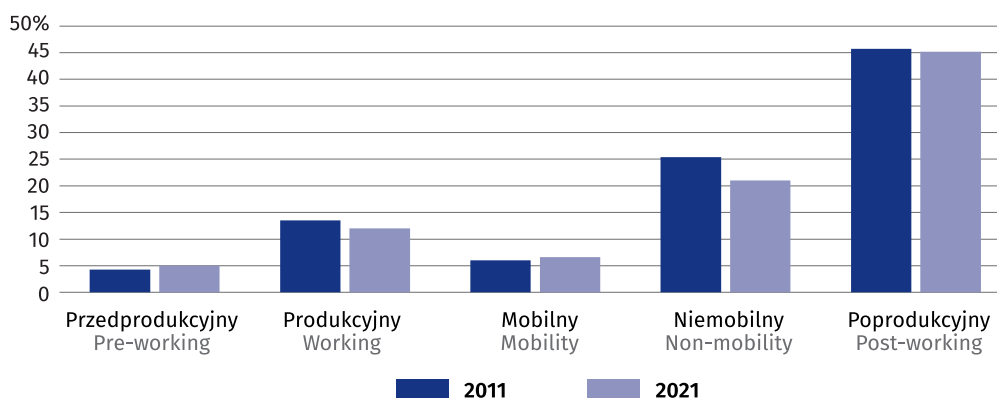
4.3. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku

4.3. Disabled persons by economic age groups

Częstość występowania problemów związanych z ograniczeniami w wykonywaniu zwykłych czynności rośnie wraz z wiekiem, dlatego ważne jest scharakteryzowanie osób niepełnosprawnych według wieku wśród ogółu ludności w danej grupie wieku.

W 2021 r. najliczniejszą grupę niepełnosprawnych stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym ich udział w strukturze niepełnosprawnych wyniósł 55,7%. Częściej niż co trzecia (39,3%) osoba niepełnosprawna była w wieku produkcyjnym, a grupa najmłodszych niepełnosprawnych w wieku 0–17 lat stanowiła 5,0% ogółu niepełnosprawnych.

Wykres 15. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku
 Chart 15. Percentage of disabled persons in total number of population of age group

W okresie międzypisowym nastąpił spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, natomiast obserwowany był wzrost udziału osób z niepełnosprawnościami wśród ludności ogółem w tej grupie wieku (z 4,3% w 2011 r. do 5,0% w 2021 r.). Z kolei spadkowi liczby osób w wieku produkcyjnym towarzyszył spadek udziału osób niepełnosprawnych w tej grupie (z 13,5% do 12,8%).

W zbiorowości niepełnosprawnych istnieją silne zależności pomiędzy wiekiem, płcią a ograniczeniem sprawności. Wyraźne zróżnicowanie ze względu na płeć widoczne było w grupie osób w wieku 0–17 lat (tj. w wieku przedprodukcyjnym). Chłopcy z niepełnosprawnością z tej grupy wieku stanowili 6,6% ogółu niepełnosprawnych mężczyzn. Z kolei odsetek niepełnosprawnych dziewcząt w wieku 0-17 lat w populacji niepełnosprawnych kobiet ogółem wyniósł 3,7%.

Niepełnosprawni posiadający prawne orzeczenie o niepełnosprawności z omawianej, najmłodszej grupy wieku stanowili 5,7% ogółu niepełnosprawnych z orzeczeniem, natomiast niepełnosprawni tylko biologicznie – 2,3% ogółu niepełnosprawnych biologicznie.

Biorąc pod uwagę niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym, mężczyźni z tej grupy wieku stanowili 50,0% ogółu niepełnosprawnych mężczyzn w województwie, a kobiety 30,4% niepełnosprawnych kobiet. Oznacza to, że co drugi niepełnosprawny mężczyzna i prawie co trzecia niepełnosprawna kobieta byli w wieku produkcyjnym.

W strukturze osób niepełnosprawnych prawnie osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 41,5%. Z kolei w grupie osób niepełnosprawnych tylko biologicznie odsetek osób w wieku produkcyjnym wyniósł 31,4%.

Spośród osób w wieku poprodukcyjnym mężczyźni stanowili 43,1% ogółu niepełnosprawnych mężczyzn, a kobiety – 65,9% ogółu niepełnosprawnych kobiet.

Osoby z tej grupy wieku stanowią większość zarówno w przypadku niepełnosprawnych prawnie (52,8% ogółu niepełnosprawnych z orzeczeniem), jak i w przypadku niepełnosprawnych tylko biologicznie (66,4% ogółu niepełnosprawnych biologicznie).

Należy podkreślić, że zarówno wśród osób niepełnosprawnych prawnie, jak i tylko biologicznie występuje przewaga mężczyzn w większości analizowanych grup wieku – z wyjątkiem poprodukcyjnego.

Wśród niepełnosprawnych prawnie kobiety w wieku poprodukcyjnym stanowiły 62,6%, natomiast w grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie już 76,8%. Z kolei analogiczne udziały mężczyzn w wieku poprodukcyjnym były niższe niż kobiet i wyniosły odpowiednio 41,2% wśród mężczyzn niepełnosprawnych prawnie i 51,2% wśród niepełnosprawnych tylko biologicznie.

4.4. Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń

4.4. Disabled persons by groups of medical conditions

Informacje o grupach schorzeń powodujących ograniczenia związane z codziennym funkcjonowaniem pozwalają przedstawić szerszą charakterystykę zbiorowości osób niepełnosprawnych biologicznie. Należy podkreślić, że w badaniu NSP 2021 r. informacje dotyczące odczuwania ograniczeń w codziennych obowiązkach oraz grup schorzeń je powodujących były pytaniami dobrowolnymi (subiektywna ocena respondenta), a respondent wskazywał maksymalnie trzy najważniejsze schorzenia.

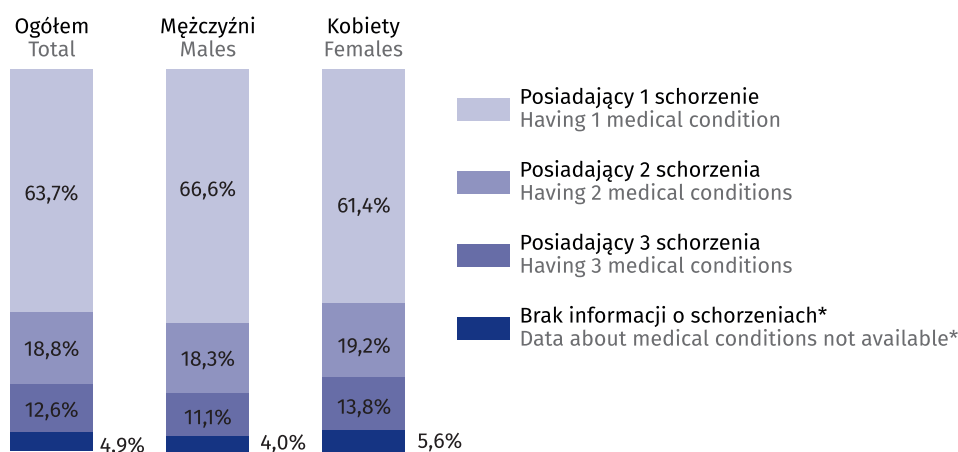
Według wyników spisu powszechnego w 2021 r., wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami (180,0 tys.) zdecydowana większość, bo 113,6 tys. (tj. 63,1%) deklarowała niepełnosprawność biologiczną. Wśród tej zbiorowości były zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, jak również osoby, które takiego dokumentu nie posiadały, ale deklarowały posiadanie ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności. W dalszej analizie nie będą brane pod uwagę osoby niepełnosprawne tylko prawnie, które nie deklarowały jakichkolwiek ograniczeń sprawności. Zbiorowość ta według wyników NSP 2021 liczyła 66,5 tys. osób.

Wśród osób niepełnosprawnych, które odczuwały ograniczenia sprawności największą grupę stanowiły osoby u których wystąpiło jedno schorzenie 72,4 tys. (tj. 63,7%). Dwa schorzenia wskazało 21,3 tys. (tj. 18,8%), a trzy 14,3 tys. (tj. 12,6%). Od 4,9% osób niepełnosprawnych biologicznie nie uzyskano informacji o występujących u nich schorzeniach.

Ponad 66% mężczyzn zadeklarowało, że występowała u nich jedna choroba będącą przyczyną ograniczeń, 18,3% miało dwa schorzenia, 11,1% trzy, natomiast 4,0% nie udzieliło informacji w tym zakresie. Kobiety, nieco rzadziej niż mężczyźni deklarowały posiadanie tylko jednego schorzenia (61,4%), prawie co piąta miała dwa schorzenia, a 13,8% trzy schorzenia będące przyczyną ograniczeń sprawności. Kobiety nieco częściej niż mężczyźni, odmawiały udzielenia odpowiedzi (5,6%).

Informacja o głównym schorzeniu – w przypadku posiadania więcej niż jednego – jest istotna dla rozpoznania, które schorzenie w sposób najbardziej dotkliwy utrudniało codzienne funkcjonowanie. W grupie 113,6 tys. osób niepełnosprawnych biologicznie 39,1% uznało za główną przyczynę

Wykres 16. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2021 r.
 Chart 16. Biologically disabled persons by sex and number of medical conditions in 2021

* Dotyczy nieustalonego rodzaju schorzenia oraz odmowy odpowiedzi.
 * It concerns unknown type of medical condition and a refusal to answer.

swoich ograniczeń sprawności uszkodzenia i choroby narządu ruchu. Kobiety (41,7%) częściej niż mężczyźni (35,8%) wskazywały tę grupę schorzeń jako główną. Blisko 27% niepełnosprawnych wskazało, że głównym schorzeniem powodującym ich ograniczenia sprawności są choroby neurologiczne i choroby układu krążenia, przy czym częściej tego typu schorzenia wskazywali mężczyźni (30,3%) niż kobiety (24,0%).

Uszkodzenia i choroby narządu wzroku i słuchu były w kategorii przyczyn najrzadziej wybieranych wśród osób niepełnosprawnych biologicznie. Natomiast 16,1% osób wskazało, że główne schorzenie powodujące ograniczenia w ich funkcjonowaniu należy do grupy – inne osobno nie wymienione. Należy podkreślić, że dla 10,2% osób niepełnosprawnych biologicznie nie udało się określić głównego schorzenia utrudniającego codzienne funkcjonowanie. Odsetek braków informacji wśród ogółu niepełnosprawnych mężczyzn wynosił 9,1%, natomiast wśród kobiet był nieco wyższy – 11,1%.

Analiza danych pokazuje, że istnieje wyraźny związek pomiędzy występującymi schorzeniami a stopniem ograniczenia sprawności. Wśród 50,2 tys. niepełnosprawnych mężczyzn, jako przyczynę całkowitego ograniczenia sprawności, wymieniane były najczęściej uszkodzenia i choroby narządów ruchu (31,4%), schorzenia neurologiczne (30,2%) oraz inne schorzenia osobno nie wymienione (16,5%). Choroby układu krążenia i choroby wzroku dla 12,8% mężczyzn były powodem całkowitego ograniczenia. Najrzadziej wymieniane były choroby słuchu – 1,0%.

Również przy poważnym ograniczeniu sprawności mężczyźni najczęściej wymieniali choroby

narządów ruchu – 35,2% (których udział był wyższy niż przy całkowitym ograniczeniu), choroby neurologiczne – 20,0%, inne schorzenia osobno nie wymienione – 18,6% oraz choroby układu krążenia – 13,7%, które zdecydowanie częściej niż przy całkowitym ograniczeniu powodowały utrudnienia w codziennym funkcjonowaniu. W porównaniu z wcześniej analizowaną grupą zwiększył się odsetek mężczyzn ze schorzeniami wzroku (5,0%) oraz słuchu (2,1%).

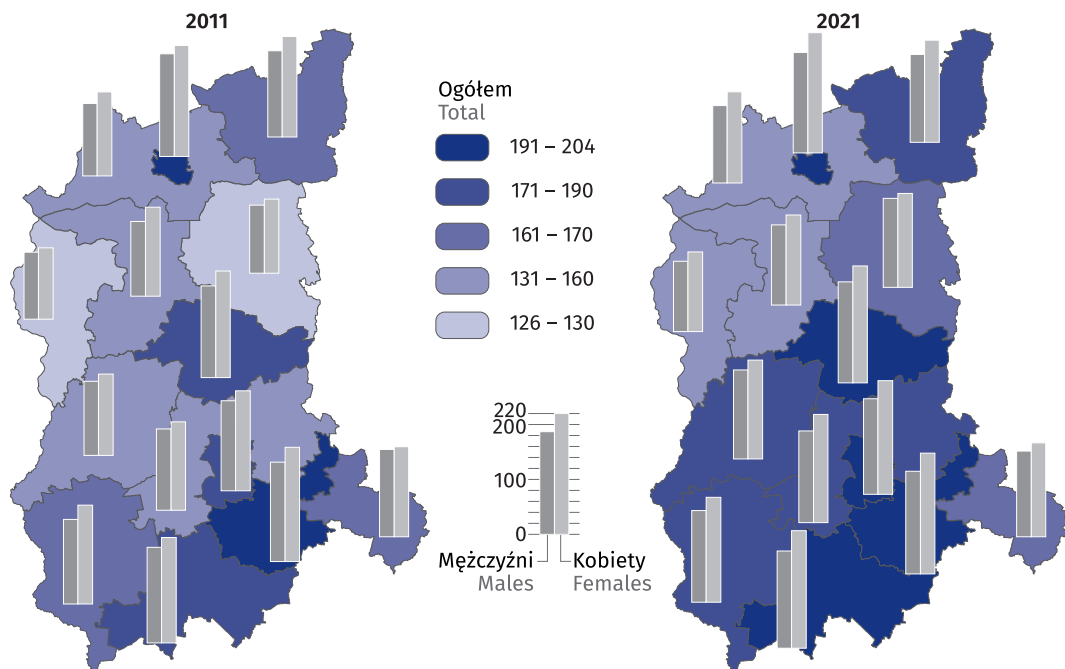
Omawiając ostatnią kategorię stopnia ograniczenia sprawności dla mężczyzn, tzn. odczuwających ograniczenia sprawności w sposób umiarkowany zauważa się, że wśród tej grupy również choroby narządów ruchu utrudniały funkcjonowanie 36,4% mężczyzn. Następnie inne schorzenia osobno nie wymienione – 16,2%, choroby układu krążenia – 15,9%, a także neurologiczne – 12,5%.

Analizując wpływ wybranych grup chorób na ograniczenia w funkcjonowaniu właściwym dla wieku, zauważa się, że wśród 63,4 tys. kobiet niepełnosprawnych biologicznie, jako całkowite ograniczenie sprawności najczęściej wymieniane były (podobnie jak wśród mężczyzn) schorzenia narządu ruchu – 37,2%. Do grup chorób równie często wymienianych należały również choroby neurologiczne (27,7%) oraz inne schorzenia osobno nie wymienione (14,7%). Choroby układu krążenia i choroby wzroku wymieniło odpowiednio 6,0% i 4,7% kobiet, natomiast najrzadziej choroby słuchu – 0,9%.

U ponad 43,0% kobiet przy poważnym ograniczeniu sprawności występowały schorzenia narządu ruchu. W porównaniu z wcześniej omawianą grupą zwiększył się wyraźnie odsetek kobiet z chorobami układu krążenia (10,3%). Wyższy był również udział kobiet, które chorowały na inne schorzenia osobno nie wymienione (16,2%) oraz z chorobami narządu wzroku (5,9%) i narządu słuchu (2,1%). Przy umiarkowanym stopniu ograniczeń sprawności kobiety również najczęściej wymieniały schorzenia narządu ruchu (41,6%), inne schorzenia osobno nie wymienione (15,4%), schorzenia układu krążenia (11,5%), a także choroby neurologiczne (10,8%).

Mapa 15. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności

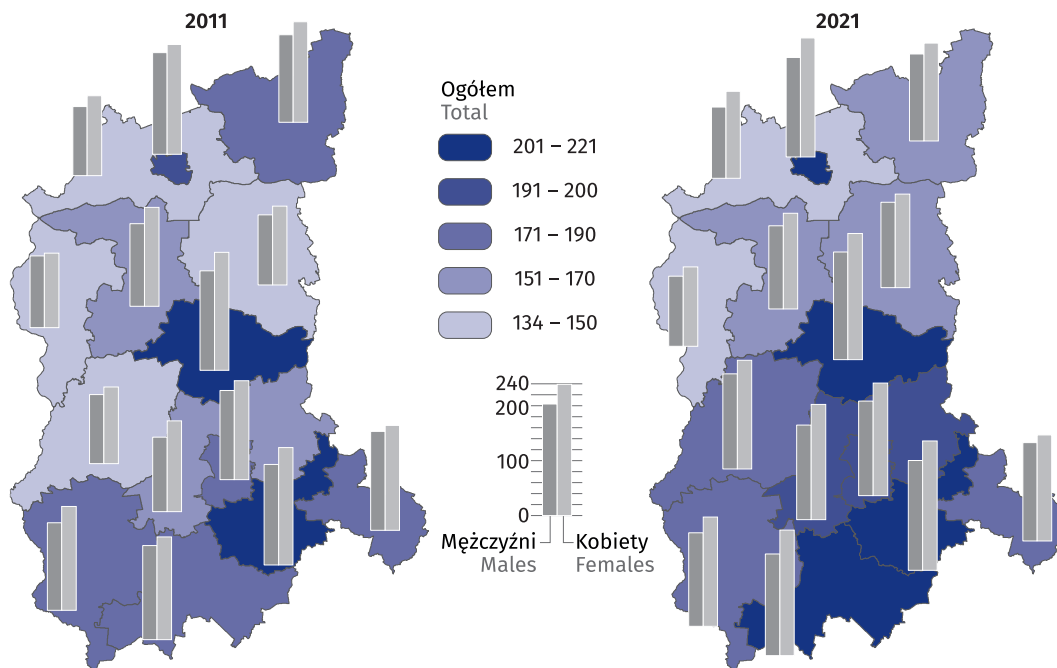
Map 15. Disabled persons per 1000 population

W 2021 r. w województwie lubuskim odnotowano najwyższy w kraju wskaźnik natężenia niepełnosprawności, mierzony liczbą osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 1000 ludności. Wskaźnik dla regionu wynosił 182 i był zdecydowanie wyższy od średniego wskaźnika dla kraju wynoszącego 143. Dla mężczyzn i kobiet wyniósł odpowiednio: 167 mężczyzn i 195 kobiet. Dla porównania w 2011 r. na 1000 ludności przypadało 167 osób niepełnosprawnych (w tym 157 mężczyzn i 176 kobiet).

Mapa 16. Osoby z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 ludności

Map 16. Disabled persons in urban areas per 1000 population

Wysoki wskaźnik niepełnosprawności – powyżej średniej dla kraju – charakteryzował też województwo świętokrzyskie (177) i lubelskie (163).

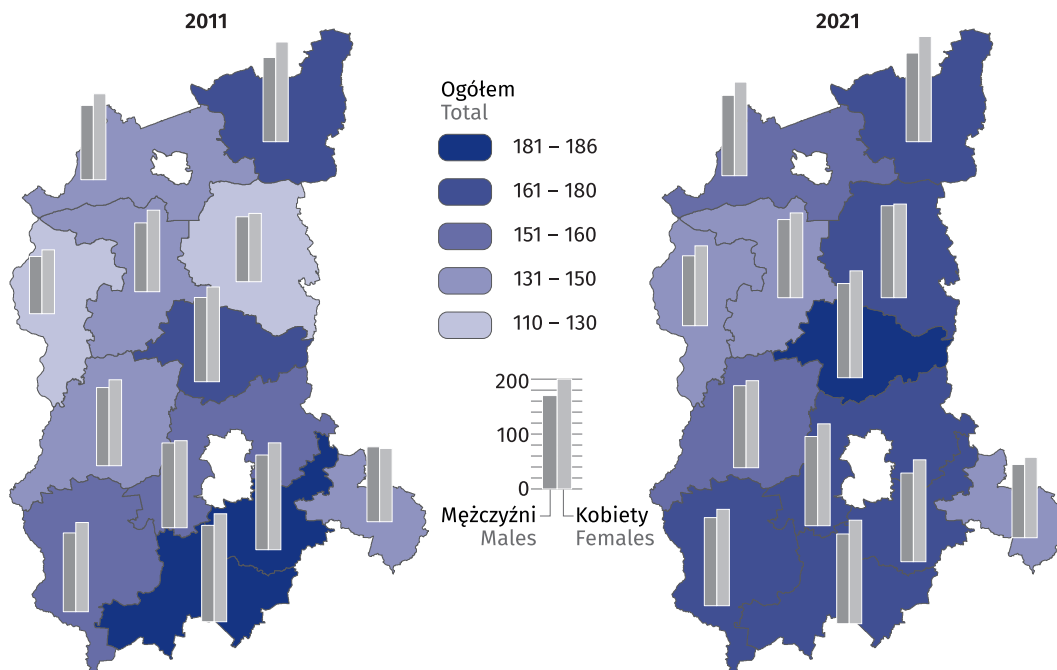
Wśród powiatów w 2021 r. najczęściej problem niepełnosprawności występował w powiecie nowosolskim (204 osoby niepełnosprawne na 1000 ludności), w Gorzowie Wlkp. (202 osoby niepełnosprawne), powiecie świebodzińskim (198) i żagańskim (196), a najrzadziej w powiecie słubickim (137).

Wśród mieszkańców miast wskaźnik częstości niepełnosprawności na 1000 mieszkańców miast (191) był wyższy niż wskaźnik dla województwa (182). Najwięcej osób niepełnosprawnych mieszkających w miastach było w powiecie nowosolskim (221 osób), świebodzińskim (216), żagańskim (210) i w Gorzowie Wlkp. (202), natomiast najmniej w powiecie słubickim (138) i gorzowskim (146).

Wskaźniki częstości występowania niepełnosprawności wśród mieszkańców wsi (165 osób) wskazują, że najwięcej osób niepełnosprawnych zamieszkiwało na wsi w powiecie świebodzińskim (182), strzelecko-drezdeneckim (176) i żagańskim (175). Powiaty, gdzie natężenie osób niepełnosprawnych na wsi było niskie to: słubicki (136) i wschowski (139).

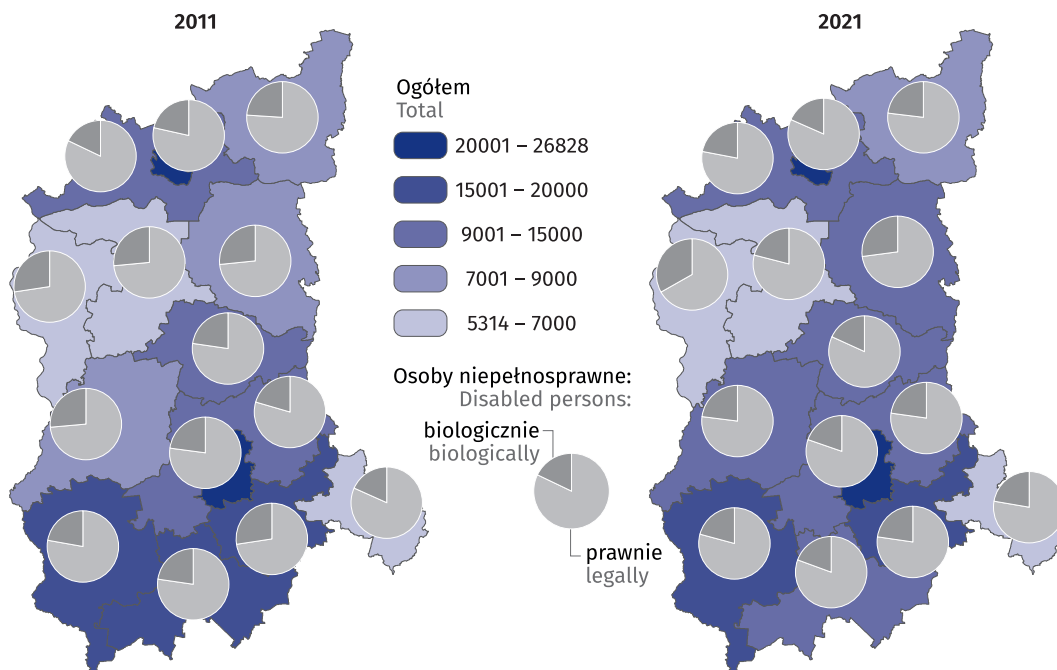
Mapa 17. Osoby z niepełnosprawnościami na wsi na 1000 ludności

Map 17. Disabled persons in rural areas per 1000 population

Mapa 18. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności

Map 18. Disabled persons by category of disability

W województwie lubuskim natężenie osób niepełnosprawnych mieszkających w miastach i na wsi mierzone wskaźnikiem na 1000 ludności było zdecydowanie powyżej średniego wskaźnika dla kraju (odpowiednio 148 i 137).

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych w województwie lubuskim w 2021 r. zdecydowaną większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie – ich udział wyniósł 78,5% wobec 21,5% niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie. W całym kraju udział osób niepełnosprawnych prawnie wyniósł 63,7% i osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie 36,3%.

W 2011 r. struktura ta wyglądała odpowiednio 76,9% (niepełnosprawni prawnie) i 23,1% (niepełnosprawni tylko biologicznie).

4.5. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego

4.5. Disabled persons aged 15 and more by marital status

W 2021 r. liczba osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, dla której ustalany jest stan cywilny, wynosiła 172,6 tys. – mężczyźni stanowili 76,3 tys., a kobiety 96,3 tys. Analizując strukturę osób niepełnosprawnych według stanu cywilnego obserwuje się, iż ponad połowę – podobnie jak wśród ogółu ludności województwa – stanowiły osoby żonate/zamężne.

Zwraca uwagę fakt, że w subpopulacji osób niepełnosprawnych – wdowy i wdowcy stanowili 20,4%, natomiast wśród ogółu ludności udział osób o tym stanie cywilnym był znacznie niższy i wynosił 8,4%. Również w grupie osób niepełnosprawnych udział osób rozwiedzionych jest wyższy niż wśród ogółu ludności (11,1% wobec 9,0%).

Natomiast wśród osób z niepełnosprawnościami obserwuje się zdecydowanie mniejszy – niż wśród ogółu ludności – udział osób o stanie cywilnym kawaler/panna, którzy stanowili 15,3% (dla ogółu udział ten wynosił 27,0%).

4.6. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia

4.6. Disabled persons aged 15 and more by educational level

W spisie ludności 2021 r. wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalony został najwyższy ukończony poziom wykształcenia, niezależnie czy był on uzyskany w szkole dziennej, wieczorowej lub w systemie zaocznym. Jednak dla opracowania charakterystyk osób niepełnosprawnych według innych cech przyjęto prezentowanie danych o poziomie wykształcenia dla ludności w wieku 15 lat i więcej.

W 2021 r. wśród 172,6 tys. osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej najwięcej było osób z wykształceniem średnim (łącznie z policealnym) – 59,0 tys., które stanowiły 34,2% prezentowanej zbiorowości osób.

Kobiety z wykształceniem średnim stanowiły 37,2%, ogółu niepełnosprawnych kobiet, natomiast udział mężczyzn o tym poziomie wykształcenia w grupie niepełnosprawnych mężczyzn był nieco niższy i wyniósł 30,4%.

Znaczące miejsce w strukturze osób niepełnosprawnych według poziomu wykształcenia zajmuje wykształcenie zasadnicze zawodowe/branżowe. Liczba niepełnosprawnych o tym poziomie wykształcenia wyniosła 51,1 tys., co stanowiło 29,6% ogółu niepełnosprawnych. Ten poziom wykształcenia zdecydowanie częściej posiadali mężczyźni (37,7% ogółu niepełnosprawnych mężczyzn), niż kobiety (23,1%).

Kolejne miejsce pod względem liczebności (37,3 tys., tj. 21,6% ogółu niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej) zajmują osoby niepełnosprawne, które ukończyły gimnazjum lub szkołę podstawową. Kobiety częściej niż mężczyźni posiadały ten poziom wykształcenia (odpowiednio 24,3% niepełnosprawnych kobiet wobec 18,2% niepełnosprawnych mężczyzn).

Niemal 20,5 tys. osób (tj. 11,9% ogółu niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej) legitymowało się wykształceniem wyższym. Kobiety z wyższym wykształceniem stanowiły ponad 12% niepełnosprawnych kobiet, natomiast mężczyzn: nieco ponad 11%. W strukturze niepełnosprawnych według wykształcenia 2,1% stanowiły osoby, które nie ukończyły szkoły podstawowej.

Dokonując analizy poziomu wykształcenia osób z niepełnosprawnościami warto odnieść się do struktury poziomu wykształcenia dla ogółu ludności. Wśród niepełnosprawnych niższy niż wśród ogółu ludności, jest udział posiadających wykształcenie wyższe (11,9% wobec 20,5%). Ponad połowa zbiorowości osób niepełnosprawnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe lub gimnazjalne i podstawowe, natomiast wśród ogółu ludności ten poziom wykształcenia miała częściej niż co trzecia osoba (blisko 40%). Zbliżone są jedynie udziały osób posiadających wykształcenie średnie – ponad 30%.

4.7. Osoby niepełnosprawne według statusu na rynku pracy

4.7. Disabled persons by labour market status

Charakteryzując populację osób niepełnosprawnych według cech demograficzno-społecznych warto również przedstawić informacje na temat ich aktywności ekonomicznej.

Wśród ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej, która według danych NSP 2021 wynosiła 837,4 tys., osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej (172,6 tys.). Liczba niepełnosprawnych mężczyzn wyniosła 76,3 tys. osób, a kobiet 96,3 tys.

Biorąc pod uwagę status na rynku pracy największą zbiorowość wśród niepełnosprawnych stanowiły osoby bierne zawodowo w liczbie 124,9 tys., tj. ponad 72% populacji niepełnosprawnych (wśród ogółu ludności udział tej grupy osób był znacznie niższy i wyniósł niecałe 40%). Zdecydowanie częściej bierne zawodowo były niepełnosprawne kobiety niż mężczyźni odpowiednio: 76,1% niepełnosprawnych kobiet, 67,6% niepełnosprawnych mężczyzn.

Liczba niepełnosprawnych pracujących wyniosła 43,5 tys. osób, co stanowiło 25,2% niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej. Dla porównania udział pracujących w ogóle ludności w wieku 15 lat i więcej w województwie wyniósł 51,5%. Niemal 30% mężczyzn posiadających ograniczenia sprawności było osobami pracującymi. W przypadku niepełnosprawnych kobiet, częściej niż co piąta (22,3%) była osobą pracującą.

Osoby bezrobotne stanowiły niewielki (1,0%) udział wśród osób z niepełnosprawnościami.

Rozdział V

Chapter V

Charakterystyka narodowo-etniczna ludności

Characteristics of national-ethnic identity

5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności

5.1. National-ethnic structure of the population

Podobnie jak w dwóch poprzednich badaniach spisowych, w powszechnym spisie ludności w 2021 r. przyjęta została koncepcja „subiektywnej narodowości”, w myśl której przynależność osób do określonej społeczności narodowej lub etnicznej była określana w drodze swobodnej deklaracji narodowościowej spisywanych osób.

Narodowość, przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem. W spisie ludności i mieszkańców 2021 umożliwiono mieszkańcom Polski wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

W powszechnym spisie ludności w 2021 r. utrzymane zostało rozwiązanie, zastosowane po raz pierwszy w spisie z 2011 r., pozwalające osobom spisywanym wyrażenie również złożonej tożsamości narodowościowej, co umożliwiono poprzez zadanie dwóch pytań (pytania podwójnego) o przynależność narodowo-etniczną.

Elastyczna formuła pytania o przynależność narodowo-etniczną – umożliwiającą zadeklarowanie przynależności do jednej lub dwóch kategorii etnicznych, poprzez zaznaczenie odpowiedniej odpowiedzi pod pytaniem lub wybór pozycji z obszernego słownika etnonimów albo poprzez swobodny otwarty zapis deklaracji narodowo-etnicznej w polu tekstowym – przyczyniła się do uzyskania wielu różnorodnych rodzajów identyfikacji.

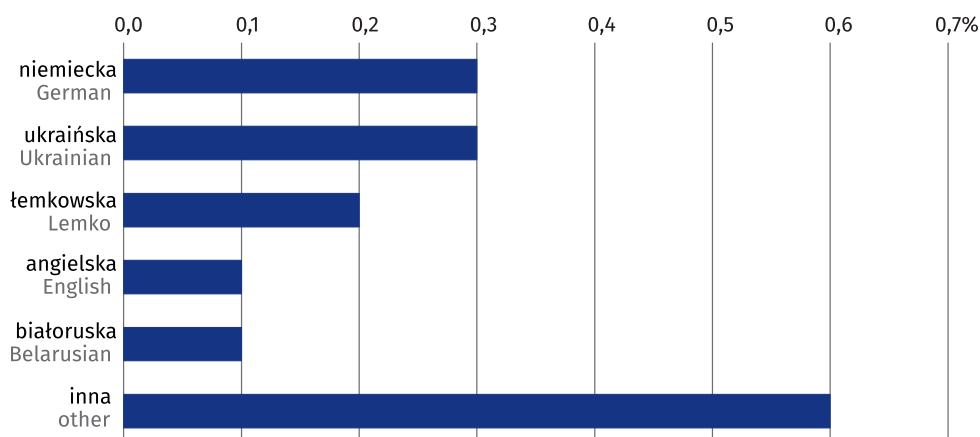
Na podstawie wyników uzyskanych w NSP 2021 można stwierdzić, że wśród mieszkańców województwa lubuskiego dominowała ludność o jednorodnej polskiej tożsamości narodowej obejmująca 975,1 tys., co stanowiło 98,4% (wobec 97,7% w 2011 r.).

W województwie lubuskim polska identyfikacja narodowo-etniczna, wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji, była najliczniej wskazywaną identyfikacją (985,5 tys. wskazań). W porównaniu z wynikami spisu w 2011 r., udział osób wskazujących identyfikację polską w stosunku do ogółu populacji, wzrósł o 1,1 p. proc. (do 99,4%, wobec 98,8% w Polsce). Tożsamość inną niż polska zadeklarowano 15,8 tys. razy (wobec 8,8 tys. w 2011 r.), a najliczniejszą z nich była identyfikacja niemiecka (3,5 tys. osób, stanowiących 2,4% osób deklarujących tożsamość niemiecką w kraju). Dość liczni byli także reprezentanci przynależności ukraińskiej (2,5 tys. osób, 3,1% w Polsce) oraz łemkowskiej (1,7 tys. osób, 12,3% w Polsce).

Kolejne, pod względem liczebności, grupy narodowe odnotowane jako odpowiedzi na pierwsze lub drugie pytanie etniczne, to grupy: angielska (1,2 tys.), białoruska (0,8 tys.), holenderska (0,5 tys.) oraz włoska (0,4 tys.).

Wykres 17. Wybrane niepolskie identyfikacje narodowo-etniczne w 2021 r.

Chart 17. Selected non-Polish national-ethnic identifications in 2021

Tablica 11.
Table 11.

Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2021 r.

Population by kind and order of the national-ethnic identities in 2021

Wyszczególnienie Specification	Identyfikacja narodowo-etniczna ^a (wyrażona w pierwszej lub drugiej deklaracji) National-ethnic identification ^a (answers to the first or second question)	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	991213	2,6
Polska Polish	985532	2,6
Inna niż polska Other than Polish	15839	1,0
w tym: of which:		
niemiecka German	3478	2,4
ukraińska Ukrainian	2529	3,1
łemkowska Lemko	1668	12,3
angielska English	1158	2,1
białoruska Belarusian	780	1,4
Nieustalona Unknown	269	2,4

a Kolumna zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań o narodowość - dane nie sumują się.

a The column contains a summary of answers to two questions about nationality - the data does not add up.

W porównaniu z deklaracjami odnotowanymi podczas spisu w 2011 r. można zauważyć dominację tych samych grup identyfikacji narodowo-etnicznych. We wszystkich z nich odnotowano przyrosty – w przypadku identyfikacji niemieckiej o 1,7 tys. (tj. o 88,4%), ukraińskiej – o 1,3 tys. (o 106,1%), łemkowskiej – o 0,1 tys. (o 6,5%), angielskiej – 0,9 tys. (ponad 4,5-krotny wzrost) oraz białoruskiej – o 0,6 tys. (ponad 3-krotny wzrost).

W odniesieniu do 269 (0,03%) mieszkańców województwa nie ustalono żadnych danych dotyczących przynależności narodowo-etnicznej.

W spisie ludności w 2021 r., podobnie jak w dwóch poprzednich spisach, obok pytania o przynależność narodowo-etniczną zadawano pytanie o język używany w kontaktach domowych, które dawało respondentom możliwość wymienienia dwóch języków niepolskich, niezależnie od tego, czy były one używane z językiem polskim, czy też nie.

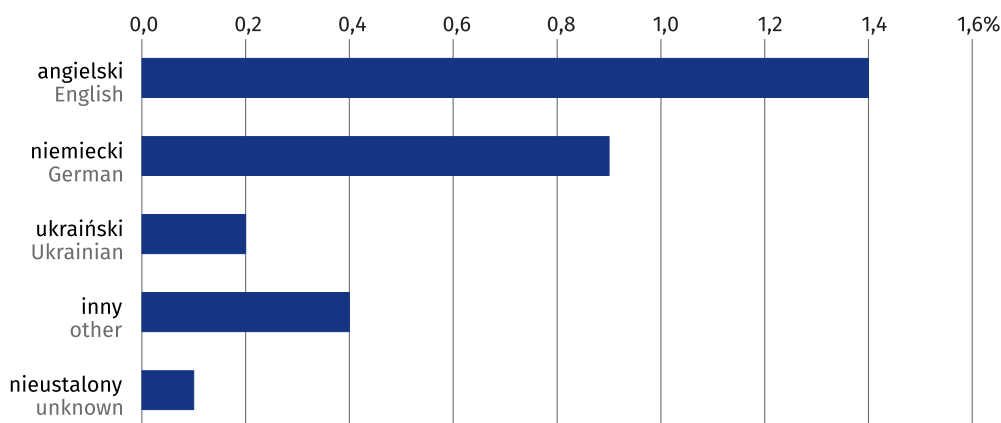
Język używany w domu dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych.

Wyniki badania NSP 2021 potwierdziły, że w zdecydowanej większości ludność województwa lubuskiego, tak jak i w całym kraju, posługuje się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie tego języka zadeklarowało 988,5 tys. osób, co stanowiło 99,7% ogółu ludności (wobec 99,6% w Polsce). Większość (961,1 tys., czyli 97,0%) mieszkańców posługiwała się nim jako jedynym. Osoby posługujące się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski, w tym także na przemian z językiem polskim, stanowiły zbiorowość liczącą 29,3 tys. (3,0% ogółu ludności – w Polsce 4,6%).

Według danych spisowych językami niepolskimi, którymi ludność województwa lubuskiego najczęściej posługiwała się w kontaktach domowych, były: angielski (14,2 tys.) – był to najczęściej używany język niepolski również w skali kraju, niemiecki (9,2 tys.), ukraiński (1,7 tys.), rosyjski (1,3 tys.), a następnie: łemkowski (0,8 tys.), włoski (0,7 tys.), francuski (0,7 tys.), niderlandzki (0,6 tys.), hiszpański (0,6 tys.), norweski (0,4 tys.) oraz szwedzki (0,3 tys.).

Wykres 18. Ludność według wybranych języków niepolskich używanych w domu w 2021 r.

Chart 18. Population by selected non-Polish languages used at home in 2021

Analizując zmiany dotyczące skali wykorzystywania poszczególnych języków do kontaktów domowych, jakie zaszły od 2011 r. warto zauważyć, że nieznacznie zwiększył się zakres wykorzystywania w kontaktach domowych języka polskiego (wzrost odsetka ludności posługującej się w kontaktach domowych językiem polskim wyniósł 1,2 p. proc.), przy ponad 4-krotnym wzroście odsetka osób posługujących się w kontaktach domowych językami niepolskimi.

Tablica 12.

Ludność według języka używanego w domu w 2021 r.

Table 12.

Population by language used at home in 2021

Wyszczególnienie Specification	Język używany w domu ^a Language used at home ^a	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	991213	2,6
Polski Polish	988534	2,6
Inny niż polski Other than Polish	29268	1,7
w tym: of which:		
angielski English	14224	1,9
niemiecki German	9196	4,3
ukraiński Ukrainian	1734	3,1
rosyjski Russian	1303	2,1
Nieustalony Unknown	817	2,5

a Kolumna zawiera zestawienie odpowiedzi z dwóch pytań o narodowość - dane nie sumują się.

a The column contains a summary of answers to two questions about nationality - the data does not add up.

W zestawieniu z wynikami spisu z 2011 r. można zauważyć wzrost liczby ludności używającej w kontaktach domowych najczęściej wskazywanych języków niepolskich: angielskiego (ponad 6-krotny), niemieckiego (prawie 4-krotny) oraz rosyjskiego (niemal 2,5-krotny).

5.2. Przynależność wyznaniowa

5.2. Religious affiliation

W 2021 r. pytanie o przynależność wyznaniową znalazło się na formularzu do spisu ludności w Polsce po raz drugi w powojennej historii spisów powszechnych. Tak jak w poprzednim spisie, pytanie to miało charakter dobrowolny, co znalazło odzwierciedlenie w postaci zamieszczenia odpowiednich informacji o fakultatywnym charakterze pytania w instrukcji do spisu oraz uwzględnienia przy pytaniu o wyznanie opcji pozwalającej na ominięcie pytania o treści: „nie chcę odpowiadać na to pytanie”.

Z możliwości – formalnie dopuszczalnej oraz przewidzianej w założeniach metodologicznych badania spisowego – odmowy udzielania odpowiedzi na pytanie o wyznanie skorzystało 23,9% respondentów (wobec 20,5% w skali kraju), co odpowiada liczbie 236,6 tys. mieszkańców województwa lubuskiego.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) jest to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym); wyznanie jest określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także braku związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania). Pytanie o wyznanie nie odnosi się do wiary (lub niewiary) jako takiej, ani jej intensywności, lecz do odczuwanej lub formalnej przynależności (lub nieprzynależenia) do wyznania.

Tak znaczący udział odmów odpowiedzi na pytanie o wyznanie w ostatnim badaniu spisowym, który – co warto podkreślić – jest blisko trzykrotnie większy niż w spisie z 2011 r. (8,0%), w dużej mierze może wynikać z istotnej odmienności ostatniego badania spisowego, na tle poprzednich, pod względem struktury wykorzystania poszczególnych technik realizacji ankiety spisowej, a wyrażającej się bezprecedensowo wysokim udziałem respondentów samodzielnie spisujących się przez internet.

W odniesieniu do 470 osób, co odpowiada 0,05% badanej populacji (wobec 0,04% w Polsce), nie uzyskano żadnego stanowiska wobec pytania o wyznanie (nie ustalono), co z kolei oznacza znaczną redukcję obiektywnych braków danych w stosunku do NSP 2011 (1,8%).

Stosunkowo wysoki udział respondentów uchylających się od odpowiedzi na pytanie wyznaniowe poważnie utrudnia zadanie stworzenia precyzyjnego opisu stanów liczebnych poszczególnych wyznań, jak i liczebności społeczności bezwyznaniowców. Jednak z drugiej strony można zauważyć, że udział osób o nieustalonym statusie wyznaniowym nie jest – relatywnie biorąc – na tyle duży, aby mógł zupełnie uniemożliwić odtworzenie czy choćby przybliżenie struktury wyznaniowej mieszkańców województwa lubuskiego, ponieważ badanie spisowe pozwala określić status wyznaniowy w odniesieniu do 68,3% ogółu ludności województwa.

Tablica 13.

Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r.

Table 13.

Population by the declaration of religious affiliation in 2021

Wyszczególnienie Specification	Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	991213	2,6
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering a question on religion	754112	2,5
należący do wyznania belonging to a religion	677416	2,5
Kościół Katolicki - obrządek łaciński (Kościół Rzymskokatolicki) Catholic Church - Latin rite (Roman Catholic Church)	666955	2,5
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	4082	3,8
Kościół Prawosławny Orthodox Church	2031	1,3
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	1300	4,3
Kościół Katolicki - obrządek bizantyjsko-ukraiński (Kościół Greckokatolicki) Catholic Church - Byzantine-Ukrainian rite (Greek Catholic Church)	1070	3,2

Tablica 13. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego w 2021 r. (dok.)
 Table 13. Population by the declaration of religious affiliation in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Przynależność do wyznania religijnego Religious affiliation	Polska = 100 Poland = 100
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie (dok.) Answering a question on religion (cont.)		
należący do wyznania (dok.) belonging to a religion (cont.)		
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	560	0,9
Inne Other	1418	1,6
nienależący do żadnego wyznania not belonging to any religion	76696	2,9
Odmawiający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Refusing to answer the question on religion	236631	3,0
Nie ustalono Not established	470	2,9

Wyniki spisu wskazują, że większość społeczeństwa województwa lubuskiego identyfikowała się z instytucjami wyznaniowymi: 677,4 tys. mieszkańców województwa uznało siebie za członków – wiernych, sympatyków – kościołów, związków wyznaniowych, denominacji i ruchów religijnych. Liczba ta stanowiła 68,3% ogółu ludności w województwie lub – jeśli odnieść ją do populacji osób, od których uzyskano odpowiedzi o przynależności wyznaniowej – 89,8% populacji osób o znanym statusie wyznaniowym. Z kolei zbiorowość nienależących do żadnego wyznania liczyła 76,7 tys. osób. Tym samym społeczność osób bezwyznaniowych obejmowała 7,7% ogółu ludności w województwie, zaś 10,2% – populacji osób o rozpoznanej sytuacji wyznaniowej.

Niewspółmiernie większa skala odmów odpowiedzi na pytanie o wyznanie w 2021 r. w porównaniu z 2011 r. poważnie ogranicza również możliwości porównywania wyników z zakresu wyznania z dwóch ostatnich spisów, a w wymiarze liczebności bezwzględnych czyni to zadanie w zasadzie bezcelowym. Wobec czego jedyną miarodajną płaszczyzną porównań wydaje się struktura deklaracji w obrębie zbiorowości osób udzielających odpowiedzi na pytanie. Na podstawie tego kryterium należy zauważyć, że w ciągu 10 lat między spisami wśród odpowiadających na pytanie zmalał o 6,7 p. proc. udział ludności deklarującej przynależność do kościołów i związków wyznaniowych (z 96,5% w 2011 r. do 89,8% w 2021 r.), a co za tym idzie – w sposób oczywisty – o tyle samo wzrósł odsetek osób bezwyznaniowych, przy czym w ujęciu relatywnym udział osób bezwyznaniowych zwiększył się 3-krotnie (z 3,5% w 2011 r. do 10,2% w 2021 r.). W odniesieniu do osób bezwyznaniowych można jeszcze dodać, że wzrost ten – mimo znaczącej liczby odmów – jest dostrzegalny również w wymiarze liczb absolutnych (w 2021 r. więcej o prawie 45 tys.).

Wyniki spisu potwierdzają statystycznie dominującą pozycję Kościoła Katolickiego obrządku łacińskiego, zarówno w ujęciu krajowym, jak i wojewódzkim. Zbiorowość zaliczających się do wiernych Kościoła rzymskokatolickiego w województwie lubuskim liczyła 667,0 tys. osób, co stanowiło 67,3% ogółu ludności i 88,4% populacji osób o rozpoznanym statusie wyznaniowym (wobec 89,8% w skali kraju).

Niemniej jednak, zaobserwowany w okresie między spisami globalny spadek udziału osób należących do wyznań siłą rzeczy znajduje swoje odzwierciedlenie w sytuacji statystycznej Kościoła Rzymskokatolickiego, która wyraża się mniejszym o 7,0 p. proc., w porównaniu z 2011 r. (95,4%), udziałem jego wiernych wśród ogółu osób ujawniających w badaniu spisowym swój status wyznaniowy. Podobny spadek, na poziomie 6,2 p. proc., można zaobserwować także na poziomie krajowym.

Wszystkie pozostałe rodzaje identyfikacji wyznaniowych – włączając w to deklaracje wiernych innych niż łaciński obrządków Kościoła Katolickiego – liczące w sumie ponad 10 tys. osób, mają w województwie lubuskim wyraźnie mniejszościowy charakter. Najliczniejsza w tej grupie społeczność przedstawicieli wyznania Świadców Jehowy to według danych spisowych zbiorowość licząca 4,1 tys. osób, co stanowiło 0,4% ludności województwa oraz 0,5% populacji o ustalonym statusie wyznaniowym (wobec 0,4% w Polsce). W porównaniu z wynikami spisu w 2011 r., liczba przedstawicieli tego wyznania spadła – w poprzednim spisie wynosiła ona 5,4 tys., tj. 0,5% ludności województwa oraz 0,6% populacji o ustalonym statusie wyznaniowym.

Drugą pod względem liczebności pozycję wśród mniejszościowych społeczności wyznaniowych w województwie lubuskim utrzymali wierni Kościoła Prawosławnego. Według spisu mieszkańcy województwa lubuskiego zaliczający się do grona członków i sympatyków tego wyznania tworzyli zbiorowość liczącą ponad 2 tys. osób, czyli 0,2% ogółu ludności (w kraju odnotowano udział wynoszący 0,5%). Natomiast udział wiernych Kościoła Prawosławnego w populacji osób, które określiły w ostatnim spisie swoją sytuację wyznaniową to 0,3%, co w porównaniu z 2011 r. oznacza spadek o 0,1 p. proc. W Polsce natomiast, udział wiernych prawosławia w ogólnej zbiorowości osób określających swój status wyznaniowy wzrósł o 0,06 p. proc.

Trzecim co do wielkości, spośród innych niż rzymskokatolickie, wyznaniem byli wierni Kościoła Zielonoświątkowego, liczący 1,3 tys. osób, co stanowiło 0,1% ogółu ludności województwa lubuskiego, a 0,2% ogółu osób o określonym statusie wyznaniowym (wobec 0,1% w skali kraju). W przypadku tego wyznania odnotowano znaczący spadek liczby jego przedstawicieli – w 2011 r. było to 27,6 tys. osób, co przekładało się na udział wynoszący 2,7% ludności województwa oraz 3,0% populacji udzielającej odpowiedzi na pytanie o wyznanie. W skali kraju natomiast, w odniesieniu do społeczności tego Kościoła odnotowano wzrost o 0,02 p. proc. pod względem udziału ich przedstawicieli w subpopulacji składających deklaracje wyznaniowe.

Nieznacznie mniejszą zbiorowość tworzyli członkowie Kościoła Katolickiego praktykujący w innym niż najbardziej rozpowszechniony w Kościele Katolickim – ryt łaciński, obrządku bizantyjsko-ukraińskim, określanym także jako Kościół Grekokatolicki. Według danych spisu 2021 społeczność zadeklarowanych grekokatolików w województwie lubuskim liczyła 1,1 tys. osób, co stanowiło 0,1 ogółu ludności (oraz nieco ponad 0,1% osób o określonym statusie wyznaniowym), tj. o 1,9 p. proc. mniej niż w 2011 r. (w skali kraju odnotowano wzrost wynoszący 0,02 p. proc.).

Kolejnym co do wielkości wyznaniem niekatolickim był Kościół Ewangelicko-Augsburski zrzeszający według deklaracji spisowanych osób 0,6 tys. członków (0,06% ogółu ludności i 0,07% populacji o określonym statusie wyznaniowym). W odniesieniu do tego kościoła także odnotowano tendencję spadkową w stosunku do 2011 r. pod względem udziałów ich przedstawicieli w subpopulacji składających deklaracje wyznaniowe (-0,41 p. proc.), a także w wymiarze ich bezwzględnej liczebności, (spadek o 3,9 tys. członków). Natomiast podobnie jak w przypadku dwóch poprzednich wyznań, w skali kraju w okresie międzyspisowym odnotowano wzrost liczby wiernych tego Kościoła o 0,02 p. proc.

Członkowie pozostałych kościołów, związków wyznaniowych i ruchów religijnych, względnie – wyznawcy różnego rodzaju prądów i nurtów religijnych, stanowili zbiorowość obejmującą w sumie 1,4 tys. mieszkańców województwa, co stanowiło 0,14% ludności oraz 0,19% populacji osób o określonym statusie wyznaniowym.

Rozdział VI

Chapter VI

Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Population in the collective living quarters

Obiekt zbiorowego zakwaterowania został zdefiniowany w NSP 2021 jako zespół pomieszczeń (pokoi i pomieszczeń pomocniczych) zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład świadczący usługi hotelarskie, opiekuńczo-wychowawcze, zdrowotne bądź inne usługi, które są związane z zamieszkaniem w takim zakładzie większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania należy zaliczyć m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, klasztory, domy zakonne.

Zgodnie z przyjętymi w NSP 2021 rozwiązaniami informacje o osobach zamieszkujących lub przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania zostały pozyskane od osób zarządzających obiektami – w zakresie posiadanej dokumentacji (Art. 19. Ustawy o NSP 2021) – poprzez dedykowaną aplikację elektroniczną. Dodatkowo osoby przebywające w OZZ mogły dokonać spisu przy pomocy elektronicznego formularza spisowego poprzez samospis internetowy lub wywiad telefoniczny z udziałem rachmistrza spisowego.

Należy zaznaczyć, że w sytuacji podwójnego spisania na etapie opracowywania informacji wynikowych o liczbie ludności – z uwzględnieniem kategorii ludności według definicji krajowej oraz rezydującej – osoba została ujęta tylko jeden raz.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi w zakresie następujących działalności:

- nauka i praca,
- system pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami,
- leczenie i opieka,
- obiekty instytucji wyznaniowych,
- tymczasowe schronienie,
- mieszkania chronione,
- zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich.

W NSP 2021 pozyskano informacje od 1077 obiektów zbiorowego zakwaterowania, a liczba osób w nich przebywająca (ustalona w oparciu o dane pozyskane zarówno od zarządców obiektów, jak też metodą samospisu i wywiadu telefonicznego) bez względu na charakter i czas zamieszkania wyniosła 7,8 tys. osób.

Wśród 1077 obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywały osoby, najliczniej reprezentowane były obiekty związane z nauką i pracą (w tym w szczególności domy studenckie, hotele pracownicze). Ich liczba wyniosła 738 tj. prawie 70,0% wszystkich OZZ.

Liczba obiektów związanych z leczeniem i opieką wyniosła 98 obiektów (tj. 9,1%), a instytucji wyznaniowych – 60 (tj. 11,0%). Obiekty systemu pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to zbiorowość 59 obiektów, co stanowiło 5,5%. Z kolei tymczasowe schronienie (placówki dla bezdomnych, opiekunów z dziećmi lub kobiet w ciąży, ośrodki interwencji kryzysowych, ośrodki dla uchodźców) w liczbie 45 stanowiły 4,2% spisanych obiektów. Spisanych zostało 24 mieszkań chronionych, które stanowiły 2,2%, natomiast 53 pozostałe obiekty m.in. pensjonaty, domy wczasowe, które stanowiły 4,9% OZZ.

Obiekty zbiorowego zakwaterowania spisane w województwie lubuskim stanowiły 3,3% wszystkich obiektów w kraju. Najwięcej obiektów spisanych zostało w województwie mazowieckim (17,6%), śląskim (10,4%), dolnośląskim (10,2%) i wielkopolskim (9,2%), najmniej natomiast w województwie podlaskim i świętokrzyskim (po 1,9%) oraz opolskim (2,3%).

Tablica 14. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

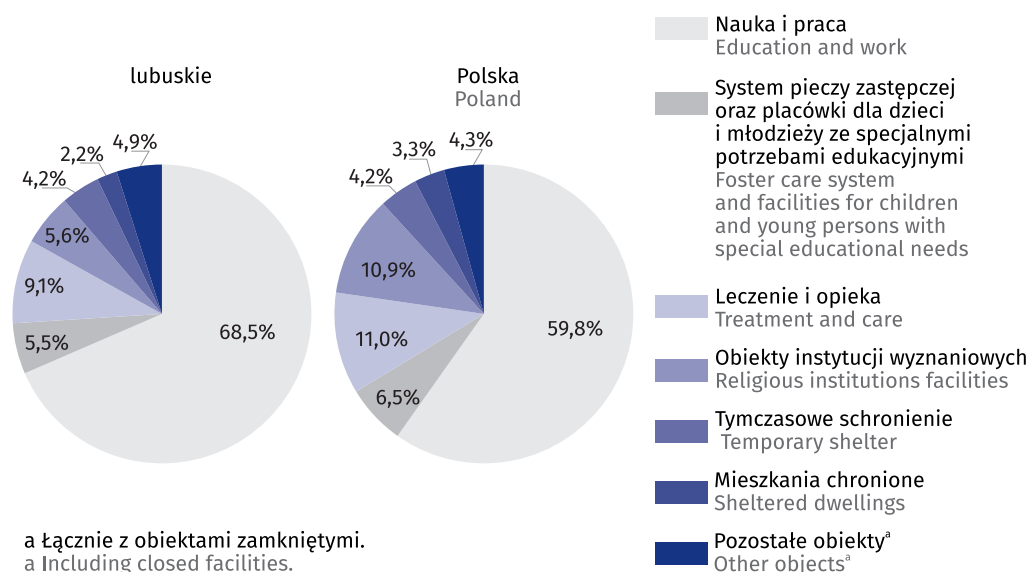
Table 14. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021

Kategorie obiektów Category of objects	Obiekty zbiorowego zakwatero- wania Collective living quar- ters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	kobiety females	mężczyźni males
Ogółem Total	1077	7767	3461	4306
Nauka i praca Education and work	738	3373	1464	1909
System pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzeba- mi edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	59	744	316	428
Leczenie i opieka Treatment and care	98	2664	1339	1325
Obiekty instytucji wyznaniowych Religious institutions facilities	60	252	138	114
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	45	508	103	405
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	24	63	21	42
Pozostałe obiekty ^a Other objects ^a	53	163	80	83

a łącznie z obiektami zamkniętymi.

a Including closed facilities.

Wykres 19. Struktura obiektów zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.
Chart 19. Structure of collective living quarters by category of objects in 2021

Występujące w województwie lubuskim obiekty zbiorowego zakwaterowania związane z nauką i pracą stanowiły 3,8% obiektów z tej kategorii w kraju. Najwyższe udziały obiektów z tej kategorii notowano w województwach o najwyższym odsetku spisanych obiektów zbiorowego zakwaterowania, odpowiednio w województwach: mazowieckim 19,0%, dolnośląskim 11,3%, wielkopolskim 10,6% i śląskim 9,4%). Natomiast najmniej takich obiektów odnotowano w województwie świętokrzyskim (1,1%) i podlaskim (1,5%).

Zlokalizowane w województwie obiekty systemu pieczy zastępczej oraz placówek dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz obiekty związane z leczeniem i opieką stanowiły 2,8% obiektów z tej kategorii w kraju. Najwięcej obiektów z tej kategorii zanotowano w województwach mazowieckim i śląskim (odpowiednio: 17,2% i 11,8% obiektów z omawianej kategorii w kraju).

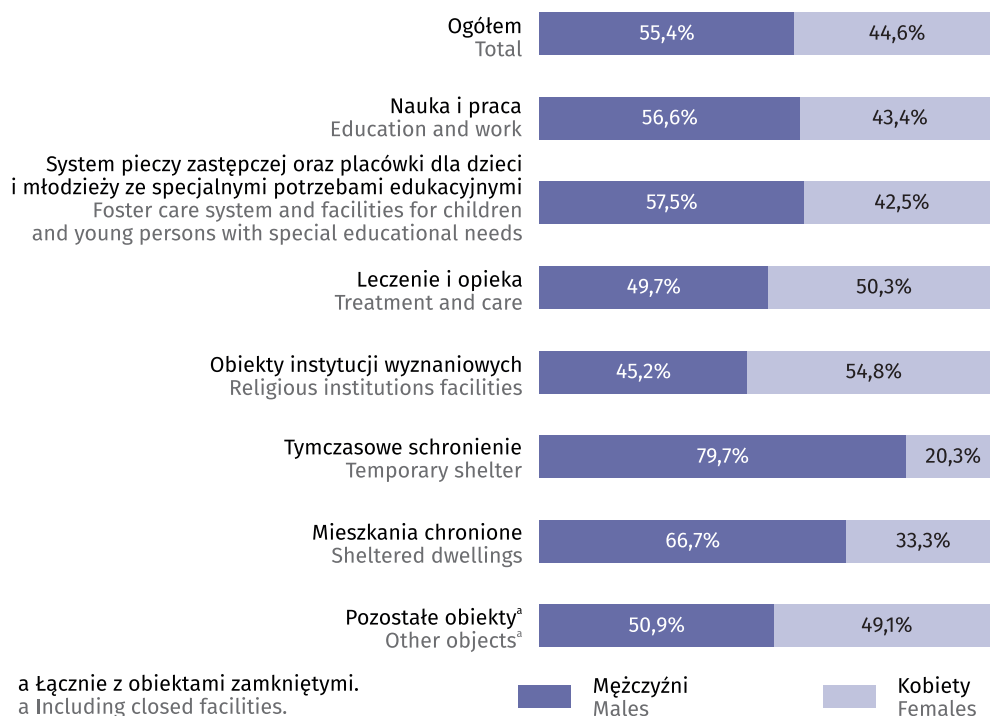
Lubuskie charakteryzuje najmniejszy odsetek obiektów instytucji wyznaniowych (1,7% ogółu takich obiektów zbiorowego zakwaterowania w kraju). Niewielki odsetek tych obiektów zanotowano także w województwach opolskim i podlaskim (po 2,7%). Z kolei największy udział obiektów instytucji wyznaniowych w strukturze takich obiektów w kraju zanotowano w województwie mazowieckim (16,2%), małopolskim (15,9%) oraz śląskim (11,6%).

Udział zlokalizowanych w województwie lubuskim obiektów związanych z tymczasowym schronieniem w ogóle obiektów z tej kategorii w kraju wyniósł 3,4%. Dla porównania najmniej obiektów związanych z tymczasowym schronieniem było w województwach opolskim i podkarpackim (po mniej niż 2% ogółu takich obiektów w kraju). Co piąty tego rodzaju obiekt funkcjonował na terenie województwa mazowieckiego, a przeszło co siódmy na terenie województwa śląskiego.

Mieszkania chronione zlokalizowane w województwie lubuskim stanowiły 2,2% ogółu mieszkań chronionych w kraju. Podobny odsetek mieszkań chronionych zanotowano w województwie warmińsko-mazurskim (2,2%) i podkarpackim (2,3%). Z kolei najwięcej mieszkań chronionych znajdowało się w województwach: śląskim (14,4% ogółu takich obiektów w kraju) oraz mazowieckim (12,8%).

Wykres 20. Struktura ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów i płci w 2021 r.

Chart 20. Structure of population in the collective living quarters by category of objects and sex in 2021

W 2021 r. w obiektach związanych z nauką i pracą (domy studencki, hotele pracownicze) przebywało najwięcej (3,4 tys.) osób, tj. 43,4% ogółu mieszkańców obiektów zbiorowego zakwaterowania. Liczba osób zamieszkujących w obiektach związanych z opieką i leczeniem (domy pomocy społecznej) wyniosła 2,7 tys., co stanowiło 34,3% ogółu osób przebywających w OZZ. W obiektach systemu pieczy zastępczej oraz placówkach dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przebywało 0,7 tys. osób, tj. 9,6% ogółu mieszkańców OZZ.

Osoby przebywające w obiektach tymczasowego schronienia (placówki dla bezdomnych, placówki dla kobiet w ciąży) stanowiły 6,5% ogółu osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania – ich liczba wyniosła 0,5 tys. Obiekty instytucji wyznaniowych (domy zakonne, klasztory i zgromadzenia osób duchownych) zamieszkiwało 0,3 tys. osób (co stanowiło 3,2% ogółu przebywających w OZZ).

Nową kategorią obiektów zbiorowego zakwaterowania, ujętą w 2021 r. w badaniu obiektów zbiorowego zakwaterowania, były mieszkania chronione (treningowe, wspierane, do usamodzielnienia), w których zostały spisane 63 osoby (tj. 0,8% ogółu mieszkańców OZZ). Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane.

W 2021 r. wśród 7,8 tys. mieszkańców OZZ ponad połowę (4,3 tys., tj. 55,4%) stanowili mężczyźni. Liczba kobiet wynosiła prawie 3,5 tys., tj. 44,6%.

Mężczyźni przeważali wśród mieszkańców hoteli pracowniczych, gdzie ich udział w 2021 r. wyniósł 56,6%, mieszkań chronionych – 66,7% oraz placówek tymczasowego schronienia – 79,7% ogółu mieszkających w tego typu obiektach. Również w obiektach systemu pieczy zastępczej oraz placówkach dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest więcej chłopców, a proporcje według płci kształtują się odpowiednio: 57,5% mężczyźni, 42,5% kobiety.

Z kolei przewaga kobiet występuje w obiektach instytucji wyznaniowych (54,8%). W obiektach z zakresu leczenia i opieki udział kobiet jest zbliżony do udziału mężczyzn (odpowiednio 50,3% i 49,7%).

Rozdział VII

Chapter VII

Zasoby migracyjne

Migration resources

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Przyjmując położenie poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania wyodrębniono:

- migracje wewnętrzne, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju;
- migracje zagraniczne, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) wyodrębniono następujące kategorie migracji:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy;
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy;
- zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Migracje wewnętrzne ludności

7.1. Internal migration of population

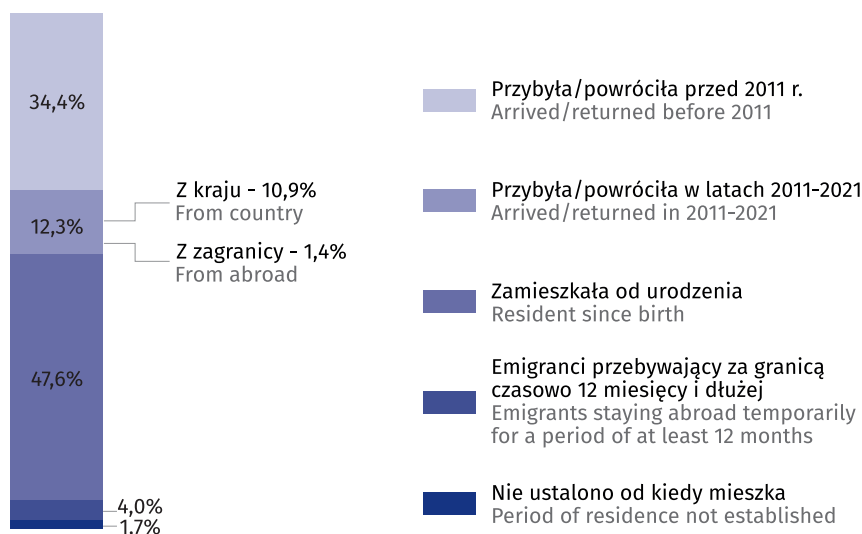
Wyniki NSP 2021 r. wykazały, że 471,4 tys. osób, tj. 47,6% ogółu ludności województwa lubuskiego, nie opuszczało swojej miejscowości na okres 12 miesięcy lub na dłużej (w 2011 r. było to odpowiednio 51,5%). W kraju ludność zamieszkała od urodzenia stanowiła 50,6% całej populacji.

Ponad 2/5 ogółu mieszkańców (46,7%) to migranci, którzy przybyli lub powrócili do miejscowości obecnego zamieszkania – wcześniej mieszkali w innym miejscu przez co najmniej rok – z tego 12,3% (122,2 tys. osób) migrowała w latach 2011–2021, czyli w ostatnim okresie międzyspisywym; 4,0% ludności w czasie spisu przebywało poza granicami Polski 12 miesięcy lub dłużej. Łącznie ludność mobilna stanowiła 50,7% (w spisie w 2011 r. było to 48,2%). W przypadku 1,7% ludności nie ustalono okresu zamieszkiwania w miejscowości aktualnego zamieszkania.

Dla 88,6% ludności przybyłej do województwa lubuskiego w latach 2011–2021 poprzednim miejscem zamieszkania było inne miejsce w kraju, a dla 11,2% – zagranica. Zdecydowanie dominowały więc migracje wewnętrzne, przy czym w porównaniu z poprzednim okresem międzyspisywym (tj. 2002–2011) odsetek osób przybyłych, dla których poprzednim miejscem zamieszkania było

inne miejsce w kraju wyraźnie zmalał (w 2011 r. wynosił 95,8%). W przypadku osób, dla których poprzednim miejscem zamieszkania była zagranica odnotowano ponad 2,5-krotny wzrost udziału (dziesięć lat wcześniej wynosił 4,1%).

Wykres 21. Ludność według okresu zamieszkiwania w obecnej miejscowości
Chart 21. Population according to the period of residence in the current locality

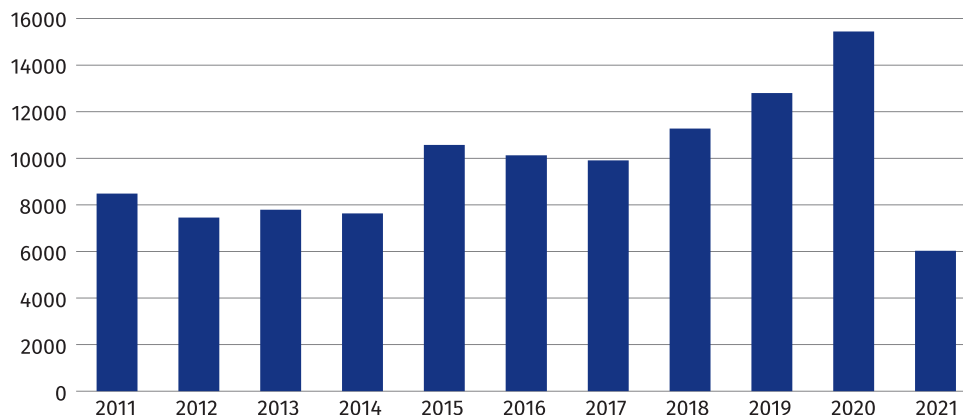

Zwiększyły się dysproporcje w relacji pomiędzy ludnością zamieszkałą od urodzenia w zależności od miejsca zamieszkania. W przypadku mieszkańców wsi – 44,6% mieszkańców zadeklarowało, że mieszka od urodzenia; tak samo odpowiedziało 49,2% mieszkańców miast. W 2011 r. dysproporcje te były mniejsze (od urodzenia mieszkało wówczas 49,9% mieszkańców wsi i 51,8% mieszkańców miast).

Zróżnicowanie terytorialne udziału ludności zamieszkałej od urodzenia w ogólnej liczbie ludności województwa mieści się w przedziale 45,6%–56,2%. Proporcja ta przyjmuje najniższy poziom w województwach: warmińsko-mazurskim, opolskim oraz pomorskim, najwyższy zaś – podobnie jak w poprzednim okresie międzypisowym – w województwie łódzkim.

W latach 2011–2021 przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 108,2 tys. osób – co stanowiło 10,9% ludności województwa (analogiczny wskaźnik w 2011 r. wynosił 9,5%). Odsetek ten w kraju wyniósł 11,2%. Należy podkreślić, że liczba ta nie odpowiada liczbie migracji, jakie miały miejsce w tym okresie – przedstawia liczbę osób, które przynajmniej raz w badanym okresie zmieniały miejsce zamieszkania na terenie kraju po pobycie w innym miejscu w kraju przez co najmniej rok. W 2021 r. (podobnie jak w 2011 r.) badano ostatnią migrację każdej osoby, zatem migracje późniejsze „przystąpiły” migracje z lat poprzednich. Z tego powodu dane o liczbie ludności przybytej według roku przybycia wskazują, że liczba migracji w ostatnich latach była większa niż w latach wcześniejszych.

Wykres 22. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju według roku przybycia^a
 Chart 22. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country by year of arrival^a

a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono roku przybycia do miejscowości aktualnego zamieszkania.
 a The division does not include persons for whom the year of arrival in the locality of current residence was not determined.

W migracjach wewnętrznych przeważał kierunek z miast na wieś (podobnie jak w 2011 r.). Ogólna liczba osób, które w badanym okresie przeniósł się ze wsi do miast była mniejsza od liczby osób, które przeniósł się z miast na wieś. Saldo migracji dotyczące przemieszczeń między terenami miejskimi i wiejskimi było dodatnie dla wsi.

Tablica 15. Migracje wewnętrzne według kierunków w latach 2011-2021
 Table 15. Internal migration by fields in 2011-2021

Obecne miejsce zamieszkania Current place of residence	Poprzednie miejsce zamieszkania Previous place of residence		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
w tys. in thousand			
Ogółem Total	96,9	56,2	40,7
Miasta Urban areas	51,6	27,7	24,0
Wieś Rural areas	45,2	28,5	16,7
w odsetkach in percentage			
Ogółem Total	100,0	58,0	42,0
Miasta Urban areas	53,3	28,6	24,7
Wieś Rural areas	46,7	29,4	17,3

Największy – co do wartości bezwzględnej – napływ i odpływ ludności zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp. oraz w powiatach: zielonogórskim i żarskim. Również w powiecie gorzowskim zanotowano znaczący strumień napływu ludności, natomiast wyraźny odpływ ludności wystąpił w powiecie żagańskim.

W latach 2011–2021 – biorąc pod uwagę ostatnią migrację osób – tylko trzy powiaty miały dodatnie saldo migracji, czyli wielkość napływu migracyjnego do tych powiatów przewyższała wielkość odpływu z ich terytoriów. Były to: miasto na prawach powiatu Zielona Góra – z największym saldem wynoszącym 3,5 tys. osób, powiat gorzowski (3,0 tys.) i zielonogórski (0,6 tys.). Najniższe saldo migracji w badanym okresie odnotowały powiaty: żagański i żarski (po ok. -2,1 tys. osób).

Wśród migracji wewnętrznych w latach 2011–2021 przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, które stanowiły 78,6% wszystkich migracji wewnętrznych. Migracje międzywojewódzkie wyniosły 21,4% (w 2011 r. odpowiednio 75,8% i 24,2%).

Wyniki analizy w odniesieniu do województw poprzedniego i obecnego zamieszkania pozwalają na wskazanie największych strumieni migracyjnych. W dalszym ciągu (w latach 2002–2011 było podobnie) najwięcej przemieszczeń odbywało się pomiędzy województwami sąsiadującymi ze sobą. Największy, co do bezwzględnej wartości, odpływ ludności w latach 2011–2021 z województwa lubuskiego zaobserwowano do województw: wielkopolskiego – 9,9 tys. osób, dolnośląskiego – 9,2 tys. osób, zachodniopomorskiego – 4,5 tys. osób i mazowieckiego – 2,7 tys. osób. W odwrotnym kierunku – do województwa lubuskiego z tych województw przemieściło się także najwięcej osób, odpowiednio z: dolnośląskiego – 6,5 tys. osób, wielkopolskiego – 6,0 tys. osób, zachodniopomorskiego – 5,0 tys. osób i mazowieckiego – 1,5 tys. osób.

7.2. Imigranci przebywający czasowo w województwie lubuskim

7.2. Immigrants staying temporarily in Lubuskie Voivodship

Wyniki NSP 2021 wykazały, że w województwie lubuskim przebywało czasowo 58,2 tys. imigrantów, w tym 37,4 tys. przebywało powyżej 3 miesięcy. Stanowili oni 4,1% ogółu imigrantów przebywających w Polsce czasowo.

W 2021 r. imigranci najczęściej (39,6%) przebywali w województwie lubuskim przez okres od 3 do 12 miesięcy oraz (35,8%) do 3 miesięcy, natomiast co czwarty imigrant przebywał w województwie przez co najmniej 12 miesięcy.

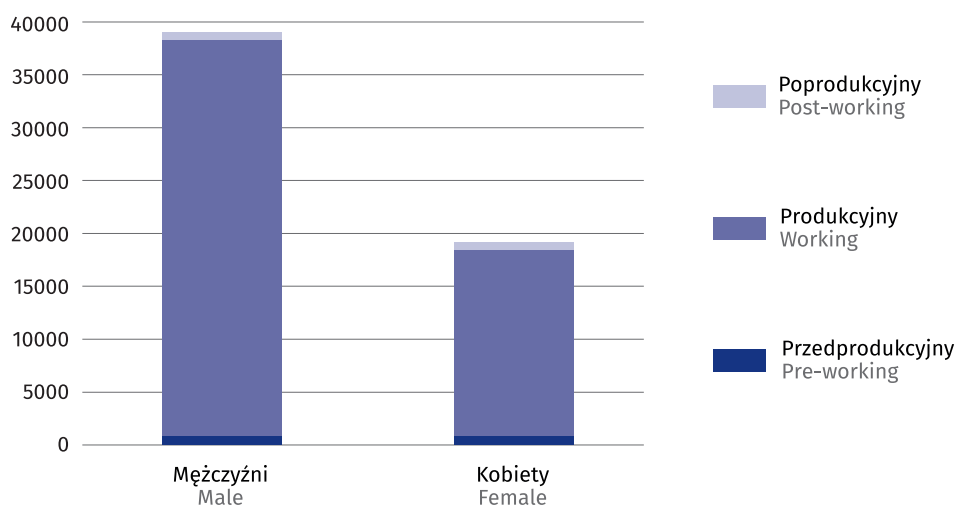
Wśród imigrantów przebywających w województwie czasowo w 2021 r. przeważali mężczyźni, którzy stanowili 67,1% ogółu. Liczebną przewagę mężczyzn nad kobietami (ponad 2-krotną) odnotowano w przypadku europejskich krajów poprzedniego zamieszkania, w tym w przypadku imigrantów z krajów Unii Europejskiej przewaga mężczyzn była ponad 6-krotna.

Najwięcej imigrantów przybyło z krajów sąsiednich – z Ukrainy 41,0 tys. osób, co stanowiło 70,3% ogółu imigrantów. Na drugim miejscu znalazły się Niemcy, z których przybyło 3,8 tys. (6,5%) imigrantów (prawie co czwarty imigrant w kraju). Względnie licznie reprezentowani byli też imigranci z Białorusi – 1,3 tys. (2,2%), Gruzji – 1,1 tys. (1,8%), Mołdawii – 0,8 tys. (1,4%) i Bułgarii – 0,5 tys. (0,8%).

Wykres 23. Imigranci przebywający w województwie lubuskim czasowo według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.

Chart 23.

Immigrants staying in Lubuskie Voivodship temporarily by economic age groups and sex in 2021

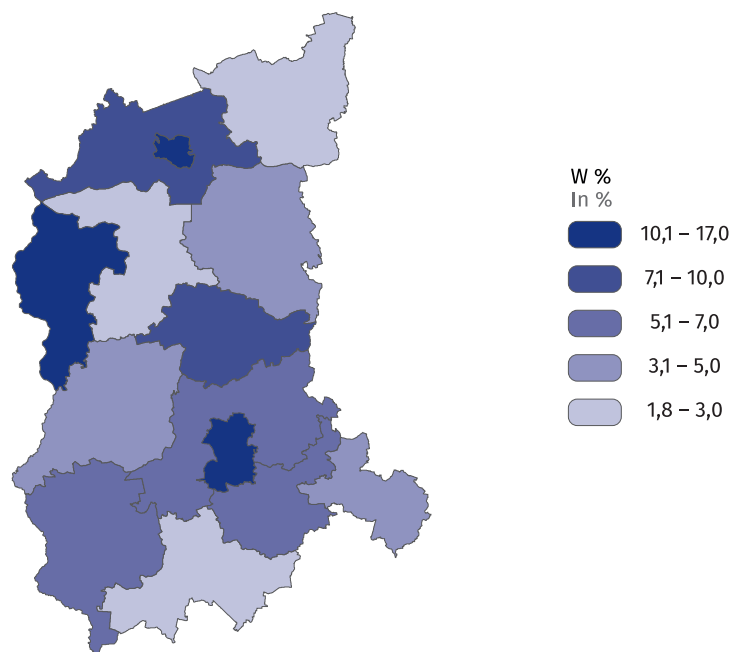

Imigranci są stosunkowo młodą subpopulacją. Większość (94,6%) z nich była w wieku produkcyjnym. Dzieci i młodzież (osoby w wieku 0-17 lat) stanowiły 3,0% ogółu imigrantów przebywających czasowo w Polsce, a osoby starsze (kobiety, które przekroczyły 60 rok życia i mężczyźni, którzy przekroczyli 65 rok życia mężczyźni) – 2,4%.

Mapa 19. Imigranci przebywający w województwie lubuskim czasowo w 2021 r.

Map 19.

Immigrants staying in Lubuskie Voivodship temporarily in 2021

Rozmieszczenie imigrantów na terenie województwa nie jest równomierne. Ponad połowa (55,6%) z nich przebywała na terenie czterech powiatów (Zielonej Góry, Gorzowa Wlkp., słubickiego i świebodzińskiego). Najwięcej – 17% wszystkich imigrantów przebywających czasowo w województwie lubuskim mieszkało w Zielonej Górze, znaczny odsetek w powiecie słubickim i Gorzowie Wlkp. (po ok. 14%), a w powiecie świebodzińskim – 10,0%. Najmniej imigrantów mieszkało w powiecie strzelecko-drezdeneckim (1,8%) oraz żagańskim (2,1%).

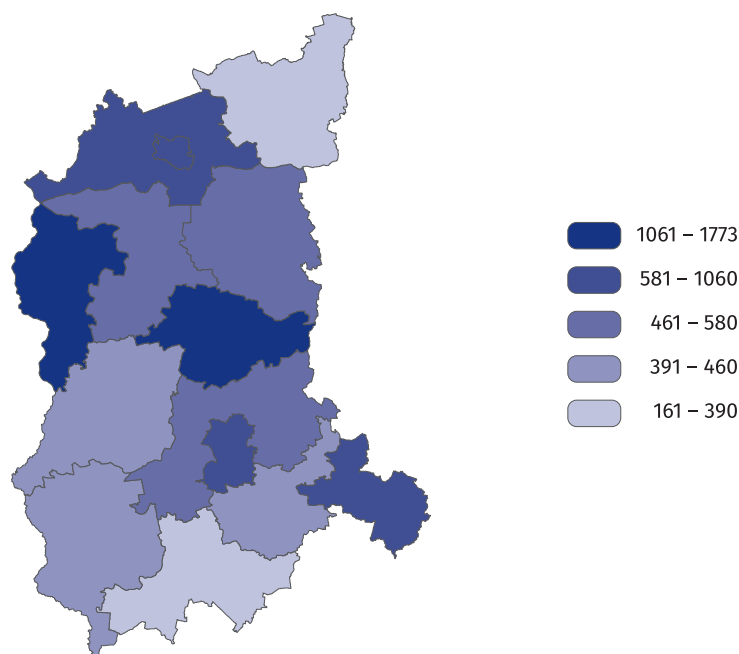
Obserwowana jest wyraźna korelacja pomiędzy miejscem zamieszkania imigrantów a stopniem rozwoju gospodarczego i społeczno-ekonomicznego powiatów. Niska stopa bezrobocia, wyższy wskaźnik zatrudnienia z pewnością podnosi atrakcyjność danego powiatu i stwarza przesłanki do wartościowania tych obszarów przez grupy imigrantów.

Współczynnik imigracji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniósł 587 (w kraju – 377). Województwo lubuskie znajdowało się w grupie województw o najwyższym współczynniku imigracji, wraz z województwem mazowieckim (662 osoby) i dolnośląskim (538 osób).

Biorąc pod uwagę liczbę imigrantów w odniesieniu do liczby mieszkańców w danym powiecie, najwyższe współczynniki na 10 tys. ludności odnotowano w powiecie słubickim (1773 osoby) i świebodzińskim (1062 osoby), najniższe zaś w żagańskim (161 osób) i strzelecko-drezdeneckim (219 osób).

Mapa 20. Imigranci przebywający w województwie lubuskim czasowo na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.

Map 20. Immigrants staying in Lubuskie Voivodship temporarily per 10 thousand residents in 2021

7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą

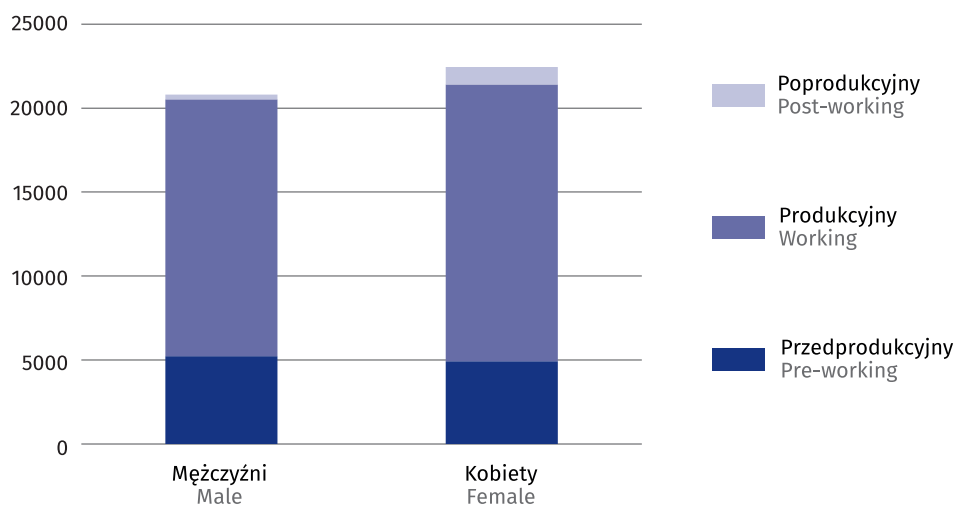
7.3. Emigrants staying abroad temporarily

Wyniki spisu ludności w 2021 r. wykazały, że w momencie spisu 43,2 tys. osób mających stałe miejsce zamieszkania w województwie przebywało czasowo poza krajem. Oznacza to, że średnio na każde 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 436 osób przebywających czasowo za granicą (w kraju 381). W spisie pozyskano – oprócz danych dotyczących podstawowych cech demograficznych emigrantów – informacje o okresie przebywania za granicą, umożliwiające wyodrębnienie emigracji krótkookresowych i długookresowych. W spisie ludności i mieszkań z 2011 r. informacje dotyczące emigrantów czasowych obejmowały osoby przebywające za granicą powyżej 3 miesięcy, natomiast zakres spisu 2021 był szerszy i uwzględniał również stałych mieszkańców Polski przebywających za granicą czasowo do 3 miesięcy.

W 2021 r. 92,3% emigrantów (39,9 tys. osób) stanowili emigranci długookresowi, którzy przebywali za granicą 12 miesięcy lub dłużej. Pozostałe 7,7% (3,3 tys. osób) to emigranci krótkookresowi, czyli osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy. Wśród emigrantów przebywających za granicą 12 miesięcy lub dłużej przeważały kobiety, które stanowiły 52,6% mieszkańców województwa przebywających poza krajem.

Emigranci to w większości osoby młode, 73,5% z nich było w wieku produkcyjnym. Dzieci i młodzież (osoby w wieku 0–17 lat) w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 23,5% ogółu emigrantów, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 3,0%. W tej grupie wieku było ponad trzykrotnie więcej kobiet niż mężczyzn.

Wykres 24. Emigranci przebywający czasowo za granicą według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.
Chart 24. Emigrants temporary staying abroad by economic age groups and sex in 2021

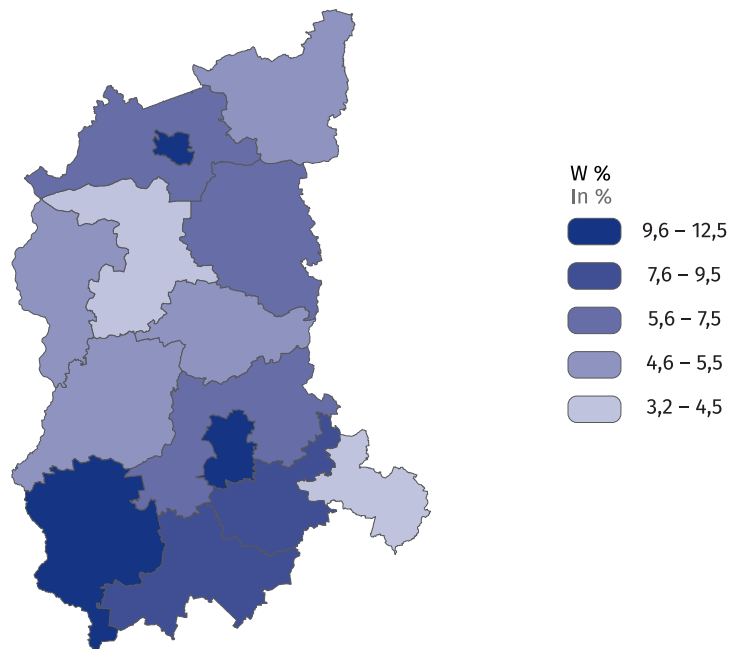

Emigranci z województwa lubuskiego przebywali na wszystkich kontynentach, jednak najwięcej osób (80,9%) przebywało w krajach europejskich (35,0 tys. osób), w tym 24,9 tys. emigrantów przebywało w krajach Unii Europejskiej.

Zdecydowanie najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej były Niemcy, gdzie przebywało 15,4 tys. osób, tj. 35,7% wszystkich emigrantów. Na drugim miejscu znalazła się Wielka Brytania – 19,6%. Emigracja do tych dwóch krajów stanowiła ponad połowę wszystkich emigracji czasowych. Znacząca liczba mieszkańców województwa przebywała również w Holandii – 8,0%, Irlandii – 3,6%, Norwegii – 2,6% oraz Stanach Zjednoczonych – 1,8%.

Mapa 21. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.

Map 21. Emigrants staying abroad temporarily in 2021

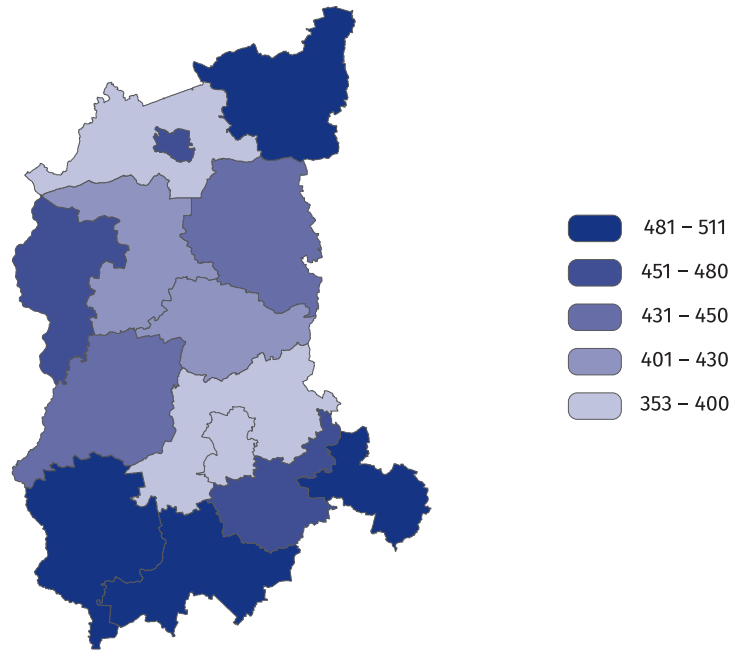
Najwięcej osób przebywających w 2021 r. za granicą przed wyjazdem mieszkało w Gorzowie Wlkp. 5,4 tys. (12,4%), Zielonej Górze 5,2 tys. (12,1%) oraz w powiecie żarskim 4,6 tys. (10,7%).

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 436 emigrantów, przy średniej dla ogółem emigrantów z kraju 381 osób. Najbardziej intensywny odpływ ludności za granicę na pobyt czasowy odnotowano dla województwa podkarpackiego – 642 osoby.

Biorąc pod uwagę liczbę emigrantów w odniesieniu do liczby mieszkańców w danym powiecie, najwyższe współczynniki na 10 tys. ludności odnotowano w powiecie żagańskim (511 osób), żarskim (494 osoby), wschowskim (487 osób) i strzelecko-drezdeneckim (485 osób), najniższe zaś w gorzowskim (353 osób) i Zielonej Górze (374 osoby).

Mapa 22. Emigranci przebywający czasowo za granicą na 10 tys. mieszkańców w 2021 r.

Map 22. Emigrants staying abroad temporarily per 10 thousand residents in 2021

UWAGI OGÓLNE

Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2021

Ramy tematyki narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r., zakres, forma, tryb, granice obowiązków statystycznych określone zostały w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1775, z 2020 r. poz. 1486, z 2021 r. poz. 615, z 2021 r., poz. 1143), dalej: ustawa o NSP 2021);
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 955);

oraz:

- rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE L 218 z 13.8.2008, str. 14);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych;

Zgodnie z zapisami ustawy o NSP 2021, spis ludności i mieszkań realizowany był w terminie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

W części Aktywność ekonomiczna – dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 25 do 31 marca 2021 r.).

Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2021 realizowany był jako badanie pełne i obejmował:

- osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami – dotyczyło to również osób czasowo lub na stałe przebywających za granicą, jeśli nie wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce;
- osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania;
- mieszkania, budynki, obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz zamieszkane pomieszczenia niebędące mieszkaniami.

Spis nie obejmował:

- szefów oraz cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków ich rodzin oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów międzynarodowych lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;

- mieszkań, budynków, obiektów oraz pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

Podstawowe cele spisu

Najważniejszymi założonymi celami spisu powszechnego ludności i mieszkań są:

1. zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł, w szczególności ze źródeł administracyjnych;
2. dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;
3. zaprezentowanie zmian w liczbie ludności i zasobach mieszkaniowych w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu (NSP 2011), wraz z szeroką charakterystyką zarówno poszczególnych zbiorowości, jak i przebiegu podstawowych procesów, w tym: o stanie i strukturze demograficzno-społecznej i ekonomicznej ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce, o rozmiarach i kierunkach mobilności ludności, aktywności ekonomicznej, a także o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, ich jakości oraz efektywnym wykorzystaniu;
4. zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec Unii Europejskiej oraz ONZ;
5. dostarczenie danych statystycznych na potrzeby tworzenia i aktualizacji operatów zarówno dla ustalania stanu i struktury ludności według cech demograficznych, społecznych i ekonomicznych, jak i losowania prób do badań reprezentacyjnych prowadzonych w latach popisowych w gospodarstwach domowych.

Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2021 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

Na przełomie 2016/2017 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

- 1) Geograficzna charakterystyka ludności – miejsce zamieszkania.
- 2) Demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny, pozostawanie w związku niesformalizowanym, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa.
- 3) Gospodarstwa domowe i rodziny – wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie.
- 4) Wykształcenie – poziom wykształcenia.
- 5) Niepełnosprawność: biologiczna i prawna.
- 6) Migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym emigracja i imigracja czasowa, kraj poprzedniego zamieszkania; kraj wyjazdu, fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą; miejsce zamieszkania rok przed spisem.

- 7) Narodowość i język używany w domu.
- 8) Wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego).
- 9) Ekonomiczna charakterystyka osób, w tym: bieżąca aktywność ekonomiczna – pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących.
- 10) Źródło utrzymania osób.
- 11) Dojazdy do pracy.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) Rodzaj zamieszkaných pomieszczeń.
- 2) Charakterystyka mieszkań, w tym status zamieszkania mieszkania (zamieszkane, niezamieszkane), tytuł prawny do zajmowanego mieszkania, własność mieszkania, wielkość mieszkania, w tym: liczba izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania oraz rodzaj stosowanego paliwa/źródła energii stosowanego do ogrzewania mieszkania (dotyczy mieszkań zamieszkaných).
- 3) Charakterystyka budynków z lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok oddania do użytku, wyposażenie budynków w urządzenia techniczne (wodociąg, kanalizacja, gaz z sieci, centralne ogrzewanie).

Źródła danych

Rejestry administracyjne i systemy informacyjne

Zakres informacyjny powszechnego spisu ludności i mieszkań 2021 został zebrany o całej populacji podlegającej badaniu metodą mieszaną, tzn. z rejestrów administracyjnych oraz danych zebranych bezpośrednio od respondentów przy pomocy elektronicznego formularza spisowego z wykorzystaniem samospisu internetowego, wywiadu telefonicznego i wywiadu z udziałem rachmistrza spisowego.

W NSP 2021 wykorzystanych zostało ok. 35 głównych rejestrów i systemów informacyjnych. Jako priorytetowe należy wymienić: Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności oraz gminne zbiory meldunkowe w zakresie danych o ludności; zbiory danych z systemu ZUS dotyczące płatników składek, osób ubezpieczonych oraz osób pobierających emeryturę lub rentę, świadczenie lub zasiłek przedemerytalny, rentę socjalną, świadczenia pieniężne wypłacane samoistnie; Centralny Wykaz Ubezpieczonych (NFZ) – w zakresie danych o osobach objętych systemem ubezpieczeń zdrowotnych; Ewidencja gruntów i budynków, Państwowy rejestr granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa – w zakresie danych o budynkach i lokalach; Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju, a także dane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, KRUS-u, Systemu Pobyt (UDsC), systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym), Systemu Informacji Oświatowej (SIO), z systemów informacyjnych powiatowych urzędów pracy o osobach bezrobotnych i o osobach poszukujących pracy; dane z systemów pomocy społecznej o świadczeniobiorcach oraz o osobach ubiegających się o przyznanie świadczeń.

Dodatkowo zastosowanie znalazły dane pochodzące z pozaadministracyjnych źródeł tj. od: operatorów publicznych sieci telekomunikacyjnych, przedsiębiorców prowadzących sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w zakresie dystrybucji lub obrotu paliwami

gazowymi, w zakresie przesyłu i wytwarzania energii cieplnej, dla których odbiorcą końcowym dokonującym zakupu są gospodarstwa domowe.

Uznano, że zakwalifikowane rejestry i systemy administracyjne zostaną wykorzystane jako:

- a. bezpośrednie źródło danych;
- b. źródło informacji do utworzenia wykazu podmiotów objętych spisem (wykaz osobowo-adresowo mieszkaniowy);
- c. źródło informacji do imputacji, szacowania danych, porównań i określenia jakości danych.

Elektroniczny formularz spisowy

W spisie 2021 wykorzystywano formularz dostępny wyłącznie w formie elektronicznej.

Była to interaktywna aplikacja składająca się z kilku części: dane osoby (z którą przeprowadzany był spis lub która dokonywała samospisu), ustalenie adresu zamieszkania osoby, osoby w mieszkaniu/pomieszczeniu niebędącym mieszkaniem/obiekcie zbiorowego zakwaterowania, osoby przebywające za granicą, relacje rodzinne, kwestionariusze osobowe zawierające pytania z zakresu charakterystyki demograficzno-społecznej migracyjnej, narodowo-etnicznej, wyznaniowej i dotyczące aktywności ekonomicznej osób oraz kwestionariusz mieszkaniowy zawierający pytania w zakresie opisu mieszkania i budynku.

Przyjęto zasadę, że osoba dorosła, która jako pierwsza zalogowała się do aplikacji spisowej, podawała informacje o mieszkaniu i wszystkich osobach w nim zamieszkałych, ustalała skład osobowy mieszkania, określała relacje rodzinne pomiędzy osobami. Następnie wypełniane były kwestionariusze osobowe osób zamieszkałych pod danym adresem.

Formularz elektroniczny wsparty był słownikami:

- a) miejscowości – miejscowość, województwo, powiat, gmina;
- b) krajów zamieszkania;
- c) krajów urodzenia;
- d) krajów obywatelstwa;
- e) etnonimów z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- f) języków z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- g) wyznań z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- h) rodzajów paliwa i źródeł energii – do określenia sposobu ogrzewania mieszkania;
- i) zawodów i specjalności. Słownik ten co do formy opierał się w głównej mierze na zawodach (grupach zawodów) opisanych w Klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) na trzech lub czterech znakach. Słownik uzupełniono o zawody z KZiS występujące na sześciu znakach, które dobrze reprezentowały zbiorczą, czteroznakową grupę zawodów. W ograniczonej mierze wykorzystane zostały również popularne synonimy często używane w mowie potocznej;
- j) rodzajów działalności nierolniczej. Słownik został oparty na grupach rodzajów działalności oznaczonych w PKD 2007 trzema cyframi. Dokonano także uzupełnienia o niektóre nazwy klas, a także nieliczne synonimy rodzajów działalności występujące w mowie potocznej.

Aplikacja spisowa została również przystosowana na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Osoby głuche i głuchonieme miały możliwość skorzystania z internetowej aplikacji do samospisu, która spełniała normy WCAG 2.0 (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych).

Osoby, które nie miały dostępu do Internetu mogły skorzystać z miejsc spisowych w najbliższym urzędzie gminy, gdzie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, była zapewniona obsługa również w języku migowym.

Przygotowano 4 wersje językowe aplikacji spisowej. Oprócz języka polskiego aplikacja była dostępna w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Przygotowana została także odrębna aplikacja elektroniczna w celu realizacji spisu ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania przekazywali zarządzający tymi obiektami, w zakresie posiadanej dokumentacji. Aplikacja zawierała podstawowe informacje o typie obiektu i osobach w nim przebywających. Uzupełniająco i niezależnie, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania mogły samodzielnie przekazywać dane na swój temat poprzez samospis internetowy lub na żądanie poprzez wywiad telefoniczny.

Wybrane pojęcia i definicje spisowe

W rozdziale zaprezentowane zostały pojęcia i definicje spisowe, niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu 2021 w zakresie stanów ludności oraz jej charakterystyki demograficzno-społecznej.

Na podstawie wyników NSP 2021 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

1. Ludność według definicji krajowej.
2. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności według definicji krajowej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność według definicji krajowej. Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu m.in:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
2. Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące. Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/ gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce. Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali

tam ujęci jako ludność według definicji krajowej). Analogicznie wyodrębniana jest ludność dla poszczególnych miejscowości statystycznych.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- a) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- b) osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności według definicji krajowej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 roku).

Ekonomiczne grupy wieku Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18-44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Stan cywilny – sytuacja prawna osoby określona na podstawie odpowiednich aktów stanu cywilnego. Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Migracje zagraniczne -to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy. W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający od 3 do 12 miesięcy,
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały to migracje związane z osiedleniem się w innym kraju na stałe (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy, przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 12 miesięcy,
- jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Migracje wewnętrzne - to przemieszczenia ludności w granicach kraju.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- wewnątrzwojewódzkie, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- międzypowiatowe, czyli przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- wewnątrzpowiatowe, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

Klasyfikując migracje wewnętrzne według charakteru administracyjnego obszarów, między którymi miała miejsce wędrówka, rozróżniamy następujące kierunki migracji:

- ze wsi do miast,
- z miast na wieś,
- z miast do miast,
- ze wsi na wieś.

Czasowe migracje wewnętrzne - to migracje związane z pobytem czasowym poza miejscem stałego zamieszkania trwającym lub zamierzającym trwać dłużej niż 3 miesiące.

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem.

Język używany w kontaktach domowych – dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych. Język używany w rodzinnych kontaktach domowych nie odnosi się do znajomości języków obcych.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także – wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, ekster-nistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii zalicza się osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licen-cjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczyciel-skich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej), do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukoń-czenia szkoły średniej. Do tej kategorii zalicza się również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;

- f) średnie ogólnokształcące – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub które ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem;
- g) średnie zawodowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy;
- j) podstawowe ukończone – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Statystyczny podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia trzy podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku,
- osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiada/ją, ale odczuwa/ją ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych rozróżnia się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Należy podkreślić, że zbierane w ramach NSP 2021 dane odnoszące się do posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, były gromadzone na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta) - zgodnie z przepisami ustawy o NSP'2021.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, hotelarskie, zdrowotne bądź inne, które są związane z zamieszkaniem/przebywaniem zwykle większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania zalicza się m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, placówki dla bezdomnych, klasztory, domy zakonne.

Bezdomny to osoba, która z różnych przyczyn – ekonomicznych, rodzinnych lub administracyjnych - deklaruje brak stałego miejsca zamieszkania. Do osób bezdomnych nie należy zaliczać takich, które są pozbawione dachu nad głową z powodu wypadków losowych (kataklizmów, powodzi, pożarów itp.).

Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w zakresie ludności w NSP 2021

1. Grupowania i klasyfikacje, określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów.
2. The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 1997).
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006)International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).

General remarks

Legal basis, deadline and the scope of the 2021 Census

The frames of the 2021 population and housing census subject matters, its scope, form, mode, statistical obligations limits were provided for in following legal acts

- Act of August 9, 2019 on the National Population and Housing Census 2021 (Journal of Laws of 2019, item 1775, of 2020, item 1486, of 2021, item 615, of 2021, item 1143), hereinafter: the Census 2021 Act;
- Act of June 29, 1995 on Official Statistics (Journal of Laws of 2021, item 955), hereinafter: the Act on Official Statistics.

and

- Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses (Official Journal of the European Union, L 218, 13.8.2008, p. 14);
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (Official Journal of the European Union, L 119, 04.05.2016, p. 1) on the principles for processing personal data;
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland) (OJ L 87, 31.3.2009, p. 164). L 87, 31.3.2009, p. 164), as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality;

In accordance with the provisions of the Census Act 2021, the Population and Housing Census was implemented from April 1 to September 30, 2021, as of March 31, 2021.

In the Current Activity section, the reference period was additionally the week ending on the survey reference date (i.e. the period from March 25 to March 31, 2021).

The 2021 Census was conducted as a complete survey and included:

- a) individuals who permanently reside and temporarily reside in dwellings, buildings, and other premises other than a dwelling - this also applied to persons temporarily or permanently staying abroad, if they had not deregistered from permanent residence in Poland;
- b) natural persons not having residence;
- c) dwellings, buildings, collective living quarters and premises other than a dwelling.

The census did not include:

- a) heads and foreign staff of diplomatic representations and consular offices of foreign countries, their family members and other persons enjoying privileges and immunities under the laws, international agreements or generally recognized international customs;

- b) apartments, buildings, facilities and premises owned by diplomatic representations and consular offices of foreign countries.

Main objectives of the 2021 Census

In light of the dynamic changes occurring in socio-economic life, access to objective information, which is then the basis for making strategic decisions, becomes crucial. Population statistics and general family, social, economic, and housing characteristics of individuals are essential for studying and defining social, environmental, and regional policies in individual countries as well as larger communities/communities, including the European Union and the United Nations. Statistical data are both a starting point for the planning and implementation of short- and long-term policies, enable their ongoing monitoring, but also make it possible to assess the scale of events and phenomena occurring ad-hoc, requiring immediate decisions.

Having up-to-date, good quality and comparable data makes it possible to capture the processes taking place, to determine their trends and thus to react adequately. The value of the information collected for scientific and historical research is also not insignificant.

In view of the above, the most important assumed objectives of the population and housing census are:

- 1) to meet the information needs of the country, especially to collect information that cannot be obtained from other sources, especially from administrative sources;
- 2) to provide information at the level of units of the country's basic administrative division;
- 3) to present changes in the number of population and housing resources in comparison with the results of the previous census (Census 2011), together with a broad characterization of both the individual populations and the course of the basic processes, including: the status and demographic, social and economic structure of the population households and families living or staying in Poland, the size and directions of population mobility, economic activity, as well as the size of housing resources, their quality and effective use;
- 4) to collect information necessary for fulfilling Poland's international obligations towards the European Union and the United Nations;
- 5) to provide statistical data for the needs of creating and updating the survey data, both for determining the condition and structure of the population by demographic, social and economic characteristics and for drawing samples for sample surveys conducted in the post-census years in households.

Information scope of the 2021 Census

When determining the scope of the 2021 Census, an analysis of the use of the results of the previous census was carried out, as well as an analysis of new information needs. The possibility of obtaining this information from other sources, mainly from public administration information systems, as well as the need to maintain full comparability of data in time and international obligations specified in Regulation No. 763/2008 were also taken into account.

At the turn of 2016/2017, public consultations were conducted, in which comments and demand for census data were collected from central and local offices, local governments, research centers, national and ethnic associations and religious institutions.

As a result of these activities, the following main topics were established:

- 1) Geographical characteristics of the population – place of residence,
- 2) Demographic characteristics of persons- sex, age, marital status, being in an informal relationship, country of birth, country of citizenship;
- 3) Households and families – the number and size private households and families, number and types of family nucleus, family type (two-parent or one-parent family), household status
- 4) Education – level of education
- 5) Biological and legal disability.
- 6) Internal and international migration, including temporary emigration and immigration, the country of previous residence; country of departure, ever living abroad; place of residence one year before the census,
- 7) Nationality and language used at home;
- 8) Religion affiliation (membership of a church or religious association);
- 9) Economic characteristics of persons, including: current economic activity – the employed, unemployed, economically inactive persons, professional characteristics of the employed;
- 10) Source of maintenance.

Commuting to work

The following topics were established in the area of ‘Housing and buildings’:

- 1) Type of inhabited living quarters;
- 2) Characteristics of dwellings including occupancy status (inhabited, uninhabited), tenure status to occupied dwelling, ownership of dwelling, the size of dwelling including: number of rooms and useful floor area of dwellings, equipping dwellings with sanitary and technical installation, heating method of dwelling and type of fuel/source of energy to heat the dwelling (for inhabited dwellings);
- 3) Characteristics of buildings with dwellings, including: type of building, type of ownership of building, number of dwellings in building, year of building’s completion, equipping buildings with technical facilities (water supply system, sewage system, gas supply system, central heating).

Data sources in the 2021 Census

Administrative registers and information systems used for the census

The information scope of the 2021 Census was collected about the entire population to be surveyed using a mixed method, i.e. from administrative registers and data collected directly from respondents by means of an electronic census form using online self-reporting, telephone interview, and interview with a census enumerator.

Approximately 35 major registers and information systems were used in the 2021 Census. The following should be mentioned as priorities: the Universal Electronic System for Registration of the Population and registration collections of gminas in the field of population data; sets of data from the Social Insurance Institution system concerning payers of contributions, insured persons and persons receiving pensions, pre-retirement benefits or allowances, social pensions,

self-paid cash benefits; Central Register of Insured Persons – with regard to data on persons covered by the health insurance system; Land and building register, National Register of Boundaries and Area of Administrative Units of Poland - as regards data on buildings and premises; The National Official Register of Territorial Division of the Country, as well as data from the State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons, Agricultural Social Insurance Fund, the Pobyt System, the POL-on System (integrated information system on Polish science and higher education), the Educational Information System, and information systems of powiat employment offices on the unemployed and job seekers; data from social welfare systems on benefit recipients and claimants.

Additionally, data from non-administrative data sources were used, i.e. from: operators of public telecommunication networks, entrepreneurs selling and distributing electric energy, entities conducting activity within the scope of collective sewage disposal and collective water supply, within the scope of distribution or trading in gaseous fuels, within the scope of transmission and generation of heat energy, for which the final customer purchasing are households.

It was considered that the eligible administrative registers and systems would be used as:

- a) a direct source of data;
- b) a source of information for creating a list of entities to be enumerated in the census (personal/address/housing list);
- c) a source of information for imputation, data estimation, comparisons and data quality determination.

Electronic census form

The 2021 Census used an electronic-only form. It was an interactive application that consists of the following parts: data of the person (with whom the census was carried out or who did the online self-enumeration), determining the person's address of residence, persons in a dwelling/premises other than a dwelling/collective living quarters, persons staying abroad, family relations, personal questionnaires containing questions on demographic-social, migration, national or ethnic, religion and economic activity characteristics of the persons and a housing questionnaire containing questions on the description of the dwelling and the building.

It was assumed that the adult who first logged on to the census application provided information about the dwelling and all persons living there, established the personal composition of the dwelling, and defined family relations between persons. Subsequently, personal questionnaires were filled in for persons residing at the given address.

The electronic form was supported by dictionaries of:

- a) localities – locality, voivodship, powiat, gmina;
- b) countries of residence;
- c) countries of birth;
- d) countries of citizenship;
- e) ethnonyms with open text capabilities;
- f) languages used at home with open text capabilities;
- g) religion denominations with open text capabilities;
- h) fuel types and energy sources – to determine the method of heating the dwelling;

- i) occupations and specialties. This dictionary was mainly based on occupations (groups of occupations) described in the Classification of Occupations and Specialties (KZiS) in three or four characters. The dictionary was supplemented with occupations from the KZiS-occurring on six characters, which represented well the collective, four-character group of occupations. Also used to a limited extent are popular synonyms often used in colloquial speech;
- j) non-agricultural activities. The dictionary is based on groups of activities denoted by three digits in Polish Classification of Activities (PKD code) 2007. Additions have also been made to include some class names, as well as the few synonyms for types of activities found in colloquial speech.

The census app has also been adapted for persons with disabilities. Deaf and deafblind persons were able to use a web-based self-reporting application that met Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 standards. Those who did not have access to the Internet could use the census sites in the nearest municipal office, where, in accordance with the Act of August 19, 2011 on Sign Language and Other Means of Communication, service was also provided in sign language.

Four language versions of the census application were prepared. Apart from Polish, the application was available in English, Russian and Ukrainian.

A separate electronic application was also prepared for the purpose of carrying out a census in collective living quarters (CLQs). Data on persons staying in CLQs were submitted by the managers of these facilities, within the scope of the available documentation. The application contained basic information on the type of facility and persons staying there. Complementarily and independently, persons staying in CLQs were able to provide on their own through an online self-enumeration or upon request through a telephone interview.

Selected census terms and definitions

The chapter presents census concepts and definitions necessary for the proper interpretation of the results of the 2021 Census in terms of population size and its demographic and social characteristics.

Based on the results of the Census 2021, the following population categories were distinguished:

1. Population by the national definition.
2. Residents (resident population).

In all tables of publications, the information refers to the category of population as defined by the national definition - hereinafter referred to as "population".

Population by the national definition. This category, from the point of view of the inhabitants of the gmina, i.e. the smallest administrative division of the country, includes the following groups:

1. Persons living permanently - these are persons who declared in the census that a given gmina is their permanent place of residence (regardless of whether they are registered there for permanent residence or not) and - at the time of the census:
 - a) were present (lived in the gmina),
 - b) were absent, but their absence was less than 3 months,

- c) have been absent for more than 3 months, but their absence was due to, among others:
 - being in a penitentiary or investigative facility,
 - staying abroad.
2. Persons staying temporarily for more than 3 months. It applies to persons who declared in the census that their permanent place of residence is another gmina in the country, while they stayed in the place/gmina of the census temporarily (for more than 3 months) for the following reasons: study, work, family or housing conditions, treatment or rehabilitation, being in a nursing home.

The category of the actual population of a given gmina did not include persons who came from abroad for a temporary stay, i.e. those who did not have permanent residence in Poland. The category also does not include permanent residents of a given gmina who, at the time of the census, stayed outside the gmina for more than 3 months for reasons other than staying in a prison or staying abroad, i.e. persons who temporarily stayed in another gmina of the country (in accordance with the adopted definition, these persons were included there as the population according to the national definition). Similarly, the population for individual statistical localities is distinguished.

Resident population (residents). Residents from the point of view of the inhabitants of the commune include:

1. Permanent residents, except for persons residing outside their place of residence (gmina) for at least 12 months - regardless of their place of residence (in the country or abroad). The exceptions are Polish diplomats on posts and soldiers stationed on foreign military missions who, despite staying abroad, have been included as permanent residents of Poland (according to the recommendations of the UNECE and the Eurostat).
2. Persons temporarily residing in the gmina for at least 12 months, who came from another place in the country or from abroad (foreigners without permanent residence in Poland).

The following criteria were adopted as the criterion of population movement when distinguishing the category of residents (similarly to the population according to the national definition): study, work, family and housing conditions, treatment and rehabilitation, stay in a nursing home. This means that people staying in prisons or detention centers - regardless of the length of absence - are counted as residents of the locality where they lived before their "forced" departure.

Age of individuals is determined by the number of years completed as determined by comparing the full date of birth to the date of the census (known as the critical moment, March 31, 2021).

Economic age groups. The working age population is understood as the working age population. The ages of 18-64 were assumed for men, and 18-59 for women. Among the working-age population, the mobile age, i.e. aged 18-44, and the non-mobility age, i.e. men - 45-64, women - 45-59, are distinguished. The non-working age population is understood as the pre-working age population, i.e. up to 17 years of age and the post-working age population, i.e. men - 65 years and more, women - 60 years and more.

Marital status - due to national laws that set a lower age limit for marriage, censuses assume that marital status is defined for persons age 15 and older.

Under Polish law, there are four categories of marital status:

- single – persons who have never been legally married;
- married – persons whose marriage was contracted in accordance with secular law;
- widowed – persons whose legal marriage has ceased to exist because of the death of a spouse;
- divorced – persons whose marriage has been dissolved by a court decision.

Persons whose marriage has been legally separated by the court – continue to be married.

International migrations - are departures from the country of permanent residence (emigration) or arrivals to the country (immigration) in order to live permanently or for a temporary stay. In the UN recommendations, international migration is defined as the fact of changing the country of main residence, where main residence means the place where a person spends most of his time during a certain period; the length of this period may be - depending on the legal regulations adopted in individual countries - 3 months, 6 months, most often at least 12 months.

Taking the length of stay (absence) as the observation criterion, migrations are divided into:

- **short-term** - temporary stay from 3 to 12 months,
- **long-term** – temporary stay at least 12 months plus permanent residence – regardless of the period of residence.

Migrations for permanent residence are migrations related to settling in another country for permanent residence (in the light of Polish law: immigration is registration for permanent residence, and emigration - deregistration from permanent residence in Poland).

Temporary migrations are migrations related to a temporary stay lasting more than 3 months. In a broader sense, the term can cover all non-definitive migrations, i.e. not for settlement, and thus according to the division recommended by the UN - long-term and short-term migrations.

Migrant is a person who changes his place of residence.

Emigrant is a person moving from a country abroad for permanent residence or for temporary stay.

Immigrant is a person who came from abroad to a country for permanent residence or for temporary stay.

Country of birth – in accordance with international recommendations, the country of birth had to be specified by referring to the state borders valid at the moment of Census, and not on the day of birth, e.g. if a person was born in Vilnius, the country of birth should be Lithuania, regardless of the year of birth. Such a solution was applied with a view to ensuring comparability, and especially to avoiding data duplication on the international scale.

Citizenship is defined as a particular connection (legal bond) between a person and the State. It does not show the ethnic origin and is not depended on nationality. For those who did not have citizenship of any country, there was an option to answer: do not have citizenship of any country. If the census respondent had citizenship of several countries, a hierarchy of indications was used: Poland, EU countries, third countries.

Foreigner is any person who does not have Polish citizenship, regardless of the fact of having or not having citizenship(s) of other countries. Foreigners who came to Poland for permanent residence are treated as permanent residents, while others, depending on the time of actual stay in our country:

- as temporarily residing (short-term immigrants) - in the case of staying for less than 12 months,
- as residents (long-term immigrants) - in the case of staying for at least 12 months.

Stateless person is a person who does not have the citizenship of any country (stateless persons are considered foreigners).

Internal migrations - are movements of people within the borders of the country.

As part of internal migrations, the following migrations are distinguished:

- inter-voivodship, i.e. population movements from one voivodeship to another,
- intra-voivodship, i.e. changes of place of residence within the same voivodeship,
- inter-powiat, i.e. population movements from one powiat to another,
- intra-powiat, i.e. changes of place of residence within the same powiat.

When classifying the internal migrations in terms of administrative character of the territories among which there was a movement, following directions of migration are distinguished:

- from urban to rural areas,
- from rural to urban areas,
- from one urban area to another,
- from one rural area to another.

Temporary internal migrations - are migrations related to a temporary stay outside the place of permanent residence lasting or intending to last longer than 3 months.

Nationality - national or ethnic affiliation - is a declarative individual characteristic of each person expressing his/her emotional, cultural or ancestral connection to a particular nation or ethnic community, which is based on subjective feeling. Nationality (felt national-ethnic affiliation) should not be confused with a citizenship.

Language used at home - refers to the language used on a daily basis at home and refers to the spoken or sign language that is used in family contacts. The language used in family home contacts does not relate to the knowledge of foreign languages.

Denomination (religious denomination) is the formal participation or emotional connection of a person with a specific religious denomination (church or religious association). Religion should be determined on the basis of a voluntary declaration, including one expressing no connection with any religion (no religion).

Education - this is the highest educational level achieved in a school-based system, or in any other training mode or form, recognised in compliance with the binding education system. The basis for classifying education to a given level is provided by a certificate (diploma) of completion of a certain school, irrespective of the mode of studying (e.g full-time, evening/weekend, part-time, by correspondence) in the country or abroad. Information on the educational level was obtained for all persons aged 13 years or more.

Educational attainment is determined by the ISCED 2011 classification:

- a) tertiary education with an academic degree of at least doctorate (Ph. D.) – shall be marked by persons with a doctoral or postdoctoral degree or with a title of professor;
- b) tertiary education with a master’s degree, master’s degree in engineering or equivalent degree – obtained after graduation from a second degree studies or long-cycle master’s degree programmes. This category also includes individuals who hold a medical degree;
- c) tertiary education with a bachelor’s (licentiate), engineer’s or equivalent degree – marked by persons with a bachelor’s, engineer’s or equivalent degree - obtained after graduation from Bachelor’s, engineer’s or equivalent studies);
- d) college graduation diploma – applies to graduates of teacher training colleges and teacher training colleges of foreign languages (except for those organised within a higher education institution) and graduates of social services colleges;
- e) post-secondary education – applies to persons who have a certificate (diploma) of completion of a post-secondary school, admission to which was conditional upon possession of a secondary school leaving certificate. This category also includes those who have completed teacher training;
- f) general secondary education – shall be marked by persons who received a certificate of graduation from a general secondary school, profiled (specialised) secondary school, supplementary secondary school or who graduated from a lower secondary school (gimnazjum) before 1932;
- g) vocational secondary education – persons who have obtained a certificate of completion of a vocational secondary school (technical school, supplementary technical school, vocational secondary school, technical secondary school, art school of the second degree providing at the same time a secondary school curriculum);
- h) basic vocational/stage I sectoral vocational education – held a person who obtained a certificate of completion of: vocational school (basic vocational or agricultural school, industrial school), vocational or agricultural school, agricultural correspondence course at the level of basic vocational school only, school of masters, sectoral vocational school of the first degree;
- i) lower secondary (gimnazjum) – held by persons who have obtained a certificate of completion of lower secondary school or a certificate of completion of a special preparatory school. For those who graduated from lower secondary school (gimnazjum) before 1932, indicate general secondary education;
- j) primary – held by persons who have received a certificate of completion of: a primary school (before the war a common school) regardless of how many grades it had (eight, seven, six or formerly four), courses for workers in the scope of a primary school and a primary art school realising at the same time the curriculum of a primary school;
- k) incomplete primary or no school education – refers to persons who are attending primary school, attended primary school but did not complete it, who have never attended school.

Disabled persons (with disabilities) are persons who have an appropriate certificate issued by an authorized body or persons who do not have such a certificate, but their physical, mental or mental fitness permanently or periodically hinders, limits or prevents the performance of everyday activities, education, work and social roles.

The statistical division of the disabled population distinguishes three basic groups:

- persons with legal and biological disabilities, i.e. those who have an appropriate certificate issued by an authorized body and at the same time have (feel) limitation of ordinary (basic) life activities appropriate to their age,
- persons with disabilities only legally, i.e. those who have the appropriate certificate(s) issued by an authorized body,

persons with disabilities only biologically, i.e. those who do not have such a certificate(s), but feel/feel restricted in their usual (basic) life activities appropriate to their age.

The criterion for qualifying a given person as a group of legally disabled people was:

- for persons aged 16 and over - possession of a valid certificate issued by the relevant adjudicating authority, determining the degree of disability, incapacity for work, the advisability of retraining or disability,
- for persons under 16 years of age – possession of a valid certificate of disability issued by the adjudicating authority.

Due to the existing limitations among the disabled population, there are three degrees of limitation of the ability to perform basic activities: completely, severely or moderately limited. In all cases, these are long-term conditions, i.e. those that last or are expected to last for 6 months or more. It should be emphasized that the data collected within the NSP 2021 relating to the limitations in daily functioning were collected on a voluntary basis (declaration and subjective assessment of the respondent) - in accordance with the provisions of the Act on the 2021 Census.

A collective living quarters (CLQs) is a group of premises (rooms and other ancillary facilities), located in one or more buildings, occupied by one separate establishment, providing the following services: care and education, hotel, health or other, which are usually associated with the residence/stay of more people or facilities of religious institutions. A collective living quarters include: student dormitories, workers' hotels, children's homes, social assistance homes, facilities for the homeless, monasteries, monastic houses.

Homeless person is a person who, for various reasons - economic, family or administrative - declares the lack of a permanent place of residence. Homeless people do not include those who are deprived of a roof over their heads due to random accidents (cataclysms, floods, fires, etc.).

Classifications and groupings used for population in the 2021 Census

1. Groupings and classifications set out in Commission Regulation (EC) 2017/543 of 22 March 2017 laying down rules for the application of Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses as regards the technical specifications of the topics and of their breakdowns.
2. The International Standard Classification of Education (ISCED - UOE, 1997).
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006 International Standard ISO 3166 -1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country codes, ISO 3166-1: 2006 (E/F), International Organization on Standardization (Geneva, 2006).